

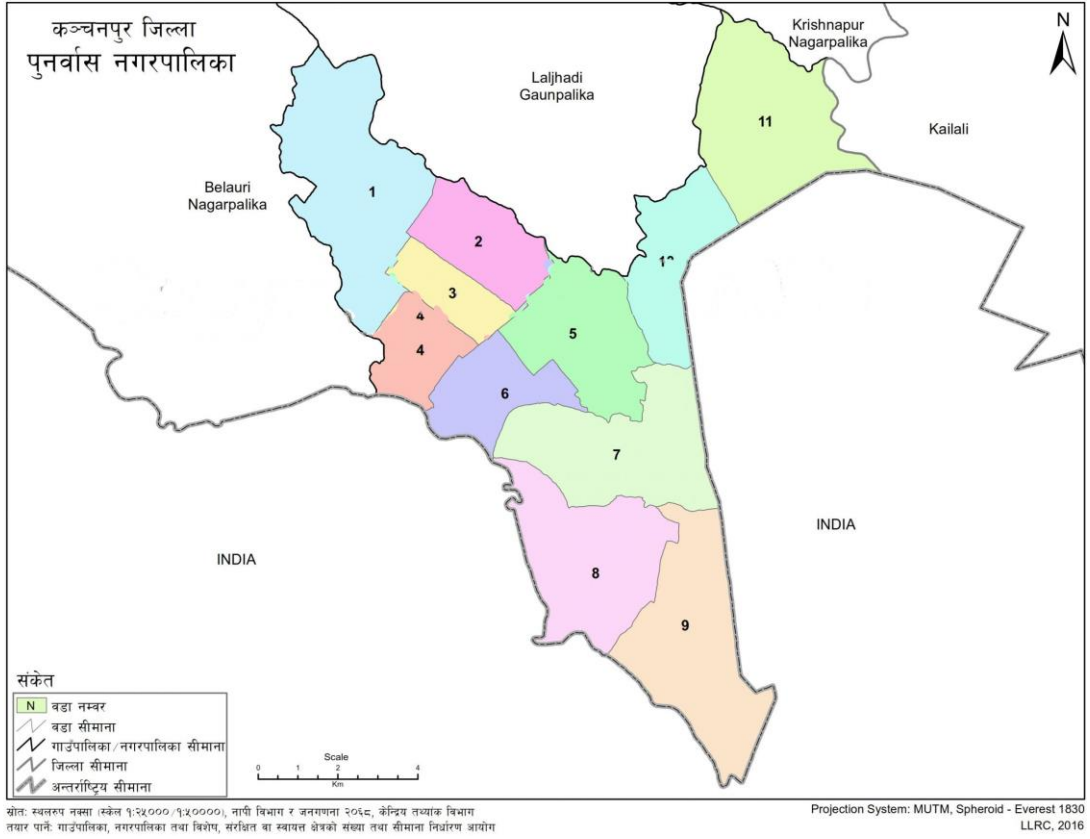
“विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई संस्थागत गरी विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, अनुकूलित तथा उत्थानशील नगरपालिका निर्माण”

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना Local Disaster and Climate Resilience Plan २०८१

पुनर्वास नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

पुनर्वास, कञ्चनपुर
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

निर्माण निर्देशिका : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, मस्यौदा २०७४
Local Disaster and Climate Resilience Planning Guidelines (LDCRP -2074)

दस्तावेज : पुनर्वासि नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, २०८१

प्रकाशक : पुनर्वासि नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, पुनर्वासि, कञ्चनपुर
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल
इमेल : info@punarbasmun.gov.np
सम्पर्क नं : ०९९-४२००५४ | ४२००५५

प्रकाशन मिति : २०८१ जेष्ठ

सर्वाधिकार : © प्रकाशक, पुनर्वासि नगरपालिका, कञ्चनपुर

तयार गरिएको वर्ष : २०८१

प्राविधिक सहयोग : नलेज डेभलपमेन्ट एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा. लि.
तिलोत्तमा नगरपालिका-२, रुपन्देही, नेपाल
इमेल : kdrncnepal2020@gmail.com

पुनर्वास नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कञ्चनपुर
Punarbas Municipality
Office of the Municipal Executive, Kanchanpur

☎ - ०९९-४२००५५

०९९ - ४२००५५

ई-मेल: punarbasnagarपालिका55@gmail.com
web-site: punarbasmun.gov.np

प.सं. :- ०८०/०८९

च.नं. :-

पुनर्वास (Punarbas)

सुदूरपश्चिमप्रदेश नेपाल

नगर प्रमुखको शुभकामना

नेपालले विषम भू-बनावट, कमजोर भौगर्भिक अवस्था, मौसमी विषमता तथा जलवायु परिवर्तनका कारण विभिन्न प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद्हरूको सामना गरिराखेको छ। यहाँ प्रत्येक वर्ष बाढी, पहिरो चट्याङ, आगलागी, सडक दुर्घटना, हावाहुरी र महामारी जस्ता प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपहरूका कारण जनधनको ठूलो क्षति तथा नोक्सानी हुने गरेको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण मौसमजन्य प्रकोपहरूको प्रकृति, मात्रा र प्रवृत्ति फरक हुँदै गएको छ। जसका कारण विपद् व्यवस्थापनमा नयाँ चुनौतीहरू पनि थपिँदै गएका छन्। जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी रूपमा देखा परेको गम्भीर समस्या हो। यसबाट विकसित राष्ट्रहरूको तुलनामा गरीव तथा विकासोन्मुख राष्ट्रहरू बढि प्रभावित भएका छन्। विपद्बाट हुनसक्ने सम्भावित मानवीय क्षति तथा धन सम्पत्ति र आधारभूत पूर्वाधारहरूमा हानी नोक्सानी कम गर्नका साथै विपद्को समयमा प्रभावकारी रूपमा मानवीय सहायता परिचालन गर्ने विपद् पूर्वतयारीले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ। विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई विकास निर्माणको नियमित प्रक्रियासँग मूलप्रवाहीकरण गर्दै विपद् व्यवस्थापनका बहुपक्षीय आयामहरूको प्रभावकारी प्रतिकार्य, पुनर्लाभ तथा अझ राम्रो निर्माणका साथ पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण जरुरी रहन्छ।

नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई योजनाबद्ध र व्यवस्थित गर्न नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था गरेको छ। नेपालको संविधान, २०७२ पछि आएका स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ (मस्यौदा), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५ तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०१८-२०३० पछिल्ला महत्वपूर्ण नीतिगत व्यवस्थाहरू हुन। यिनै नीतिगत र संरचनागत व्यवस्था, नेपाल सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गरेका प्रतिवद्धता रस्थानीय आवश्यकतालाई समेत मध्यनजर गर्दै विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु उत्थानशिलता सम्बन्धित कार्यहरूलाई योजनाबद्ध र व्यवस्थित गर्न "विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई संस्थागत गरी विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, अनुकूलित तथा उत्थानशील नगरपालिका निर्माण" गर्ने दीर्घकालीन परिकल्पना सहित पुनर्वास नगरपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा गरिएको हो। यस योजनाको कार्यान्वयनले विपद्को पूर्वतयारी सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई सङ्गठित, व्यवस्थित बनाई प्रभावकारी प्रतिकार्य मार्फत सम्भावित क्षति, नोक्सानी न्यूनीकरण गर्न तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न सरोकारवाला र समुदाय बीच समन्वय र सहकार्यको भावना अभिवृद्धि भई एकीकृत र समन्वयात्मक तवरमा विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू संचालन हुने अपेक्षा गरिएको छ।

यस योजना निर्माण गर्ने क्रममा विभिन्न छलफल तथा भेलामा सक्रिय रूपमा सहभागी भई महत्वपूर्ण राय- सुझाव सहित पृष्ठपोषण प्रदान गर्नुहुने नगर उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा अध्यक्ष तथा कार्यपालिका सदस्यहरू, कर्मचारीहरू, स्थानीय सरोकारवालाहरू र योजनाको सहजीकरण गर्ने नलेज डेभलपमेन्ट एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा.लि. र सम्बद्ध विषयविज्ञ तथा कर्मचारीहरूमा विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

अन्तमा, यस योजनालाई नगरपालिकाको नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गरी सरोकारवालाहरूको सहयोग, समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ। यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा नगरपालिकाको आवश्यक नेतृत्व रहनेछ भने सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, विकास साझेदारहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, निजीक्षेत्र तथा स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ भने स्थानीय श्रोत साधन र क्षमता परिचालनमा अधिकतम जोड दिइने प्रतिवद्धताका साथ योजना कार्यान्वयनमा सबैको सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं।

योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको अपेक्षा सहित !

तोय प्रसाद शर्मा
(नगर प्रमुख)

पुनर्वास नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कञ्चनपुर

Punarbas Municipality
Office of the Municipal Executive, Kanchanpur

☎ - ०९९-४२००४४

०९९ - ४२००४४

ई-मेल: punarbasnagarपालिका55@gmail.com
web-site: punarbasmun.gov.np

प.सं. :- ०८०/०८९

च.नं. :-

पुनर्वास (Punarbas)

सदरपश्चिमप्रदेश नेपाल

नगर उप-प्रमुखको शुभकामना

पुनर्वास नगरपालिका विभिन्न प्रकोपका हिसाबले जोखिममा रहेको छ, । बाढी यहाँको मुख्य प्रकोपको रूपमा देखिएको छ भने हावाहुरी, बन्यजन्तुको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चटयाड,असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि बालीमा लाग्ने रोगकिरा, सर्पको टाकाई तथा शीतलहर आदि मुख्य समस्याको रूपमा रहेका छन् । विपद् अचानक आउने भएकोले यसको सामना गर्न आवश्यक क्षमता विकास जरुरी रहन्छ जसले विपद्को प्रभाव र क्षतिमा फरक पार्दछ । विपद्बाट हुनसक्ने सम्भावित मानवीय क्षति तथा धन सम्पत्ति र आधारभूत पूर्वाधारहरूमा हानी नोक्सानी कम गर्नका साथै विपद्को समयमा प्रभावकारी रूपमा मानवीय सहायता परिचालन गर्न विपद् पूर्वतयारीले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । तसर्थ विपद् पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यलाई मजबुत बनाउन जरुरी छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थापनका क्षेत्रमा नेपाल सरकारले समयानुकूल परिमार्जन गर्दै विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय तहमा तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य बनाएको छ ।

यस योजनाले समुदायको विपद्संग सामना गर्ने परम्परागत सिपलाई सुदृढिकरण गर्दै आपत्कालीन अवस्थामा हुन सक्ने भौतिक तथा मानवीय क्षतिलाई कमगर्न र समुदायको उत्थानशील क्षमता (Resilience Capacity) अभिवृद्धि गर्न, स्थानीय स्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसंग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी, पूर्व सचेतना प्रणाली, न्यूनीकरण, रोकथाम र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी तथा जवाफदेही ढंगले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन सहयोग पुर्याउने छ । यसका अलावा यस योजनाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा नागरिक र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता र योगदान वृद्धि गर्न पनि योगदान गर्नेछ ।

योजना तयारीका क्रममा आवश्यक सल्लाह तथा उत्प्रेरणा गर्नुहुने नगर प्रमुखज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरु, सम्पूर्ण नगर कार्यपालिका सदस्यज्यूहरु, वडा सदस्यज्यूहरु लगायत नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा कर्मचारीहरु र योजनाको सहजीकरण गर्ने नलेज डेभलपमेन्ट एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा.लि. र सम्बद्ध विषयविज्ञ तथा कर्मचारीहरुमा विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

भुलिया कुमारी राना
(नगर उप-प्रमुख)

पुनर्वास नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कञ्चनपुर
Punarbas Municipality
Office of the Municipal Executive, Kanchanpur

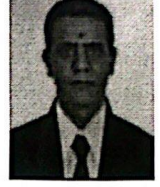
☎ - ०९९-४२००५५
०९९ - ४२००५५
ई-मेल-punarbasmun.gov.np@gmail.com
web-site :punarbasmun.gov.np

प.सं. :- ०८०/०८९
च.नं. :-

पुनर्वास (Punarbas)
सुदूरपश्चिम प्रदेश नेपाल

प्रकाशकीय

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको मूलभूत उद्देश्य विपद् पूर्वतयारी सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई सङ्गठित, व्यवस्थित बनाई प्रभावकारी प्रतिकार्य मार्फत् सम्भावित क्षति, नोकसानी न्यूनीकरण गर्नु हो । साथै विपद्को समयमा प्रभावितको यथासक्य छिटो खोज तथा उद्धार गरी स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम उपयोगद्वारा प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु रहेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा १(न) ले दिएको अधिकारक्षेत्र प्रयोग गरी यस पुनर्वास नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गरी प्रकाशन गर्न पाउँदा निकै उत्साहित भएको छु । विपद् व्यवस्थापनको बहुआयामिक पक्ष तथा पछिल्ला समयमा अन्तराष्ट्रिय मञ्चमा लिएको ठोस मार्गदर्शनका रूपमा सेन्डाई घोषणा पत्र, २०१५-२०३० तथा दिगो विकास लक्ष्य, २०१५-२०३० लाई लिन सकिन्छ । यी मार्गदर्शन र लक्ष्य तथा नेपाल सरकारले विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका क्षेत्रमा गरेका नीतिगत तथा संरचनागत व्यवस्थाहरूलाई निर्माण निर्देशिकाको रूपमा लिई "विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई संस्थागत गरी विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, अनुकूलित तथा उत्थानशील नगरपालिका निर्माण" गर्ने दीर्घकालीन परिकल्पना सहित पुनर्वास नगरपालिकाले यो दस्तावेज तयार गरेको हो । दीर्घकालीन परिकल्पना तथा कार्यान्वयनको रणनीति सहित योजना तयार गरिएको हुँदा योजना सफल र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा जाने विश्वास लिएको छु ।

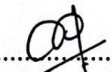

नेपाल विपद् जोखिमका दृष्टिकोणले विश्वमा २० औं स्थानमा रहेको छ भने भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिकोणले ११ औं स्थान तथा पानीजन्य विपद् जोखिमका हिसावले ३० औं र जलवायु परिवर्तनका प्रभावका हिसावले चौथो जोखिममा रहेको छ । बाढी, पहिरो, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, चट्याङ, सडक दुर्घटना जस्ता विभिन्न विपद्हरूले वर्षेनी जनधनको क्षति भइरहेको छ । प्राकृतिक स्रोत-साधनको अत्यधिक दोहन, असन्तुलित विकास गतिविधि, अव्यवस्थित वसोवास, हचुवामा गरिने पूर्वाधार निर्माण जस्ता मानव सिर्जित विपद्का कारण जनधनको क्षतिमा वृद्धि हुनुका साथै विपद्को जोखिम दिनानुदिन बढिरहेको छ । यसको प्रत्यक्ष प्रभाव जीविकोपार्जन, प्राकृतिक स्रोत-साधन, कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, जलस्रोत तथा ऊर्जा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोवास, पोषण तथा सरसफाइ र भौतिक पूर्वाधार जस्ता क्षेत्रमा देखापर्न थालेको छ ।

नेपाल बहुप्रकोप जोखिममा रहेको मुलुक भएकोले यहाँ हरेक वर्ष औसत पाँचसय भन्दा बढी विपद्का घटनाहरू घट्ने गरेको तथ्याङ्कले देखाउँछ । विपद् उत्थानशील शासन पद्धतिको सुदृढीकरण गर्दै सबै निकायहरू विच आपसी समन्वय र सहकार्य गरी विपद् व्यवस्थापनका सबै चरणहरूमा उत्तिकै ध्यान दिनसके नेपाललाई विपद् जोखिमबाट सुरक्षित र उत्थानशील बनाउन सकिन्छ ।

योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, विकास साझेदारहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय, निजीक्षेत्र, सरकारी कार्यालयहरू र सुरक्षा निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । यस योजनामा समावेश भएका क्रियाकलापहरू नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरी योजनालाई मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ भने नगरपालिकाको आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरू बनाउदा यस योजनालाई निर्देशिकाको रूपमा लिइनेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनले नगरपालिकाका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन तथा हाल भइरहेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरूलाई संस्थागत तथा दिगो गर्न पनि मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

अन्तमा, योजना तयारीका क्रममा आवश्यक सल्लाह तथा उत्प्रेरणा गर्नुहुने आदरणीय नगरप्रमुख ज्यू, नगर उपप्रमुख ज्यू, वडाअध्यक्ष तथा कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, नगरपालिकाका विषयगत शाखा प्रमुखहरू तथा सबै कर्मचारीहरू र योजनालाई यथार्थपरक र जीवन्त बनाउन आवश्यक सहजीकरण गर्ने नलेज डेभपमेन्ट एण्ड रिसर्च सेन्टरलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

लक्ष्मी दत्त भट्ट
(प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)

विपद् सम्बन्धी सङ्क्षिप्त शब्दावलीहरू

१. प्रकोप (Hazard)

एक प्रक्रिया, दृश्य, मानव क्रियाकलाप वा परिस्थिति जसले जनधनको नोक्सानी, घाइते हुने सम्भावना वा अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी असरहरू, सम्पत्तिमा क्षति साथै आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय अवरोध ल्याउन सक्छ, (UN ISDR 2017)

२. विपद् (Disaster)

विपद् भन्नाले कुनै स्थानमा आपतकालीन अवस्था सिर्जना भई जनधनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्भन्नुपर्दछ। (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

३. सडकटासन्नता (Vulnerability)

तुलनात्मक रूपमा कम क्षमता भएका त्यस्तो व्यक्ति वा सामाजिक समूह जो सँग सम्भावित प्रकोपको सामना, रोकथाम गर्न र पुनर्स्थापित हुन कुनै स्रोत/साधन र उपाय हुँदैन भने त्यसलाई सडकटासन्नता भनिन्छ। वा सडकटासन्नता भन्नाले खतरामा भएका वा हुन सक्ने जोखिमका तत्वहरू वा जोखिमको अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरू बुझिन्छ। (UN ISDR 2017)

४. सम्मुखता (Exposure)

प्रकोपबाट विपद् उत्पन्न हुन सक्ने क्षेत्रतर्फ उन्मुख रहेको मानिस, सम्पति, प्रणाली वा अन्य तत्वहरूको उपस्थितिलाई नै सम्मुखता भनिन्छ। ती तत्वहरू प्रकोपको सम्मुख हुन्छन् र प्रकोपबाट उत्पन्न हुन सक्ने विपद्बाट प्रभावित हुन सक्छन्। (UN ISDR 2017)

५. क्षमता (Capacity)

संस्था, समुदाय वा समाजसँग उपलब्ध सबै प्रकारका बलिया पक्षहरू, विशेषताहरू, स्रोतहरूको समग्र पक्ष जसले विपद्को जोखिम कम गर्न, व्यवस्थापन गर्न र उत्थानशीलता बलियो बनाउछ। (UN ISDR 2017)

६. विपद् जोखिम (Disaster Risk)

कुनै निश्चित समयमा प्रकोप, सम्मुखता, सडकटासन्नता र क्षमताको अन्तरक्रियाबाट समुदाय अथवा समाजमा मृत्यु हुन सक्ने, घाइते हुन सक्ने र सम्पतिको क्षति हुन सक्ने संभावित अवस्था। (UN ISDR 2017)

७. रोकथाम/निवारण (Prevention)

अहिले अवस्थित जोखिम र नयाँ विपद्को जोखिम हुन नदिने क्रियाकलापहरू र उपायहरू (UN ISDR 2017)

८. अल्पीकरण (Mitigation)

विपद् पुनर्भन्दा पहिले विपद्को असर वा प्रभावलाई कम वा न्यून गर्नका लागि संचालन गरिने कार्य वा उपायहरूलाई अल्पीकरण भनिन्छ। यस अन्तर्गत संरचनागत र गैरसंरचनात्मक अल्पीकरणका कार्य वा उपायहरू पर्दछन्। (UN ISDR 2017)

९. अनुकूलन (Adaption)

जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरूसँग घुलमिल हुन सक्ने गरी अर्थपूर्ण वातावरण सिर्जना गर्न गरिने कार्यहरू। (UN ISDR 2017)

१०. विपद् प्रतिकार्य (Response)

विपद्को घटना हुनासाथ तत्कालै गरिने खोज तथा उद्धार एवं राहतसँग सम्बन्धित कार्य सम्भन्नुपर्दछ र सो शब्दले विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाउछ । (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

११. विपद् पूर्वतयारी (Preparedness)

संभावित वा हालको प्रकोप घटना अथवा प्रकोप अवस्थाका अवसरहरूको प्रभावकारी ढंगले पूर्वानुमान गर्न सक्ने, प्रतिकार्य गर्न सक्ने र त्यसबाट पुनर्लाभ लिन सक्ने सरकारी निकाय, प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभमा काम गर्ने संस्था, समुदाय र स्वयं व्यक्तिहरूद्वारा विकसित ज्ञान तथा क्षमता (UN ISDR 2017)

१२. विपद् पुनर्लाभ (Disaster Recovery)

विपद्को घटनापछि गरिने पुनर्निर्माण एवं पुनर्स्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्भन्नुपर्दछ (UN ISDR 2017)

१३. उत्थानशील (Resilience)

‘उत्थानशील’ भन्नाले प्रकोप सम्मुखतामा रहेका प्रणाली, समुदाय वा समाजमा अन्तर्निहित क्षमता जसले प्रकोपका असरहरूलाई समयमा नै प्रभावकारी ढंगले प्रतिरोध, सामना वा समायोजन गर्नुका साथै पूर्ववत अवस्थामा फर्कन समर्थ गराउछ । यस अन्तर्गत आधारभूत संरचना वा सेवा-प्रणालीको संरक्षण एवं पुनर्स्थापना लगायत पर्छन । (स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४)

१४. विपद् खोज तथा उद्धार समूह

विपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रियाशिल वा विपद् व्यवस्थापनका लागि परिचालन गर्न तयार गरिएको विशिष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूह सम्भन्नुपर्दछ र सो शब्दले मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउछ । (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

१५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण

विपद्पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम वा विपद्बाट हुने क्षतीको न्यूनीकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिम कम गर्ने सम्बन्धी कार्य सम्भन्नुपर्दछ । (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

१६. विपद् व्यवस्थापन

विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलाप सम्भन्नु पर्दछ । (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

१७. खडेरी (Drought)

सामान्य अवस्था भन्दा कम वर्षा हुने र त्यसले भू-स्रोत एवं उत्पादन प्रणालीमा नकरात्मक प्रभाव पारेको स्थितिलाई खडेरी भनिन्छ ।

१८. अतिवृष्टि (Heavy Rainfall)

वर्षा हुँदा ७.६ मि.मि. प्रति घण्टा भन्दा बढी पानी परेमा त्यसलाई अतिवृष्टि भन्ने गरिन्छ .

१९. पूर्वसूचना प्रणाली (Early Warning System)

विपद्को सम्भावित हानी, नेक्सानी एवं क्षति कम गर्न जोखिम क्षेत्रमा रहेका व्यक्ति समुदाय एवं सघसंस्थाहालाई पूर्वतयारीमा रहन र समयमा नै उपयुक्त ढंगले कार्य गर्न आवश्यक पर्ने पूर्वचेतावनी दिने प्रणाली

विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग हुने केही महत्वपूर्ण शब्दावली

नेपाली शब्द	अङ्ग्रेजी शब्द
भवन निर्माण सहिता	Building Code
क्षमता	Capacity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
आपत्कालीन व्यवस्थापन	Emergency Management
सामना क्षमता	Coping Capacity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् व्यवस्थापन	Disaster Management
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System
वातावरणनीय ह्रास	Environmental Degradation
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पुनर्लाभ	Recovery
उत्थानशील	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रबलीकरण	Retrofitting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer
सङ्कटासन्न / सङ्कटासन्नता	Vulnerable/Vulnerability

परिच्छेद एक प्रारम्भिक परिचय

१.१	परिचय	१
१.२	विपदको राष्ट्रिय परिदृश्य	२
१.३	विपदको सुदूरपश्चिम प्रदेश परिदृश्य	४
१.४	विपदको जिल्ला परिदृश्य	४
१.५	विपदको स्थानीय परिदृश्य	५
१.६	पुनर्वास नगरपालिकाको परिचय	६
१.६.१	भौगोलिक अवस्था	६
१.६.२	शैक्षिक तथा सामाजिक अवस्था	६
१.६.३	जनसङ्ख्या विवरण	७
१.६.३.१	पुनर्वास नगरपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या विवरण	७
१.६.३.२	लाभान्वित जातजातिको अवस्था	८
१.६.३.३	अपाङ्गताका आधारमा जनसङ्ख्या	९
१.६.४	आर्थिक अवस्था	९
१.६.५	भौगोलिक तथा प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	९
१.६.६	मानवीय अवस्था	१०
१.६.७	जलवायु/विपदजन्य प्रकोप, हावापानीको अवस्था र प्रभाव	१०

परिच्छेद दुई योजनाको परिचय, दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति

२.१	पृष्ठभूमि	११
२.२	दीर्घकालीन सोच	११
२.३	लक्ष्य	११
२.४	योजनाको उद्देश्य	११
२.५	रणनीतिहरू	१२
२.५.१	सुशासन, नेतृत्व र जवाफदेहीता	१२
२.५.२	विपदका लागि भौतिक पूर्वाधार विकास र सुदृढ पूर्वतयारी	१३
२.५.३	बहुपक्षीय सहकार्य	१४
२.५.४	क्षमता विकास	१४
२.५.५	योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा प्रतिवेद	१४
२.६	योजनाको आवश्यकता र महत्व	१५
२.७	योजनाको कार्यान्वयन र सीमा	१६
२.८	योजनाको निर्माण प्रक्रिया बिधि	१६

२.९ योजनाको कार्यान्वयन रणनीति	१७
२.९.१. योजनाको स्वीकृति	१७
२.९.२. बजेट व्यवस्था	१७
२.९.३. योजना कार्यान्वयन	१८
२.१०. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	१८
२.११. योजनाको अद्यावधिकता	१८

परिच्छेद तीन

प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण

३.१. प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण	१९
३.२. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	२०
३.३. प्रकोप पात्रो	२३
३.४. परिवर्तित मौसमी पात्रो	२४
३.५. बाली र वनस्पति पात्रो	२५
३.६. प्रकोप/विपद् जोखिम न्यूनीकरण एवम् व्यवस्थापन तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	२५
३.७. जोखिम तथा जीविकोपार्जनका श्रोतहरू माथिको प्रभाव विश्लेषण	३०
३.८. स्थानीय ज्ञान, सिप, प्रविधि तथा प्रयासहरूको अवस्था विश्लेषण	३६
३.९. सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ-संस्थाहरूको विवरण	३९

परिच्छेद चार

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (समग्र विपद्का सन्दर्भमा)

४.१ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (वडा स्तर)	४४
४.२ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (नगर स्तर)	९७

परिच्छेद पाँच

योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

५.१ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन	११५
५.२ योजनाको अद्यावधिकता	११५

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१ : योजना तर्जुमा बैठकमा उपस्थित सहभागिहरूको विवरण	११६
अनुसूची-२ : नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	११८
अनुसूची-३ : पूर्वसूचना संयन्त्र कार्यदल, पुनर्वास नगरपालिका, २०७९	११९
अनुसूची-४ : विषय क्षेत्रगत कार्यसमूहहरूको विवरण	१२०
अनुसूची-५ : दमकलको सम्पर्क विवरण	१२०
अनुसूची-६ : नगरपालिकामा सञ्चालित एम्बुलेन्सहरूको सम्पर्क विवरण	१२०
अनुसूची-७ : तालिम लिएका जनशक्तिहरूको	१२१

तालिका सूची

तालिका नं -१ : वडागत जनसङ्ख्या विवरण	७
तालिका नं -२ : लाभान्वित जातजातिको अवस्था	८
तालिका नं -३ : अपाङ्गताका आधारमा जनसङ्ख्या विवरण	९
तालिका नं -४ : पुनर्वास नगरपालिकाको प्रकोप जोखिम आँकलन	१०
तालिका नं -५ : योजना निर्माण प्रक्रिया बिधि	१७
तालिका नं -६ : प्रकोपको स्तरीकरण	१९
तालिका नं -७ : प्रकोपको प्राथमिकीकरण	२०
तालिका नं -८ : विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा	२०
तालिका नं -९ : प्रकोप पात्रो	२३
तालिका नं -१० : परिवर्तित मौसमी पात्रो	२४
तालिका नं -११ : बाली तथा वनस्पति पात्रो	२५
तालिका नं -१२ : प्रकोपको कारण र असर विश्लेषण	२६
तालिका नं -१३ : विषयगत क्षेत्रमा परेका प्रभाव तथा असर विश्लेषण	३१
तालिका नं -१४ : जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका स्थानीय प्रयासहरू	३६
तालिका नं -१५ : सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ(संस्थाहरूको विवरण	३९

सन्दर्भ सामग्रीहरू

परिच्छेद : एक

प्रारम्भिक परिचय

१.१ परिचय

नेपालमा कुनैपनि समयमा विपद् आउन सक्ने सम्भावना रहेको मानिन्छ। त्यसैले नेपालको परिप्रेक्ष्यमा “कहाँ” वा “यदि” भन्दापनि कहिले भन्ने प्रश्न उचित रहन्छ भनिन्छ। बाढी, पहिरो तथा भूकम्प जस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूबाट नेपाल उच्च जोखिममा रहेको छ। भूकम्प तथा मिश्रित विपत्तिहरूको जोखिमका सन्दर्भमा नेपाल क्रमशः ११ औं र १६ औं स्थानमा रहेको छ। भारतीय र युरोसियन प्लेट्स (tectonic plates) एक-आपसमा ठोक्किएको भूभाग माथि नेपाल अवस्थित छ, जसको कारण यहाँ ठुला भूकम्पहरू बारम्बार गइरहन्छन् (युनिसेफ, २०७९)। जलवायु परिवर्तन जोखिममा रहेकाहरूको सुचिमा पनि नेपाल चौथो सबैभन्दा जोखिममा रहेको मुलुक भनिएको छ जस अनुसार नेपालको स्थान “सर्वोच्च जोखिम” को समूहमा पर्दछ। नेपाल जलवायु परिवर्तनका असरहरूबाट पनि जोखिममा रहेको छ र यहाँ तापक्रम बढ्दै जानुका साथै वर्षा पनि अनियमित हुने गरेको छ।

ग्लोबल क्लाइमेट रिस्क इन्डेक्स, सन् २०२१ (Global Climate Risk Index, 2021) अनुसार जलवायुजन्य विपद्का घटनाबाट सन् २००० देखि सन् २०१९ सम्म सबैभन्दा बढी प्रभावित हुने १० वटा राष्ट्रभित्र नेपाल पनि परेको छ।

पुनर्वास नगरपालिका बाढी, भूकम्प, हावाहुरी, बन्यजन्तुको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चट्याङ, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि बालीमा लाग्ने रोगकिरा, सर्पको टोकाई शीतलहर लगायतका अन्य विभिन्न प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक प्रकोपको जोखिममा रहेको छ। यसका साथै विश्वव्यापी जलवायुजन्य परिवर्तनका

प्रतिकूल प्रभावबाट पनि असरहरू देखिन थालेको महशुस गर्न थालिएको छ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न संयुक्त राष्ट्र सङ्घका सदस्य राष्ट्रहरूबाट प्रतिबद्धता भएको विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाई कार्यढाँचा (सन् २०१५-२०३०) लाई आत्मसाथ गरी नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरू गरेको छ भने स्थानीय सरकारहरूले पनि सङ्घीय सरकारको मार्गदर्शन अनुसार आवश्यक ऐन, नियमावली, नीति, रणनीति, तथा मार्गदर्शनहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिरहेका छन्। यसै सम्दर्भमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०६६, पश्चात् नेपालमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्षेत्रमा उल्लेखनीय कार्यहरू भएको पाइन्छ। जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ (संशोधित नीति २०७६), भू-उपयोग नीति २०६९, जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति २०७२, राष्ट्रिय पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना नीति २०७२, राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्यको कार्यढाँचा २०७० (प्रथम संसोधन २०७५), बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मार्गदर्शन २०७२, राष्ट्रिय शहरी विकास रणनीति २०७३, विपद् जोखिम राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३० आदि महत्वपूर्ण कानूनी तथा नीतिगत आधार हुन भने तीनवटै तहका सरकारको अधिकार बाँडफाँट सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ (२) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६ को दफा ८ (१) एवम् स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ (२) न तथा ११ (४) ख (१५) मा प्रवन्ध गरिए बमोजिम स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा तोकिएको काम, कर्तव्य र अधिकार र स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४ आदिले तय गरेको विधि र प्रक्रिया बमोजिम यस पुनर्वास नगरपालिकामा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जना हुने सम्भावित खतराहरूको पूर्वानुमान गर्न, विपद्को समयमा आपतकालीन कार्य सम्पादन गर्न, प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न तथा विपद्पछि पून पूर्ववत अवस्थामा फिर्कनका लागि आवश्यक दिशानिर्देश गर्न पुनर्वास नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरिएको हो।

१.२ विपद्को राष्ट्रिय परिदृष्य

नेपालको भौगोलिक अवस्थिति (चलायमान तथा परिवर्तित), अव्यवस्थित पूर्वाधार विकास, बढ्दो शहरीकरण, बदलिदो हावापानी र मानवीय असावधानिका कारण नेपाल प्राकृतिक र गैरप्राकृतिक बहु-प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ। निरन्तर दोहोरिरहने बहु-प्रकोपका घटनाहरूबाट उत्पन्न विपद्को अत्यधिक जोखिममा रहेका मुलुकहरू मध्ये नेपाल पनि एक हो। यहाँ प्रत्येक वर्ष बाढी, पहिरो, चट्याङ, हावाहुरी, आगलागी, असिना, सडक दुर्घटना र महामारी जस्ता प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपका कारण जनधनको ठूलो क्षति तथा हानी नोक्सानी हुने गरेको छ। त्यसैगरी नेपालमा सडक दुर्घटना, महामारी, अनिकाल, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतंक, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा लाग्ने फ्लु, प्यान्डामिक फ्लु जस्ता महामारी, सर्पदंश, जनावर आक्रमण, खानी, हवाई, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्यास, रसायन वा विकिरण चुहावट, ग्यास विष्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनास वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना गैरप्राकृतिक प्रकोपबाट पनि प्रभावित छ। पछिल्लो ४५ वर्ष (सन् १९७१ देखि २०१५) को समय अवधिमा नेपालमा करिब ४०,००० भन्दा बढी व्यक्तिहरूले विपद्का घटनाहरूका कारण ज्यान गुमाउनु परेको देखिन्छ। यसैगरी उल्लेखित अवधिमा ७५,००० भन्दा बढी व्यक्तिहरू घाइते भएको देखिन्छ भने करिब ३०,००,००० व्यक्तिहरू विपद्का कारण प्रभावित भएको देखिन्छ। (श्रोत : गृह मन्त्रालय, २०१८)।

नेपालमा जलवायु परिवर्तन

विश्वव्यापी उष्णीकरण सँगै नेपालमा पनि सबै क्षेत्रको तापक्रम वृद्धि भएको पाइएको छ। जल तथा मौसम विभागको सन् २०१७ को प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा १९७४ देखि २०१४ सम्ममा अधिकतम तापमानमा प्रत्येक वर्ष ०.०५६ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्धि भएको छ भने न्यूनतम तापक्रममा ०.००२ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्धि भएको पाइएको छ। नेपालको उच्च हिमाली क्षेत्रमा सबैभन्दा उच्च दरले तापक्रम वृद्धि भएको छ जस अनुसार मनाङ जिल्लामा अधिकतम तापक्रम ०.१२ डिग्री सेल्सियस सम्म प्रति वर्ष वृद्धि भएको छ। त्यसैगरी वर्षाको स्वरूपमा पनि विभिन्न मौसममा फरक-फरक तरिकाले परिवर्तन भइराखेको छ। उत्तर-पश्चिम क्षेत्रका जिल्लाहरूमा पानी पर्ने दिनहरूको संख्यामा वृद्धि तथा वर्षाका चरम घटनामा ठाउँ अनुसार विविध तरिकाले परिवर्तन आएको छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको २०१९ को प्रतिवेदन अनुसार सन् २०४५ सम्म औसत तापक्रम ०.९२ देखि १.०७ डिग्री सेल्सियसको दरले र सन् २१०० सम्म १.७२ देखि १.८२ डिग्री सेल्सियसले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।

नेपालमा जलवायु परिवर्तनको प्रक्षेपण						
अवधि	RCP ४.५			RCP ८.५		
	२०१६-२०४५	२०३६-२०६५	२०७१-२१००	२०१६-२०४५	२०३६-२०६५	२०७१-२१००
बर्षामा परिवर्तन (%)						
उच्च हिमाली क्षेत्र	२.६	९.५	१२.६	८.०	१४.४	२५.१
मध्य हिमाली क्षेत्र	१.७	७.६	१०.३	६.३	१२.४	२१.७
पहाडी क्षेत्र	२.१	७.२	९.९	५.८	११.२	२२.६
सिवालिक	१.६	७.४	९.९	५.८	११.१	२१.९
तराई	२.१	७.३	१०.२	५.४	१०.६	२२.७
तापमानमा परिवर्तन (%)						
उच्च हिमाली क्षेत्र	०.९५	१.३६	१.७९	१.०९	१.८६	३.६१
मध्य हिमाली क्षेत्र	०.८९	१.२७	१.६६	१.०४	१.७६	३.४४
पहाडी क्षेत्र	०.९	१.२६	१.६९	१.०६	१.८	३.५६
सिवालिक	०.९४	१.२९	१.७२	१.१	१.८७	३.६६
तराई	०.९३	१.२९	१.७३	१.११	१.८७	३.६९

१९७१ देखि २०१५ सम्मको तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा विपद्का कारण ४० हजार भन्दा धेरै मानिसको मृत्यु भएको छ। विभिन्न विपद्का कारण प्रतिवर्ष औसतमा ९०० जनाको मृत्यु, १ लाख ३२ हजार मानिसहरु प्रभावित हुनेगरेको र ३० हजार घरहरुमा क्षति हुनेगरेको र सामान्य अवस्थामा कुल ग्राहस्थ उत्पादनको २ प्रतिशत विपद्को कारण नोक्सानी हुने गर्दछ। अझ २०७२ सालको भूकम्पले त कुल गार्हस्थ उत्पादनको करिब २५ प्रतिशत बराबर क्षति गरेको अनुमान गरिएको छ। नेपालमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाई कार्यढाँचा (सन् २०१५-२०३०) लाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मार्गदर्शन प्रदान गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजको रूपमा लिइन्छ। संयुक्त राष्ट्र सङ्घका सदस्यहरुले अनुमोदन गरेको यसै अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेज प्रति नेपाल सरकारको प्रतिबद्धता बमोजिम नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुलाई विभिन्न निकायहरु मार्फत योजनाबद्ध र व्यवस्थित गर्न विभिन्न ऐन, नियम, नीति, रणनीति, कार्ययोजना, कार्यविधि तथा नियमावलीहरु बनाएको छ। यी मध्ये दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन, २०३९, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५, विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६, जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७, राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्यको कार्यढाँचा, २०७०, बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मार्गदर्शन, २०७२, जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति, २०७२, राष्ट्रिय आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रको कार्य संचालन विधि, २०७२, राष्ट्रिय पुननिर्माण तथा पुनस्थापना नीति, २०७२, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण नियमावली, २०७६ तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (सन् २०१८-२०३०) सम्बन्धित क्षेत्रमा शासकीय सुधार सम्बन्धी प्रमुख कानून तथा नीति एवं महत्वपूर्ण दस्तावेजहरु हुन। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई नेपालको संविधान (२०७२) मा पनि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको साभा जिम्मेवारीको रूपमा तोकिएको छ भने यस कार्यलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन (२०७४) मा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारीको रूपमा स्पष्ट पारिएको छ। साथै केन्द्रदेखि स्थानीय स्तरसम्म कानून बमोजिम स्थापित विपद् व्यवस्थापन समितिहरु, नेपाल सरकारका विभिन्न निकाय एवम् प्रतिष्ठानहरुलाई महत्वपूर्ण संस्थागत व्यवस्थाका रूपमा लिन सकिन्छ भने विपद्

कोप २७ र २८ ले जगाएको आशा

जलवायु परिवर्तन निम्त्याउने हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा नेपालको योगदान नगन्य छ भनिएको छ तर नेपालले यसको प्रभाव बढी भोग्नु परेको छ। नखाएको विष खाए जस्तै। औद्योगिक तथा विकसित राष्ट्रबाट बितेको १०० वर्षमा ठूलो मात्रामा हरितगृह ग्यास उत्सर्जनका कारण तापक्रममा वृद्धि भयो र परिणामत अहिले त्यसका असर र प्रभाव देखिन थालेको छ। विगतमा भएका विभिन्न 'कन्फरेन्स अफ पार्टिज'मा पनि हेर्ने हो भने यसमा एउटै मत छ, यी जलवायुजन्य विपद्लाई सम्बोधन गर्न ढिला भइसक्यो। कोप २६ बाट यस सम्बन्धी गम्भीर छलफल शुरु भयो। जसका कारण समस्या निम्तेको हो, उनीहरु नै बढि जिम्मेवार हुनुपर्छ भन्ने माग उक्त सम्मेलनमा उठान भयो र जलवायुजन्य समस्यालाई सम्बोधन गर्न अलगगै कोषको व्यवस्था गर्ने निर्णय पनि भयो। सन् २०२२ को नोभेम्बरमा भएको यस राष्ट्रसङ्घीय जलवायु सम्मेलन अर्थात् कोप २७ मा नेपाल पनि सहभागि भइ जलवायुजन्य घटना, हिमालका मुद्दा, विपन्न, बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई परेको प्रभावलाई सशक्त तरिकाबाट उजागर गरेको थियो। यस्तै नोभेम्बर ३० देखि डिसेम्बर १२ सम्म युएईको दुबईमा सम्पन्न भएको जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी २८ औं सम्मेलन (कोप-२८) मा पहिलो पटक हिमाली क्षेत्रमा सवाल उठान गरियो।

जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले व्यवस्था गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद, कार्यकारी समिति, प्राधिकरण, प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय तहका समितिहरु यस क्षेत्रका नयाँ संस्थागत व्यवस्थाका रूपमा रहेका छन्। विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा

गरेका प्रतिवद्धताहरु, सेन्डाई कार्यढाँचा, दिगो विकासको लक्ष्यहरु, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पेरिस सम्झौता आदिलाई सरकारी तवरबाट भएका महत्वपूर्ण प्रतिवद्धताका रूपमा लिन सकिन्छ। नेपालको वार्षिक औसत तापक्रम निरन्तर बढिरहेको छ र बढ्ने दर तराई क्षेत्रको भन्दा उच्च हिमाली क्षेत्रमा अझ बढी रहेको छ। त्यसैगरी नेपालको विभिन्न भू-भागमा वर्षा हुने स्वरूपमा पनि परिवर्तन भएको पाइएको छ।

१.३ विपद्को सुदूरपश्चिम प्रदेश परिदृष्य

नेपालको कुल क्षेत्रफलको करिब १३.२२ प्रतिशत भूभाग ओगटेको सुदूरपश्चिम प्रदेशको क्षेत्रफल १९,५१५.२२ वर्ग कि.मि. रहेको छ। कमजोर भौगर्भिक एवम् भू-धरातलीय वनोट, मौषमी विषमता तथा जलवायु परिवर्तनका कारणले गर्दा सुदूरपश्चिम प्रदेश प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट उच्च जोखिममा रहेको छ। सन २०१० देखि २०१९ सम्म करिब १० वर्षको तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गरेर हेर्दा यस अवधिमा प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक गरी ३,११५ विपद्का घटना घटेको देखिन्छ। जसका कारणले उक्त अवधिमा ९९८ जना व्यक्तिको मृत्यु भएको छ, भने १७१ जना व्यक्तिहरु बेपत्ता भएका छन्। साथै विभिन्न प्रकोपका घटनाहरुबाट यस अवधिमा ७८५ जना व्यक्तिहरु घाइते भएका छन्। यस अवधिमा १३७९ निजी घरहरु पूर्ण र ६,९४१ घरहरु आंशिक रूपले क्षति हुन पुगेका छन्। (श्रोत : सुदूरपश्चिम प्रदेश विपद् प्रतिकार्य ढाँचा, २०८०)। यस प्रदेशमा आगलागी, पहिरो, महामारी, बाढी, शीतलहर, हावाहुरी, असिना, सडक दुर्घटना, र भूकम्प जस्ता जोखिमहरु मुख्य रूपमा रहेका छन्। नेपाल सरकारद्वारा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ३२ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी २०७८ देखि २०७९ को अवधिमा यस

नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् व्यवस्थापन एवम् अझ बलियो पुनर्निर्माण (**build back better**) का लागि विपद् जोखिमको सूचनामा पहुँच तथा बुझाइमा अभिवृद्धि गर्दै नागरिकको आनीबानीमा परिवर्तन (**behavioral change**) ल्याउने उद्देश्यसाथ विपद् जोखिम सञ्चारको कार्य गरिरहेको छ।

प्रदेश अन्तर्गत विभिन्न स्थानीय तहहरुलाई विपद् सडकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरिएको थियो। विपद् सडकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरिएका ती स्थानीय तहहरुमा **दार्चुलाको महाकाली नगरपालिका र नौगाड गाउँपालिका र नौगाड गाउँपालिका, दुहु गाउँपालिका, अपिहिमाल गाउँपालिका, डोटीको शिखर गाउँपालिका, दिपायल सिलगढी न.पा., के.आई.सिंह गाउँपालिका, आदर्श गाउँपालिका, जोरायल गाउँपालिका, सायल गाउँपालिका, डडेलधुराको भागेश्वर गाउँपालिका र अजयमेरु गाउँपालिका, नवदुर्गा गाउँपालिका, अमरगढी नगरपालिका, आलिताल गाउँपालिका, गन्यापधुरा गाउँपालिका, परशुराम नगरपालिका, बभ्राङको थलारा गाउँपालिका, वित्थडचिर गाउँपालिका, खप्तडछान्ना गाउँपालिका, जयपृथ्वी नगरपालिका, बाजुराको हिमाली गाउँपालिका, जगन्नाथ गाउँपालिका र बैतडीको सिगास गाउँपालिका र शिवनाथ गाउँपालिका रहेका छन्।**

१.४ विपद्को जिल्ला परिदृष्य

प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेका विभिन्न जिल्लाहरुमध्ये कञ्चनपुर जिल्ला पनि एक हो। बाढी, हावाहुरी, बन्धनको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चटयाड, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि बालीमा लाग्ने रोग किराहरु, सर्पको टोकाई र शीतलहर प्रायः दोहोरिरहने विपद्मा पर्दछन् भने भूकम्प तथा कोभिड १९ को जोखिम पनि उत्तिकै रहेको छ। जिल्लाको उत्तरी भूभाग भावर र चुरेपर्वत श्रृंखलामा पर्ने र वर्षातमा खहरे खोलाले बालुवा तथा गेरानहरु वगाएर ल्याइ समथर क्षेत्रका नदीनालाको सतह बढि डुवान हुने गर्दछ भने उब्जाउ भूमिमा बालुवा थुप्रिदा खेतियोग्य जमिन तथा सामुदायिक वनमा क्षयीकरण भइरहेको छ भने धनजनको क्षति पनि हुने गरेको छ। यसका अलावा जोडिएका घर, खरका छाना र खाना पकाउने इन्धनको रूपमा दाउरा, गोबर आदिको प्रयोगले आगोलागीका घटनाहरु पनि भइरहन्छन्। पहाडबाट दिनानुदिन भइरहेको बसाइँसराइ, जनसङ्ख्या बृद्धि र सवारी साधनको चापका कारण सडक दुर्घटनाहरु पनि तिव्र रूपमा बढिरहेका छन्। यस जिल्लामा मौसम अनुसार चिसो मौसममा शीतलहर हुने र यसबाट ठूलो क्षति नभए पनि मानवीय

पिडा, कृषि उपजमा कमि र पशु चौपायाहरु मर्ने गरेका छन् भने अत्यधिक गर्मीका कारण लु लाग्ने, सरुवा रोगहरु फैलिने र हावाहुरीका कारण घर-गोठ, विद्यालय, सामुदायिक भवन तथा सामुदायिक वनमा क्षति हुने गरेको छ । विपद्का अतिरिक्त जलवायु परिवर्तनका कारण पनि विभिन्न समस्याहरु महसुस हुन थालेका छन् । छोटो समयमा अधिक वर्षा भएर बाढी तथा भू-क्षय हुने, बालीनाली तथा पशुपन्छीहरुमा नयाँ नयाँ रोग तथा किराहरुको संक्रमण, असामान्य खडेरी, लु, गर्मी र शीतलहर बढ्ने, खेतवारीमा उत्पादकत्व घटिरहेको, बाली तथा मौसमी पात्रोमा फेरबदल आदि परिवर्तन जलावायुसँग प्रत्यक्ष जोडिएका सवालहरु हुन ।

भौगोलिक अवस्थितिको हिसाबले कञ्चनपुर जिल्ला अक्षांश: २८० ३५" (२९० ८" उत्तर) देशान्तर: ८०० २५" (८०० ३३" पूर्व) र १,६९,७४९ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । जिल्लाको सिमाना पूर्वमा कैलाली जिल्ला पश्चिम भारतको उत्तराखण्ड, उत्तरमा डडेल्धुरा जिल्ला र दक्षिणमा भारतको उत्तर प्रदेश रहेका छन् । कञ्चनपुरमा ३ संसदिय निर्वाचन क्षेत्र र प्रदेश सभामा ६ क्षेत्र रहेका छन् भने जिल्लामा ७ नगरपालिका तथा २ गाउँपालिका गरी कुल ९ स्थानीय तह रहेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस जिल्लामा कुल जनसङ्ख्या ५,९३,७५७ रहेको छ जसमध्ये पुरुषको संख्या २,४०,६८६, महिलाको संख्या २,७३,०७१ रहेको छ भने कुल घरधुरी संख्या १,९९,२९७ रहेको छ ।

जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९ का अनुसार यस जिल्लाका ९ स्थानीय तहहरुमध्ये **लालभाडी गाउँपालिका, बेल्डाडी गाउँपालिका, बेलौरी नगरपालिका, पुनर्वास नगरपालिका र महाकाली नगरपालिका अति उच्च जोखिममा रहेका छन्** भने सुक्लाफाँटा नगरपालिका र भीमदत्त नगरपालिका उच्च जोखिम तथा कृष्णपुर नगरपालिका र बेदकोट नगरपालिका क्रमशः मध्यम र न्यून जोखिममा रहेका छन् ।

१.५ विपद्को स्थानीय परिदृष्य

उष्णप्रदेशीय हावापनी पार्इने यस नगरपालिकामा वैशाख-जेष्ठ महिनामा अधिकतम तापक्रम ४३° सेल्सियस सम्म पुग्ने गर्दछ भने पुस-माघ महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५.६° सेल्सियस सम्म भर्दछ । यस नगरपालिकामा साउन-भदौ महिनामा अधिक वर्षा हुने गर्दछ । समथर र होचो धरातलीय अवस्था तथा मौसमजन्य परिवर्तनका कारण विभिन्न विपद्का घटनाहरु भई धनजनको क्षति हुने गरेको छ । सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका क्रममा विगत २५-३० वर्षको ऐतिहासिक घटनाक्रमहरुलाई विश्लेषण गर्दा बाढीले उल्लेख्य मात्रामा जनधनको क्षति गरेको देखिन्छ । बाढीले घर-गोठ तथा सार्वजनिक संरचनाहरुमा क्षति गर्ने, खेतीपाती नष्ट गर्ने, खेतवारीमा माटो पटान गर्ने, सडक अवरुद्ध हुने, सामुदायिक वनमा क्षति गर्ने र सडकटासन्न परिवारहरु अस्थायी वा स्थायी रूपमा विस्थापित हुने गरेका छन् । यसक्षेत्र भएर बग्ने दोदानदी, मोहना, कुर्सानाला लगायतका खोला तथा नालाहरुले मुख्य क्षति गर्ने गरेका छन् भने कतिपय वडामा पानीको निकास नहुँदा डुवान हुने गरेको छ । बाढीका अलावा हावाहुरी, बन्धजन्तुको आतंक, कृषि बालीमा लाग्ने रोगकिरा, आगलागी, शीतलहर, खडेरी, असिनापानी, सर्पको टोकाई, चटयाड तथा सडक दुर्घटना जस्ता प्रकोपहरुले पनि वर्षेनी जनधनको क्षति गर्ने गरेका छन् । चैत्र देखि जेठ सम्म खडेरी तथा आगलागिको जोखिम रहेको छ भने असार देखि भदौसम्म बाढी, पौष तथा माघ

महिनामा शीतलहर, माहामारी, सर्पको टोकाई र बन्धजन्तुको जोखिम सबै महिनामा हुने गरेको छ । नगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि नीतिगत तथा संरचनागत तयारीहरु गरेको छ । नगर तथा वडा स्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भइ सक्रिय रहेका छन् भने केही वडाहरुमा समुदाय स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको अभ्यास पनि गरिएको छ । पालिकामा नगर स्तरीय आपतकालीन कार्यसञ्चान केन्द्र स्थापना भई सक्रिय रहेको छ भने आपतकालीन अवस्थाका लागि केही उद्धार सामग्रीहरु पनि

भण्डारण गरिएको छ । पालिका स्थित आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रले जिल्ला तथा प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र तथा समुदायमा आधारित जल तथा वर्षामापन कर्ताहरुबाट जानकारी प्राप्त गर्दछ र तत् तत् निकायहरुमा पालिकाको विपद् सम्बन्धी अद्यावधिक विवरणहरु पठाउने तथा विपद् सम्बन्धी प्राप्त सूचनाहरु सबै

तह, वर्ग, क्षेत्र र व्यक्तिस्मम पुर्याउन श्रव्यदृश्य, छापा तथा विद्युतीय माध्यमको पनि उपयोग गरिरहेको छ । नगरपालिकाले पूर्वसूचना प्रणाली अन्तर्गत वडा नं. ५ सिमरीमा बहुप्रकोप स्वचालित साइरन जडान गरिएको छ । यसका अलावा नगरपालिकाले पालिका स्तरीय सूचना संयन्त्र तयार गरेको छ भने बाढीवाट उच्च प्रभावित वडाहरु १, ५, २, ७, ९ र १० मा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिहरु गठन गरिएको छ भने खोज तथा उद्धार कार्यदल, पूर्वसूचना कार्यदल तथा प्राथमिक उपचार सम्बन्धी कार्यदल बनाइएको छ यसका साथै तल्लो तटीय क्षेत्रमा बस्ने समुदायले माथिल्लो तटीय क्षेत्रको सूचना आदान-प्रदान गर्ने अनौपचारिक समझदारी पनि गरिएको छ ।

१.६ पुनर्वास नगरपालिकाको परिचय

नेपालको सुदूरपश्चिम प्रदेशमा रहेका ९ जिल्लाहरु मध्ये कञ्चनपुर जिल्ला पनि एक हो । जिल्लामा रहेका ९ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये पुनर्वास नगरपालिका वि.स २०७४ सालमा स्थापना भएको थियो । वि.स.२०७४ साल फाल्गुण २७ गते राज्य पुर्नसंरचना हुँदा साविकका ४ वटा गाविसहरु परासन, त्रिभुवनवस्ती, कालिका र बाईसेविचवा गाविसका वडा नं १, २, ३, ४ र ५ लाई मिलाई हालको पुनर्वास नगरपालिका बनेको हो । कुल ६१,७४८ जनसंख्या, पुरुष २८,१५५ (४५.६%) र महिला ३३,५९३ (५४.४%) (श्रोत :राष्ट्रिय जनगणना, २०७८) रहेको यो नगरपालिका करीव १०३.७१ वर्ग कि.मि क्षेत्रफलमा फैलिएको छ (श्रोत: नगर पार्श्वचित्र, २०७५) भने यसको पूर्वमा कैलाली जिल्ला र भारतको उत्तर प्रदेश अन्तर्गत दुधुवा राष्ट्रिय निकुञ्ज, पश्चिममा बेलौरी नगरपालिका, उत्तरमा लालभाडी गाउँपालिका र कृष्णपुर नगरपालिका तथा दक्षिणमा भारतको दुधुवा राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेका छन । तत्कालीन नेपाल पुनर्वास कम्पनीद्वारा वि.स. २०२८ सालमा बसोवासको काम गरिएको हुँदा सोही समय देखि यस क्षेत्रलाई पुनर्वास क्षेत्र भनिएको हो । तत्कालीन अवस्थामा गणेशवस्ती, अंशुवर्मावस्ती, बलभद्रवस्ती, अरनिकोवस्ती, रामवस्ती, भानुवस्ती, जनकवस्ती, त्रिभुवनवस्ती, बुद्धवस्ती, सितावस्ती, पृथ्वीवस्ती, मोतिवस्ती जस्ता मुख्य वस्तीहरुको नामाकरण गरी गाउँहरु बसाइएको थियो । योजनाबद्ध तरिकाले बसोवास गरिएको हुँदा पुराना परम्परागत केही गाउँहरु बाहेक अधिकांश सडकहरु सिधा तथा चौडा रहेका छन भने आवास क्षेत्र व्यवस्थित र सुन्दर रहेको छ । नगरपालिका क्षेत्र भएर बग्ने मोहना तथा दोदा नदी र कुर्सानाला तथा सिमरनाला यहाँका मुख्य खोला-नदीहरुमा पर्दछन् भने साना ठूला गरी केही तालहरु पनि रहेका छन । तालहरुमध्ये प्याराताल, नैनी ताल,गंगाला ताल र पुरैया ताल मुख्य तालमा पर्दछन ।

१.६.१ भौगोलिक अवस्था

पुनर्वास नगरपालिका जिल्ला सदरमुकाम देखि करिब २२ कोष टाढा पूर्व दक्षिणमा रहेको छ । भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २८°३६'३५ देखि २८°४३'३७ उत्तरी अक्षांस र ८०°२२'५० देखि ८०°३०'२० पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएका छ । करीव १०३.७१ वर्ग कि.मि क्षेत्रफलमा फैलिएको नगरपालिकाको पूर्वमा कैलाली जिल्ला र भारतको उत्तर प्रदेश अन्तर्गत दुधुवा राष्ट्रिय निकुञ्ज, पश्चिममा बेलौरी नगरपालिका, उत्तरमा लालभाडी गाउँपालिका र कृष्णपुर नगरपालिका तथा दक्षिणमा भारतको दुधुवा राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेका छन । कुल ११ वटा वडामा नगरपालिका विभाजित रहेको छ । वि.सं.२०२८ सालमा तत्कालीन नेपाल पुनर्वास कम्पनी लि.द्वारा व्यवस्थित रूपले बसोवास गराइएको हुँदा सोही समय देखि नै यस क्षेत्रलाई पुनर्वास क्षेत्र भनिएको हो । वि.सं.२०२४ सालमा विचफाँटाबाट बसोवास सुरु भै वि.सं.२०२८ सालमा पुनर्वास कम्पनीद्वारा गणेशवस्ती, अंशुवर्मावस्ती, बलभद्रवस्ती, अरनिकोवस्ती, रामवस्ती, भानुवस्ती, जनकवस्ती, त्रिभुवनवस्ती, बुद्धवस्ती, सितावस्ती, पृथ्वीवस्ती, मोतिवस्ती जस्ता मुख्य वस्तीहरुको नामाकरण गरी गाउँहरु बसाइएको थियो । योजनाबद्ध तरिकाले बसोवास गरिएकोले सिधा र चौडा सडक यहाँका मुख्य विशेषता हुन भने पुराना परम्परागत गाउँहरु बाहेक नयाँ बसोवास गराइएका गाउँहरु मिलेका र सडकसँग जोडिएका आकर्षक लाग्ने खालका रहेको छन । मिश्रित खालको बसोवास भएको यस नगरपालिकामा पर्याप्त सार्वजनिक जग्गाहरु पनि रहेको छ ।

१.६.२ शैक्षिक तथा सामाजिक अवस्था

पुनर्वास नगरपालिकाको कूल साक्षरता दर ७८.२% रहेका छ जसमा पुरुष साक्षरता ८५.९% र महिला साक्षरता ७१.९% रहेको छ । (श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना,२०७८) । नगरपालिकामा जम्मा १२० वटा शैक्षिक संस्थाहरु (सामुदायिक+संस्थागत+बालविकास केन्द्र) रहेका छन जसमा सामुदायिक तर्फ बालविकास केन्द्र ५६, आधारभूत तह १८, मावि तह १४ र क्याम्पस १ रहेका छन भने संस्थागत तर्फ मा.वि तह १२ तथा बाँकी १९ आधारभूत तहका विद्यालयहरु

रहेका छन् (श्रोत : पुनर्वास नगरपालिका, शिक्षा शाखा) । पालिकामा विभिन्न जातजाति, धर्म संस्कृति र पेशा मान्ने व्यक्तिहरुको बसोबास रहेको छ । जातिगत रूपमा हेदा सबैभन्दा धेरै १७,०१७ क्षेत्री, दोस्रोमा ८,३७७ विश्वकर्मा, तेस्रोमा ८,२९३ राना थारु र चौथोमा ६,६२० तामाङ्ग, पाँचौमा ६०७१ ब्राम्हण तथा छैटौमा ४५०६ थारु रहेका छन् । त्यसैगरी ठकुरी २७६३, मिजार २९४७, परियार २०६४, लोहार ९०३, मगर ७२८, गुरुङ्ग ६६६, नेवार ३९०, सन्यासी/दशनामी २६० लगायत ब्राम्हण-तराई, घर्ती/भुजेल, कुमाल, माभी, सोनार, सुनुवार, राई, मुशलमान, राजवंशी, वादी आदि जातजातिहरुको बसोबास रहेको छ । नगरपालिकामा पहिचान नखुलेका तथा वैदेशिक नागरिकहरु पनि उल्लेख्य मात्रामा रहेका छन् । (श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८) । औषत पारिवारमा कृषि व्यवसायले आम्दानीको मुख्य हिस्सा ओगटेको यस नगरपालिकामा वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुको संख्या पनि उल्लेख्य मात्रामा रहेको छ ।

१.६.३ जनसंख्याको विवरण

राज्य पुनर्संरचना हुँदा साविकका ४ वटा गाविसहरु परासन, त्रिभुवनवस्ती, कालिका र बाईसेविचवा गाविसका वडा नं १, २, ३, ४ र ५ लाई मिलाई हालको पुनर्वास नगरपालिका बनेको हो भने हाल यस नगरपालिकामा ११ वटा वडाहरु रहेका छन् । कुल ६१,७४८ जनसंख्या, पुरुष २८,१५५ (४५.६%) र महिला ३३,५९३ (५४.४%) (श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८) रहेको यो नगरपालिका करीव १०३.७१ वर्ग कि.मि क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । नगरपालिकामा जातजातिका आधारमा जनसंख्याको विवरणलाई हेदा सबैभन्दा धेरै १७,०१७ (२७.६%) क्षेत्री, दोस्रोमा ८,३७७ (१३.६%) विश्वकर्मा, तेस्रोमा ८,२९३ (१३.३%) रानाथारु र चौथोमा ६,६२० (१०.७%) तामाङ्ग, पाँचौमा ६०७१ (९.८%) ब्राम्हण तथा छैटौमा ४५०६ (७.३%) थारु रहेका छन् । त्यसैगरी ठकुरी २७२३ (४.४%), मिजार २९४७ (३.५%), परियार २०६४(३.३%), लोहार ९०३ (१.५%), मगर ७२८, गुरुङ्ग ६६६, नेवार ३९०, सन्यासी/दशनामी २६० लगायत ब्राम्हण-तराई, घर्ती/भुजेल, कुमाल, माभी, सोनार, सुनुवार, राई, मुशलमान, राजवंशी, वादी आदि जातजातिहरुको बसोबास रहेको छ । वडागत जनसंख्या तथा जातजातिको विवरण तालिका नं १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.६.३.१.पुनर्वास नगरपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या विवरण

तालिका नं १ : वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	घरधुरी संख्या	महिला जनसङ्ख्या	पुरुष जनसङ्ख्या	जम्मा जनसङ्ख्या
१	१६५९	४०७२	३५५१	७६२३
२	१४६४	३५७४	३०६९	६६४३
३	५६७	१२३५	११०३	२३३८
४	१०३१	२४५७	१९८२	४४३९
५	१४७८	३८६७	३१८१	७०४८
६	१३४५	२९६६	२५१८	५४८४
७	६५८	१७५९	१५४५	३३०४
८	११०७	२७०१	२२२२	४९२३
९	१६०१	४१५२	३९३७	७२८९
१०	१३५६	३५०६	३०२१	६५२७
११	१३६०	३३०४	२८२६	६१३०
जम्मा	१३६२६	३३,५९३	२८,१५५	६१,७४८

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.६.३.२ लाभान्वित जातजातिको अवस्था

तालिका नं २ : जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण

जातजाति	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
क्षेत्री	७४९८	९५१९	१७०१७
विश्वकर्मा	३६८२	४६९५	८३७७
रानाथारु	४०४९	४१६४	८२१३
तामाङ	३०६०	३५६०	६६२०
पहाडी ब्राम्हण	२८४०	३२३१	६०७१
थारु	२१०९	२३९७	४५०६
ठकुरी	१२२८	१४९५	२७२३
मिजार	९३८	१२०९	२१४७
परियार	९२३	११४१	२०६४
लोहार	४०७	४९६	९०३
मगर	३२३	४०५	७२८
गुरुङ्ग	२८८	३७८	६६६
नेवार	१८८	२०२	३९०
वैदेशिक	१५७	१२१	२७८
सन्यासी/दशनामी	११५	१४५	२६०
अन्य	६८	७१	१३९
तराई ब्राम्हण	५३	६७	१२०
घर्ती/भुजेल	४८	६२	११०
सुनुवार	४०	५१	९१
सोनार	४१	४७	८८
कुमाल	२९	५३	८२
माझी	३४	४६	८०
मुशलमान	१८	१८	३६
राई	९	९	१८
राजवंशी	६	५	११
वादी	४	६	१०
जम्मा	२८,१५५	३३,५९३	६१,७४८

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.६.३.३ अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्या

नगरपालिका भित्र रहेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको कुल जनसङ्ख्या १९५३ रहेको छ भने अपाङ्गता नभएका व्यक्तिहरूको जनसङ्ख्या ५९,७९५ रहेको छ । सबैभन्दा धेरै शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको जनसङ्ख्या ६५९ रहेको छ भने न्यून दृष्टियुक्त भएका व्यक्तिहरूको जनसङ्ख्या ५९१ त्यस्तै गरी न्यून श्रवणशक्ति १६३, बहुअपाङ्गता १२७, बहिरोपना ११६, मानसिक वा मनोसामाजिक ९१, दृष्टिविहीन ७७, मनोसामाजिक अपाङ्गता ६०, बहिरोपना एवम् दृष्टिविहीन ३१, बौद्धिक अपाङ्गता २३, अटिजम ९ र अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफेलिया) ६ रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकारका आधारमा जनसङ्ख्याको विवरणलाई तालिका नं. ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३ : अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्या

अपाङ्गताको विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा जनसङ्ख्या
शारीरिक अपाङ्गता	३९४	२६५	६५९
न्यून दृष्टियुक्त	२८१	३१०	५९१
दृष्टिविहीन	४३	३४	७७
बहिरोपना	५९	५७	११६
मनोसामाजिक अपाङ्गता	२९	३१	६०
न्यून श्रवणशक्ति	७५	८८	१६३
बहिरोपना एवं दृष्टिविहीन	१६	१५	३१
मानसिक वा मनोसामाजिक	४९	४२	९१
बौद्धिक अपाङ्गता	१०	१३	२३
अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफेलिया)	३	३	६
अटिजम	३	६	९
बहुअपाङ्गता	६६	६१	१२७
जम्मा	१०२८	९२५	१९५३

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.६.४ आर्थिक अवस्था

नेपाल सरकारको सोह्रौँ आवधिक योजना, (आ.व.२०८०/०८१-२०८५/०८६) मा आ.व.२०८०/०८१ म कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको योगदान क्रमशः २४.१ प्रतिशत र ७५.९ प्रतिशत हुने अनुमान गरिएको छ । पुर्नवास नगरपालिकामा २८,२८७ (७४.२%) प्रतिशत मानिसहरू कृषि पेशामा संलग्न भएको देखिन्छ । अधिकांश मानिसहरूले कृषि पेशालाई व्यवसायिक भन्दा पनि निर्वाहमुखी र परम्परागत पेशाका रूपमा अंगालेको देखिन्छ । नगरपालिकाको अर्थतन्त्र मुख्यतया कृषि, वन, उद्योग, थोक, खुद्रा बजार, होटल, रेस्टुरेन्ट,नोकरी, वैदेशिक रोजगार जस्ता क्षेत्रमा निर्भर भएको देखिन्छ । उपयुक्त हावापानी, माटोको बनोट तथा समतल भूमि भएको यस नगरपालिकामा कृषिको लागि उपयुक्त उर्वर माटो भएको हुँदा अधिकांश घरपरिवार प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा कृषि व्यवसायमा संलग्न रहेका छन् । नगरपालिकामा रहेका तालहरू सहितको सिमसार क्षेत्र, वनजंगल तथा जैविक विविधताले नगरपालिकाको विकासमा थप सम्भावना बोकेका छन् । मिल, फर्निचर उद्योग, कुखुरा पालन, पन्छीपालन, इट्टा उद्योग,चिनी मिल, आदि यस नगरपालिकामा रहेका केही साना तथा घरेलु उद्योग व्यवसायहरू हुन । यस नगरपालिकाका मुख्य आर्थिक आधारहरू व्यापार, नोकरी र वैदेशिक रोजगार रहेको छ । नगर पालिकाको कुल जनसङ्ख्याको ३९,१६१ अर्थात् ७८.९ प्रतिशत जनसंख्या आर्थिकरूपले सक्रिय रहेका छन् ।

१.६.५ भौगोलिक तथा प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस पुनर्वास नगरपालिका क्षेत्र भएर वग्ने मुख्य नदी तथा खोलाहरूमा मोहना र दोदा नदी तथा र कुर्सानाला र सिमरनाला पर्दछन् । नगरपालिकामा साना ठुला गरी केही तालहरू पनि रहेका छन् जसमध्ये प्याराताल यहाँको मुख्य ताल हो । यस तालमा लोपोन्मुख चराचुरुङ्गी, जीवजन्तु तथा माछाहरू पाईने गर्दछन् । यी तालहरूको उचित संरक्षण तथा प्रचार प्रसार गर्न सके पर्यटकीय सभावना पनि रहेको छ । नगरपालिकामा १५ वटा सामुदायिक वन,

६९ वटा निजी वन, २ वटा धार्मिक वन तथा केही क्षेत्र राष्ट्रिय वनले ओगटेको छ । वनमा साल, असना, जामुन, राजवृक्ष, सिसौ, हल्दु, सिन्धुरे, खयर, सिरिस, विजयसाल, तिजु, हरो, बरो, अमला जस्ता महत्वपूर्ण वनस्पतीहरू पाइन्छन् भने चितुवा, बदेल्, चित्तल, हात्ती, जरायो, खरायो, सालक, बाह्रसिंगे, हुडार, बादर, अजिङ्गर तथा सुनगोहोरो जस्ता जीवजन्तुहरू पनि पाइन्छन् ।

१.६.६ मानवीय अवस्था

यस नगरपालिकाका मानिसहरू मूलतः कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् र उनीहरू निर्वाहमुखी कृषि गरिरहेका छन् । यसका अलावा ज्याला मजदुरी, वैदेशिक रोजगारी, व्यापार व्यवसाय तथा केही मानिसहरू सरकारी जागिरमा पनि संलग्न रहेका छन् । नगरपालिकामा १०२ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा ४८ जना स्वास्थ्यकर्मी तथा ३२० जना सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षकहरू रहेका छन् । आपतकालीन अवस्थामा परिचालन गर्नको लागि नगरपालिकामा प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने ९ जना, खोज तथा उद्धार गर्न सक्ने ५४ जना र पूर्वसूचनाका वारेमा तालिम प्राप्त जनशक्ति ९ जना रहेका छन् ।

१.६.७ जलवायु/विपद्जन्य प्रकोप, हावापानीको अवस्था र प्रभाव

कञ्चनपुर जिल्लाको विपद्को इतिहास अध्ययन गर्ने हो भने भूकम्प, बाढी, पहिरो, हुरिबतास, चटयाड, आगलागी, शीतलहर, महामारी, सर्पदंश र सडक दुर्घटना आदि मुख्य विपद्मा पर्दछन् । जिल्लाको उत्तरी भूभाग भावर र चुरेपर्वत श्रृंखलामा पर्ने भएको कारणले खहरेखोला हरूमा बाढी आउदा दक्षिण तर्फको समथर भूभागमा वर्षातमा डुवान हुने र खेतीयोग्य जमिनमा बालुवा, गेरानहरू थुप्रिइ खेतवारीमा उत्पादनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने गरेको छ । विपद्ले गर्ने क्षति र यसको पुनरावृत्तिको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी क्षति बाढीले गरेको छ, जसको पुनरावृत्ति पनि उच्च रहेको छ । मूलतः बाढीले घर जग्गा डुवान गर्ने, खेतीयोग्य जमिन तथा सडक, सामुदायिक वनको जमिन कटान/पटान गर्ने गरेको छ । यसबाट मानिसहरू अस्थायी वा स्थायी रूपमा विस्थापित हुने गरेका छन् । बाढी बाहेक हावाहुरी, वन्यजन्तुको आतङ्क, शीतलहर, सुख्खा/खडेरी, आगलागी, चटयाड, सडक दुर्घटना, महामारी आदि प्रकोपबाट पनि उल्लेख्य क्षति भइरहेको छ । यस नगरपालिका क्षेत्रमा गत ३५ वर्षमा ५० पटक भन्दा बढी साना र ठूला बाढीका घटनाहरू भएका छन् । यस क्षेत्रमा भएर बग्ने दोदा नदी, मोहना नदी तथा कर्सानाला लगायतका खोला तथा नालाहरूले बाढी सिर्जना गर्दछन् भने कतिपय वडामा पानीको निकास नहुँदा डुवान हुने गरेको छ ।

तालिका नं. ४ : पुनर्वास नगरपालिकाको प्रकोप जोखिम आँकलन

प्रकोप	बाढी	हावाहुरी	वन्यजन्तुको आतंक	सडक दुर्घटना	आगलागी	चटयाड	असिना	सुख्ख/खडेरी	कृषि वालीमा लाग्ने रोग किरा	सर्पदंश	शीतलहर
जोखिम स्तर	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौ	छैटौ	सातौ	आठौ	नवौ	दशौ	एघारौ

परिच्छेद : दुई

योजनाको परिचय, दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति

२.१ पृष्ठभूमि

नेपाल बहु-प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ। यहाँको विषम भू-वनावट, कमजोर भौगर्भिक अवस्था तथा मौसमी विषमताको कारण भूकम्प, बाढी, पहिरो, खडेरी, हिमताल विष्फोटन, चटयाड, आगलागी तथा महामारी जस्ता प्रकोपहरूका कारण प्रत्येक वर्ष ठूलो जनधनको हानी नोक्सानी हुने गरेको छ। विश्वव्यापी जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावबाट समेत थप जोखिममा रहेको छ। यहाँ तापक्रम बढ्दै जानुका साथै वर्षा पनि अनियमित हुने गरेको छ। नेपालको भौगोलिक भू-वनोटका आधारमा हिमाल, पहाड र तराईमा फरक फरक प्रकारका विपद्का घटना घटने गरेका छन्। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न संयुक्त राष्ट्र सङ्घका सदस्य राष्ट्रहरूबाट प्रतिबद्धता भएको विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाई कार्यढाँचा (सन् २०१५-२०३०) लाई आत्मसाथ गरी नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था गरेको छ भने देश एकात्मक व्यवस्थाबाट सङ्घीय व्यवस्थामा रुपान्तरण हुँदा विपद् व्यवस्थापनमा तहगत भूमिका पनि प्रष्ट गरिएको छ। यही अधिकार क्षेत्र र मार्गदर्शन अनुसार आवश्यक ऐन, नियमावली, नीति, रणनीति, तथा मार्गदर्शनहरू तर्जुमा गरी तत् तत् निकायले कार्यान्वयन गरिरहेका छन्। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन (२०७४), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण नियमावली (२०७६) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (सन् २०१८ - २०३०) सम्बन्धित क्षेत्रमा शासकीय सुधार सम्बन्धी प्रमुख कानून तथा नीति एवं योजनाहरू हुन्। यी कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरूका अतिरिक्त विपद् जोखिमका विभिन्न चरणहरू सम्बन्धित मार्गदर्शन, कार्यसंरचना तथा कार्यविधिहरू पनि रहेका छन्। यसै परिप्रेक्ष्यलाई मध्यनजर राखी सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४ (मस्यौदा) लाई निर्माण निर्देशिकाको रूपमा लिई यस पुनर्वास नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरिएको हो।

२.२ दीर्घकालीन सोच

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई संस्थागत गरी विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, अनुकूलित तथा उत्थानशील नगरपालिका निर्माण गर्ने यस योजनाको दीर्घकालीन सोच रहेको छ।

२.३ लक्ष्य

स्थानीय स्तरमा बारम्बार दोहोरिने बहुप्रकोपबाट मानवीय, आर्थिक, भौतिक, र प्राकृतिक क्षतिलाई कम गर्दै तिनीहरूको उत्थानशीलता वृद्धि गर्नु र विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कार्यक्रमहरूलाई नगरपालिकाको नियमित विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गरी एक नमुनायोग्य एवम् उत्थानशील नगरपालिका निर्माण गर्नु यस योजनाको लक्ष्य हुनेछ।

२.४. योजनाको उद्देश्य

आपतकालीन अवस्थामा सम्भावित खतराहरूको पूर्वानुमान, शीघ्र पहिचान तथा प्रभावितहरूको जीवनरक्षा, सम्पति तथा जिउधनको सुरक्षा र संरक्षण गरी मानवीय सङ्कटको सामना गर्नको लागि प्रभावकारी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न दिशानिर्देश गर्नु यस योजनाको मुख्य उद्देश्य हो। यसका अलावा अन्य केही विशिष्ट उद्देश्यहरू रहेका छन्, जुन निम्नानुसार रहेका छन्।

विशिष्ट उद्देश्यहरू

१. सम्भावित विपद् एवम् जलवायुको जोखिम कम गर्न, विपद्को समयमा आपत्कालीन कार्य सम्पादन तथा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न आवश्यक दिशानिर्देश गर्ने ।
२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तनका क्रियाकलापहरूलाई नियमित विकास निर्माणमा मूलप्रवाहीकरण गर्दै पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरूलाई एकीकृत र समन्वयात्मक तवरमा सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने ।
३. बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणालीको विकास एवं विस्तार गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने
४. विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका क्षेत्रमा विद्यमान नीति तथा दिशानिर्देशहरू र नगरपालिकामा आपत्कालीन समयका लागि तयारी गरिएका/भएका विद्यमान क्षमता, सङ्कटासन्नता तथा जोखिमको विश्लेषण गरी आपत्कालीन अवस्थामा हुन सक्ने सम्भाव्य क्षतिलाई कम गर्न मद्दत गर्ने ।
५. स्थानीय तहको शासन प्रणालीलाई जोखिम संवेदनशील र विपद्मैत्री बनाई आपत्कालीन अवस्थामा जोखिममा रहेका व्यक्ति तथा समूहको तत्काल खोज तथा उद्धार र राहतको सुनिश्चित गर्ने ।
६. “अभ्र राम्रो र अभ्र बलियो” अवधारणा अनुरूप विपद् पश्चातको पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण सुनिश्चित गर्ने ।

२.५. रणनीतिहरू

पुनर्वास नगरपालिकाद्वारा तयार गरिएको यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई नगरपालिकाले आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी योजना कार्यान्वयनमा जानेछ । योजना कार्यान्वयनको क्रममा नगरपालिकाले प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, विकासका साभेदारहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, निजीक्षेत्र, विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय, निजी संस्थाहरू, जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालय तथा सुरक्षा निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ । योजनामा उल्लेख गरिएका उद्देश्य पूरा गर्नका लागि देहाय बमोजिमको कार्यान्वयन रणनीति/प्राथमिकता रहनेछन ।

२.५.१ सुशासन, नेतृत्व र जबाफदेहीता

- नीतिगत, सङ्गठनात्मक तथा व्यवस्थापकिय संरचनामा समयानुकूल परिमार्जन तथा सुधार गरिनेछ ।
- नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाप्रवाहका वारेमा सार्वजनिक सुनुवाइ तथा सामाजिक परिक्षण जस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ जसले गर्दा समुदायको संलग्नता वृद्धि गर्न मद्दत हुनेछ ।
- विपद् जोखिमको बुझाइ वृद्धि गरिने तथा जनचेतनामूलक तथा सूचनामूलक कार्यक्रमहरू तयार गरी सूचना तथा संचारका माध्यमहरूको प्रभावकारी उपयोग गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रमा भएका प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपहरूको अध्ययन-अनुसन्धान तथा नियमित रूपमा सुक्ष्म निगरानी गरिनेछ र उक्त अध्ययन-अनुसन्धानमा सरकारी निकायहरू, विकास साभेदार, निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायत सरोकारवालाहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा स्वयंसेवक परिचालनका लागि समुदाय स्तरमा संस्थागत व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ ।
- आपत्कालीन अवस्थाका लागि नगरपालिकाको आधारभूत सेवा सञ्चालन सम्बन्धि प्रोटोकल तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- प्रहरी, एम्बुलेन्स, दमकल जस्ता आकस्मिक सेवाका सम्पर्क नम्बरलाई अद्यावधिक गरी सबैले देख्ने स्थानमा राखिनेछ ।
- विपद् पूर्वसूचना प्रणालीलाई आधुनिकीकरण, गुणस्तरीय तथा प्रविधिमैत्री बनाई बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणालीको विकास एवं विस्तार गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई प्रभावकारी बनाउन जबाफदेहीता, पारदर्शिता र उच्च गुणस्तरियता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यमा निजी क्षेत्रको संलग्नतालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय सरोकारवालाहरुको भूमिका र क्षमताको पहिचान गरी नगरपालिकाको समग्र क्षमता तयार गरिनेछ ।
- नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरुमा सर्वसाधारणको जानकारीको लागि सुरक्षा सम्बन्धी संकेत चिन्हहरु उपयुक्त स्थानमा स्पष्ट देखिने गरी राखिनेछ ।
- आपतकालीन अवस्थाका लागि खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीहरु, औषधी, औजार तथा उपकरणहरु तयारी अवस्थामा राखिनेछ ।
- आपतकालीन अवस्थामा तत्कालै सेवा पुऱ्याउन तोकिए बमोजिम द्रुत प्रतिकार्य टोली [Rapid Response Team] तयार गरिनेछ ।
- आपतकालीन समयमा हुन सक्ने लैङ्गिक हिंसाका घटना हुन नदिन आचार संहिता निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी नगरपालिकाबाट भए/गरेका क्रियाकलापहरु समेटिएको विवरण अद्यावधिक गरी वार्षिक प्रकाशन गरिनेछ ।

२.५.२. विपद्का लागि भौतिक पूर्वाधार विकास र सुदृढ पूर्वतयारी

- नगरपालिका तथा वडा कार्यालयका भवनहरुको लेखाजोखा गरी चट्याड छल्ने (Anti-Lightening) प्रविधिको जडान, बैकल्पिक भर्याडको व्यवस्था,आगो निभाउने यन्त्र, अटोफायर अलार्म,स्मोक डिटेक्टर आदि जडान गरिनेछ ।
- विकास निर्माणमा ठूला भौतिक पूर्वाधारहरुको डिजाइन गर्दा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव सम्बन्धी अध्ययन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलित पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
- नगरपालिकामा आपतकालीन अवस्थामा आधारभूत सेवा सुनिश्चित गर्न कर्मचारीहरुको सुरक्षा, कार्यक्रमको तयारी, प्रशासनिक तयारी, आवश्यक समन्वय सहकार्य र क्षमता विकास आदि क्षेत्रलाई तयारी अवस्थामा राखिनेछ ।
- विपद् पश्चातको अवस्थालाई ध्यानमा राखि खुला र सुरक्षित क्षेत्रको पहिचान तथा विपद्का समयमा भेला हुने केन्द्र र बसोबास क्षेत्रबाट त्यहाँसम्म पुग्ने बैकल्पिक बाटो, खानेपानी, सरसफाइ लगायत अत्यावश्यक सुविधाको लागि आवश्यक तयारी गरिनेछ ।
- कार्यालयमा पावर तथा तथ्याङ्क ब्याकअपको पर्याप्त प्रवन्ध गरिनेछ ।
- विपद् संवेदनशीलताको अवधारणा अनुरूप सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु (सरकारी कार्यालय, शैक्षिक संस्थाहरु, स्वास्थ्य संस्थाहरु, सामुदायिक भवनहरु, आश्रयस्थल) आदिलाई जेष्ठ नागरिक मैत्री, लैङ्गिकमैत्री, अपाङ्गमैत्री एवम् वालमैत्री बनाउदै लगिनेछ ।
- विपद् जोखिमबाट सुरक्षित भवन निर्माण कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न भवन निर्माण संहितालाई प्रभावकारी रूपमा लागु गरिनेछ ।
- शैक्षिक संस्था, सामुदायिक भवन, स्वास्थ्य संस्था तथा अन्य आश्रय स्थलहरुको स्तरोन्नती गरी आपतकालीन अवस्थामा उपयोग गर्न मिल्ने आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- आपतकालीन अवस्थामा खानेपानी तथा सरसफाइ, यातायात, विद्युत, दुरसंचार तथा स्वास्थ्य सेवाहरु सुचारु हुने कुराको सुनिश्चित गरिनेछ ।
- पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक श्रोतको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२.५.३. बहुपक्षीय सहकार्य

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, मानवीय तथा विकास साँभेदार संस्था, निजी क्षेत्रसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि समुदायमा आधारित संस्थाहरू, स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरू, उपभोक्ता समिति र नागरिक समाज संस्थाहरू बिच समन्वय तथा सहकार्यका लागि आवश्यक संयन्त्र तयार गरिनेछ ।
- विपद्का कारण हुनसक्ने क्षतिको क्षतिपूर्तिका लागि निजी, सरकारी तथा सामुदायिक भवन, शैक्षिक संस्था तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी संस्थाहरू, खानेपानी लगायत अन्य भौतिक संरचनाहरूमा बीमा गर्न प्रोत्साहन गरिने ।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा जोखिम हस्तान्तरणका लागि कृषि, पशुपन्छी तथा व्यापार व्यवसायमा बीमा गराउने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- पारिस्थितिकीय प्रणाली संरक्षण गर्न र विपद् व्यवस्थामा भएका सिकाईहरू साटासाट गर्न छिमेकी पालिकाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।

२.५.४. क्षमता विकास

- नगरपालिकाका कर्मचारी, जनप्रतिनिधि, वडा तथा नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सरोकारवालालाई विपद् व्यवस्थापनका लागि (बाढी,आगलागी, भूकम्प, हुलदंगा आदि) र आपतकालीन उद्धार गर्ने प्रभावकारी विधिका बारेमा अभिमुखीकरण तथा नमूना अभ्यास गर्ने ।
- समितिका पदाधिकारी तथा सदस्य तथा अन्य स्वयंसेवकहरूका लागि विपद् व्यवस्थापन, प्रकोप सङ्कटासन्नता र क्षमता विश्लेषण, कार्ययोजना निर्माण लगायतका विषयमा तालिमहरू दिइनेछ ।
- स्थानीय आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रलाई विपद् व्यवस्थापन कार्यको सहजीकरण गर्ने गरी क्षमता सुदृढीकरण गर्दै सिकाइ केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका बारेमा अग्रपंतीमा खटिएर काम गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, एम्बुलेन्स ड्राइभर, पेरीफेरीका स्वास्थ्यकर्मी तथा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई तालिम दिने ।
- विपद् प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, स्वयंसेवक आदि टोली गठन तथा आवश्यक क्षमता विकास गरिनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रममा विपद्को च्याप्टर अध्यापन गराउने शिक्षकहरूको विपद् व्यवस्थापनमा साझा बुझाइ तथा आवश्यक क्षमता विकास गरिनेछ ।

२.५.५. योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन

- नगरपालिकाको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन गर्दा यस योजनालाई मार्गदर्शनको रूपमा लिइ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- स्थानीय ज्ञान, सिप, श्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गर्दै समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विपद् प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन सबै क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको सहभागिता रहने गरी विषयगत क्षेत्र (Cluster Approach) को अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रहरूमा बाढी, डुवान, खडेरी र बन्धजन्तुको आतंक प्रतिरोधी तथा जलवायु अनुकूलित खेती प्रणालीमा जोड दिइनेछ ।
- जीविकोपार्जनका उपायहरूलाई विविधिकरण गरी विपद् उत्थानशील समुदाय निर्माण गरिनेछ ।

- आपतकालमा अग्रपंक्तिका खटिएर काम गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, स्वयंसेवक तथा कार्यदलको सुरक्षाको आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ।
- विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न नगरपालिका स्थित विषयगत क्षेत्रहरूको आपतकालीन योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- योजना कार्यान्वयन गर्दा मानवीय सिद्धान्तहरू, मानवता(Humanity), तटस्थता (Neutrality) , निष्पक्षता (Impartiality) को पालना तथा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (Gender Equality and Social Inclusion) लाई अनिवार्य ध्यान दिइनेछ ।
- आपतकालीन अवस्थामा जोखिममा रहेका वर्ग/समूह खासगरि बालबालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरू, जेष्ठ नागरिक, गरिव तथा विरामी,घाइते तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको जीवनरक्षा र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको सुनिश्चितताको आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- समुदायमा रहेका प्रकोप तथा जोखिमको पहिचान तथा क्षमताको लेखाजोखा, योजना निर्माणका सबै प्रक्रियामा समुदायका अति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागितालाई सुनिश्चित गरी योजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमहरूलाई वार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्दै लगिनेछ ।
- नगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।
- योजनालाई आवश्यकता अनुसार पुनरावलोकन गर्दै लगिनेछ ।
- आपतकालीन अवस्थामा पनि खानेपानी तथा सरसफाइ, यातायात, विद्युत, दूरसञ्चार तथा स्वास्थ्य सेवाहरू सुचारु गर्न आवश्यक प्रवन्ध मिलाइनेछ ।

२.६. योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

संङ्घीय संरचनामा स्थानीय स्तरको विपद् व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ जसका लागि संघ, र प्रदेश सरकारले आवश्यक सहजीकरण गर्ने प्रवन्ध गरिएको छ । जलवायु परिवर्तन एवम् विपद्का कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा नकारात्मक असर पुगेको छ भने यसको असरबाट गरिव, विपन्न, महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, साधन स्रोतमा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित समुदायहरू बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य विभिन्न अध्ययनहरूले प्रष्ट पारिसकेका छन् ।

२०७२ सालको महाभुकम्प, कोभिड १९ महामारी तथा विभिन्न विपद्को सामना गर्न विद्यमान प्रणालीलाई थप उत्थानशील बनाउनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । विपद् व्यवस्थापनका विभिन्न चरणहरूमा गरिने कार्यहरूलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनका लागि पालिका स्तरमा गरिने यस योजनाले विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि आवश्यकता अनुसार वार्षिक तथा आवधिक विकास योजना तथा प्रक्रियामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै विपद्पूर्व, विपद्को समयमा र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने कार्यलाई प्राथमिकीकरण गर्नुपर्ने हुन्छ । यस योजनाले समावेशी र सहभागितामूलक विधिको प्रयोग मार्फत् नगर क्षेत्रमा रहेका सडकटासन्नताको पहिचान, स्तरीकरण तथा क्षमता विश्लेषण गर्दै जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्य गर्न तथा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम् परिचालनमा जोड दिन्छ र आपतकालीन अवस्थामा अत्यावश्यक सेवा प्रभावित हुन नदिन आवश्यक निशानिर्देश गर्नेछ । यसका अलावा यस योजनाका अन्य केही महत्वहरू छन जसले यसको आवश्यकतालाई पुष्टि गर्दछ ।

- विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीतिगत,कानुनी तथा संस्थागत व्यवस्था तयार गर्न मद्दत गर्न ।
- विपद् सूचना प्रणालीलाई आधुनिकीकरण, गुणस्तरीय तथा प्रविधिमैत्री बनाई एकीकृत विपद् सूचना प्रणालीको विकास गर्न सहयोग गर्न ।

- आपतकालीन अवस्थामा तत्काल पहिचान, प्रतिकार्य तथा व्यवस्थापनका लागि दिशानिर्देश गर्न ।
- समन्वय र सहकार्यको माध्यमबाट श्रोत परिचालन र जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न ।
- आपतकालीन समयमा सूचना र जानकारीलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्न ।
- समुदायको विपद्संग सामना गर्ने परम्परागत सिपलाई सुदृढिकरण गर्दै आपतकालीन अवस्थामा हुन सक्ने भौतिक तथा मानवीय क्षतिलाई कम गर्न र समुदायको उत्थानशील क्षमता (Resilience Capacity) अभिवृद्धि गर्न ।
- बहुप्रकोप जोखिम तथा क्षमता विश्लेषणमा स्थानीय सरकार, स्वास्थ्य संस्था, समुदाय तथा स्थानीय सरोकारवालाहरूको सहभागिता बृद्धि गर्न ।
- स्थानीय स्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी, पूर्व सचेतना प्रणाली, न्यूनीकरण, रोकथाम र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी तथा जवाफदेही ढंगले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा नागरिक र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता र योगदान बृद्धि गर्न ।
- विपद् तथा महामारीको समयमा तत्काल सम्बोधन गर्नका लागि आवश्यक संयन्त्र, क्षमता विकास, प्रतिकार्य योजना तथा पूर्वतयारी हुने ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेहीता र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउने ।
- विपद् व्यवस्थापनका साभत बुझाइ भइ “अभ राम्रो र अभ बलियो” अवधारणा अनुरूप विपद् पश्चातको पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण सुनिश्चितताको लागि आवश्यक दिशानिर्देश गर्न ।

२.७. योजनाको कार्यान्वयन र सीमा

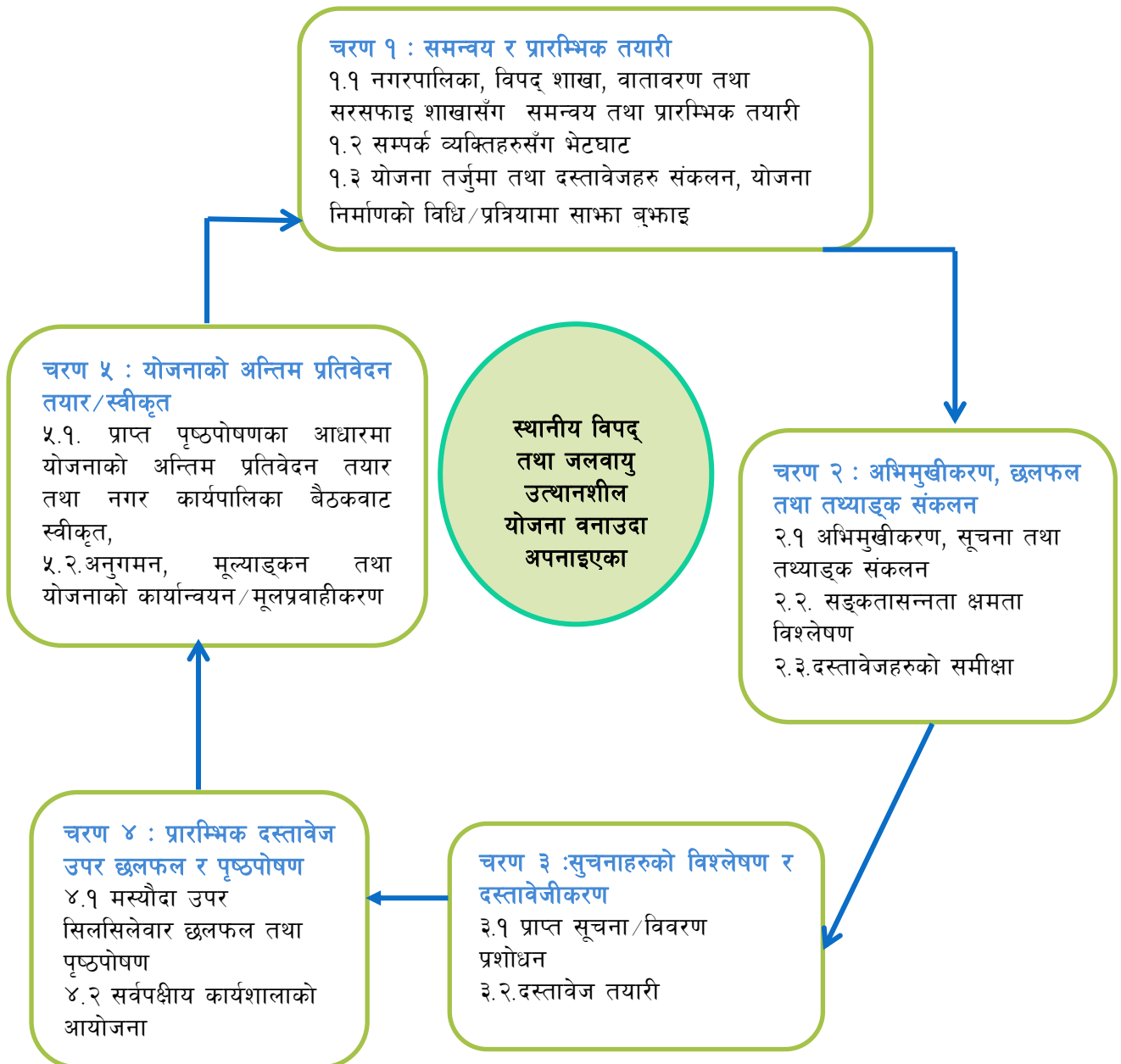
यो योजना विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशीलताका क्षेत्रमा उपलब्ध नेपाल सरकारका नीतिगत प्रावधान तथा विद्यमान प्रणालीहरूलाई निर्माण निर्देशिकाको रूपमा लिइ तयार गरिएको छ । योजना तयार गर्दा सकेसम्म सहभागितामूलक, तथ्यपरक, सर्वस्वीकार्य र कार्यान्वयनयोग्य बनाउनका लागि अधिकतम प्रयास गरिएको छ । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जानकारी, बिगतका भएका ऐतिहासिक घटनाक्रमसँग सम्बन्धित अनुभवहरू, स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धमा भएका ज्ञान, सिर्काई र बुझाई एवम् वडा तथा वस्ती स्तरमा सहभागितामूलक सङ्गठानता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारहरू मार्फत प्राप्त तथ्याङ्क हरूलाई मुख्य आधार मानी योजना तयार गरिएको छ । समय, स्रोत/साधनको सीमितता भएता पनि योजना निर्माण गर्दा अपनाउनु पर्ने अध्ययन-अनुसन्धानका सम्पूर्ण विधिहरू अवलम्बन गरी बहुपक्षीय सूचना संकलनको प्रयास गरिएको छ । पुनर्वास नगरपालिकाले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न यो योजनाले मार्गदर्शनको रूपमा काम गर्नेछ । योजनाको प्रयोगबाट पुनर्वास नगरपालिकाले विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन यसले थप सहयोग गर्नेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार र विकास साभेदारहरू तथा निजी क्षेत्रको सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ । विभिन्न विपद्हरूबाट हुने क्षतिलाई सीमित श्रोत र साधनबाट न्यून गर्न चुनौती रहेको छ ।

२.८. योजनाको निर्माण प्रक्रिया विधि

“पुनर्वास नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, २०८१” को मस्यौदा तर्जुमा गर्दा नगर क्षेत्रभित्रका मुख्य सूचनादाता तथा सङ्गठान समुदायको प्रत्यक्ष सहभागिता सुनिश्चित हुने गरी समावेशी, सहभागितामूलक प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरी योजना तयार गरिएका छ । दस्तावेजलाई यथार्थपरक र जीवन्त बनाउन अध्ययन अनुसन्धान तथा सूचना-प्रविधिका आधुनिक विधि र प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको थियो । नेपाल सरकारको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, तथा नगरपालिकाको

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षेत्रका ऐन, नियमावली, रणनीति तथा विद्यमान प्रणालीहरूको मर्मलाई आत्मसाथ यो योजना तयार गरिएको छ ।

तालिका नं ५ : योजना निर्माण प्रक्रिया विधि

२.९ योजना कार्यान्वयन रणनीति

२.९.१ योजनाको स्वीकृति

यस योजनालाई नगर कायपालिका बैठकबाट अनुमोदन गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२.९.२ बजेट व्यवस्था

योजनाले निर्दिष्ट गरेका प्राथमिकता प्राप्त क्रियाकलापहरू सञ्चालनको लागि नगरपालिकाको आफ्नो श्रोत साधन तथा क्षमताले सम्भव भएसम्म बजेट विनियोजन गरिनेछ र थप बजेटका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति,

जिल्ला समन्वय समिति, विषयगत कार्यालयहरु, संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विकासका साभेदार निकायहरु, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, निजी क्षेत्र, छिमेकी पालिकाहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ। योजना कार्यान्वयनका क्रममा स्थानीय श्रोत साधन, सिप र क्षमताको अधिकतम परिचालनमा जोड दिइनेछ।

२.९.३ योजना कार्यान्वयन

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि रणनीतिक कार्ययोजना र आवधिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ। विषयगत छलफल तथा योजना तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन गर्दा यसलाई मार्गदर्शनका रूपमा लिइनेछ। विपद् तथा जलवायु परिवर्तनसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु नियमित कार्यान्वयनका लागि प्राथमिकताका आधारमा वार्षिक तथा बहुवर्षीय बजेट तर्जुमा गरी श्रोतको सुनिश्चित गरिनेछ। यो जका कार्यान्वयनका लागि नगर तथा सम्भव भएसम्म वडा स्तरमा समेत कोषको व्यवस्था गरिनेछ। योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक संस्थागत संरचना तथा विद्यमान क्षेत्रगत नीति, रणनीति तथा कार्ययोजनालाई यस नीतिसँग तादात्म्यता मिल्ने गरी परिमार्जन गरिनेछ।

२.१० स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र कर्मचारी सम्मिलित एक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति गठन गरी नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन तथा वार्षिक रूपमा समीक्षा गरिनेछ। अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापहरु कार्यान्वयनको प्रगति निरीक्षण गर्ने, कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमी/कमजोरी सुधार गर्दै समाधानका लागि समन्वयात्मक र रचनात्मक भूमिका निर्वाह गर्नेछ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गरी “पुनर्वास विपद् प्रतिवेदन” प्रकाशन गरिनेछ।

२.११. योजनाको अद्यावधिकता

योजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ, सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ। योजनाको कुल अवधि ५ वर्ष राखिएता पनि प्रत्येक वर्ष मूल्याङ्कन, समीक्षा तथा पुनरावलोकन गरिनेछ।

परिच्छेद : तीन

प्रकोप, सडकटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण

३.१ प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण

पुनर्वास नगरपालिका भित्र प्रकोप, सडकटासन्नता तथा क्षमता विकासको उचित पहिचान गर्न सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका विद्यमान विभिन्न औजारहरूको प्रयोग गरी योजना तयार गरिएको छ। समुदायमा विगतमा भएका र भविष्यमा आउन सक्ने प्रकोप तथा जलवायुजन्य घटना त्यसले गरेको जनधनको क्षति तथा पालिकामा उपलब्ध श्रोत, साधन र क्षमताका आधारमा प्रकोपको सूची तयार गरी सबैभन्दा धेरै क्षति गर्ने प्रकोप पहिचान गरी जोडा स्तरीकरण विधिका माध्यमबाट क्रमशः स्तरीकरण गरिएको छ। सबै वडाका अलग-अलग सूचीलाई एकीकृत गरेर नगरपालिकाभित्र हुने प्रकोपको सूची र स्तरीकरण गरिएको छ। हरेक वडामा गरिएको जोडा स्तरीकरणबाट प्राप्त नतिजालाई जोडदा सबै भन्दा धेरै अडक प्राप्त गर्ने प्रकोपलाई क्रमशः पहिलो, दोस्रो गरी प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ। समान अडक प्राप्त गर्ने प्रकोपहरूलाई क्षति र त्यसको बारम्बारताको आधारमा पुनः स्तरीकरण गरिएको छ। नेपाल भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको मुलुक भएको र जुनसुकै समयमा पनि आउन सक्ने जोखिम रहेको तथा कोभिड-१९ पनि भविष्यमा दोहोरिन सक्ने संभावना भए/नभएको एकिन नभएकोले यी दुई प्रकोपलाई अन्य प्रकोपहरूसँग सँगै राखेर तुलना गरिएको छैन तर योजना निर्माण गर्दा पहिलो प्राथमिकतामा राखि योजना निर्माण गरिएको छ। यसरी प्राप्त नतिजालाई हेर्ने हो भने क्रमिकरूपले भूकम्प पाहिलो नम्बरमा छ भने कोभिड-१९, बाढी/डुवान, हावाहुरी, वन्यजन्तुको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चटयाड, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि वालीमा लाग्ने रोग किराहरु, सर्पको टोकाई, र शीतलहर क्रमशः रहेका छन्।

तालिका नं ६ : प्रकोपको स्तरीकरण

प्रकोप	भूकम्प	कोभिड	बाढी	हावाहुरी	वन्यजन्तुको आतंक	सडक दुर्घटना	आगलागी	चटयाड	असिना	सुख्खा/खडेरी	कृषि वालीमा लाग्ने रोग किर	सर्पको टोकाई	शीतलहर
भूकम्प													
कोभिड													
बाढी			बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
हावाहुरी				हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
वन्यजन्तुको आतंक					वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक	वन्यजन्तुको आतंक
सडक दुर्घटना						सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
आगलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
चटयाड								चटयाड	चटयाड	चटयाड	चटयाड	चटयाड	चटयाड
असिना									असिना	असिना	असिना	असिना	असिना
सुख्खा/खडेरी										सुख्खा/खडेरी	सुख्खा/खडेरी	सुख्खा/खडेरी	सुख्खा/खडेरी
कृषि वालीमा लाग्ने रोग किर											कृषि वालीमा लाग्ने रोग किर	कृषि वालीमा लाग्ने रोग किर	कृषि वालीमा लाग्ने रोग किर
सर्पको टोकाई												सर्पको टोकाई	सर्पको टोकाई
शीतलहर													शीतलहर
जम्मा अंक			१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१	०
स्तर			पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौ	छैटौ	सातौ	आठौ	नवौ	दशौ	एघारौ

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा बाढी यस क्षेत्रको प्रथम प्रकोपको रूपमा रहेको छ। सहभागिता विगतमा भएको प्रकोपको क्षति र भविष्यमा पार्न सक्ने प्रभावलाई विचार गर्दा बाढी, हावाहुरी, वन्यजन्तुको

आतंक, सडक दुर्घटना र आगलागी क्रमशः पहिलो, दोस्रो, तेस्रो, चौथो र पाँचौ प्राथमिकतामा रहेका छन भने चट्याड, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि वालीमा लाग्ने रोगकिरा, सर्पको टोकाई र शीतलहर पनि यहाँका मुख्य प्रकोपका रूपमा रहेका छन । यिनै विपद् सम्बन्धी समस्या तथा विगतको प्रवृत्ति समेतलाई ख्याल गरेर पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको छ ।

तालिका नं ७ : प्रकोपहरूको प्राथमिकीकरण

कूल अंक	१०-८	७-४	३-१
प्रकोप	उच्च	मध्यम	न्यून
	बाढी, हावाहुरी, बन्धजन्तुको आतंक	सडक दुर्घटना, आगलागी, चट्याड, असिना	सुख्खा/खडेरी, कृषि वालीमा लाग्ने रोगकिरा, सर्पको टोकाई, शीतलहर

३.२. विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा

यस पुनर्वास नगरपालिकामा विगत ३० वर्ष यता भएका प्रकोपका मुख्य घटना, त्यसले पारेको असर र क्षतिको विवरणलाई तालिका नं ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । पालिका, वडा तथा समुदाय तहमा सडकटासन्नता र क्षमता विश्लेषणका क्रममा उपस्थित मुख्य सूचनादाता तथा जेष्ठ नागरिकहरूले उपलब्ध गराउनु भएको जानकारी तथा पालिकाद्वारा प्रकाशित दस्तावेजहरूका आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ । यसबाट प्रकोपको दोहोरिने प्रवृत्ति, त्यसले पुऱ्याउने भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय वा प्राकृतिक क्षति तथा प्रभावको बारेमा जानकारी एकीकृत गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं ८ : विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल	स्थान	भौतिक क्षती, सामाजिक क्षती, आर्थिक क्षती, मानवीय क्षती, प्राकृतिक क्षती
बाढी	२०६४	नगरपालिकाका अधिकांश वडाहरू प्रभावित	-भोलुङ्गेपुल बगाएको, -खेतमा लगाइएको अन्नवाली नष्ट -दोदा नदीले खतराको संकेत पार गरेको -घर,गोठ, विद्यालय तथा सामुदायिक भवनहरूमा क्षति गरेको -४ वटा बाखा मरेको (वडा नं ९) -२ जना मानिसको मृत्यु (वडा नं ९)
	२०७८	वडा नं ५ वडा नं ८	-खेतमा लगाइएको अन्नवाली नष्ट -उत्पादनका कमी भइ खाद्यन्नको अभाव सिर्जना भएको
	२०७९	वडा नं ५ वडा नं १०	-खेतमा लगाइएको अन्नवाली नष्ट -एकजना वच्चाको मृत्यु (वडा नं १०)
	नियमित	अधिकांश वडा	-वर्षेनी आउने बाढी तथा डुवानले खेतीपाती, उखुवाली, फलफूल, तरकारी, भौतिक संरचनाहरूमा क्षति पुऱ्याउने गरेको
आगलागी	२०४२/०४३	वडा नं ४	-वडा नं ४ को घ गाउमा १० घर जलेर नष्ट
	२०५२/०५३	वडा नं ६	-टाउन बजारमा पसल जलेर नष्ट
	२०६५	वडा नं ३	-१ जना व्यक्तिको मृत्यु, १ घर जलेर नष्ट
	२०७०	वडा नं ३	-गोठ,केहि बाखा तथा भैसी जलेको
	२०७३	वडा नं ११	-डोकेबजारमा ४ वटा पसल जलेर नष्ट
	२०७५	वडा नं ८	-घर, गोठ तथा पशु चौपाया जलेर नष्ट -सामुदायिक वनमा क्षति
	२०७६	वडा न ९	-सितावस्तीमा ३ जना बालबालिकाको मृत्यु

विपद्	साल	स्थान	भौतिक क्षति, सामाजिक क्षति, आर्थिक क्षति, मानवीय क्षति, प्राकृतिक क्षति
	नियमित	प्राय सबै वडा	-गाहुँमा आगो लगाउदा घर,गोठ तथा परालमा आगो लाग्ने गरेको
हावाहुरी	२०६५	वडा नं १०	-लक्ष्मी टोलका ६ वटा घरका छाना उडाएको
	२०७४	वडा नं २ वडा नं ४	-सामुदायिक वनमा ठुलो संख्यामा रुखहरु ढलेको -वडा नं ४ का करिव १५० घरका छाना उडाएको
	२०७५	नगरपालिकाका अधिकांश वडाहरु प्रभावित	-अधिकांश विद्यालयका छाना उडाएको -धेरै घर तथा गोठका छाना उडाएको -सामुदायिक वनमा ठुलो संख्यामा रुखहरु ढलेको -पशु चौपायामा क्षति
	२०७६	वडा नं ११	-१३४ वटा घरमा क्षति -करिव १०० भन्दा बढी रुखहरु ढलेको
	२०७७		-२० घरमा क्षति (वडा नं ५) - करिव ४ विघामा लगाइएको केरा खेती नष्ट (वडा नं ५) -करिव १४ विघामा लगाइएको धान बालीमा क्षति
	२०५०/०५२	वडा नं ४	-चटयाडले ३ जना व्यक्तिको मृत्यु
चटयाङ्ग	२०५१	वडा नं १	-गणेश वस्तीमा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०५५	वडा नं ७	-च गाउँमा १ जना व्यक्तिको घर जलेको
	२०६८	वडा नं ९	-१ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०७७	वडा नं ३	-४० वटा बाखाको मृत्यु तथा अन्य धेरै पशु चौपायाहरु घाइते भएका
	२०७९	वडा नं ६	-वडा नं ६ स्थित टाउन बजारमा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०७०	वडा नं ४	-घरमा चटयाङ्ग पर्दा टिभि, मिटर वक्स, पङ्खा आदिमा क्षति
	२०८०	वडा नं ६ वडा नं ४	-वडा नं ६ को नगरपालिका नजिकमा रहेको एक घरमा चटयाङ्ग पर्दा टिभि, मिटर वक्समा क्षति -वडा नं ४ मा १ भैसीको मृत्यु
सर्पको टोकाइ	२०४४/०४५	वडा नं ४	-सर्पको टोकाइले घ गाउँमा २ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०५५/०५६	वडा नं ४	-वडा नं ४ को घ गाउँमा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०६६	वडा नं ६	- मनकामना टोलमा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०६७	वडा नं २	-१ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०७०/०७१	वडा नं ७,६	-४ जना व्यक्तिको मृत्यु -वडा नं ६ को मनकामना टोलमा १ जना व्यक्तिको मृत्यु -वडा नं ४ को घ गाउँमा १ जना महिलाको मृत्यु
	२०७४	वडा नं ९	-१ जना व्यक्तिको मृत्यु
	नियमित	प्राय सबै वडा	-सर्पले वर्षेनी टोक्ने गरेको तर सर्पदश उपचार केन्द्र नजिकमा नहुदा उपचारमा ढिला भइ मृत्यु हुने गरेको
वन्यजन्तुको आतंक	२०३६	वडा नं ९	-सितावस्तीमा २ जना व्यक्ति, ४ वटा बाखा तथा अन्नवालीमा क्षति
	२०७३	वडा नं.७	-दोदा नदी किनारमा १ जना व्यक्तिको वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मृत्यु
	निरन्तर	सबै स्थान	-खेतीपाती, फलफूल, तरकारी, उखु नष्ट गर्ने गरेको -घर, गोठमा क्षति गर्ने -मानिसहरु घाइते हुने गरेको -मनावैज्ञानिक त्रास
	२०७८	वडा नं ९,६	-१ जना व्यक्तिको मृत्यु

विपद्	साल	स्थान	भौतिक क्षति, सामाजिक क्षति, आर्थिक क्षति, मानवीय क्षति, प्राकृतिक क्षति
			-२५० विघा खेतमा लगायको खेतीपाती तथा उखु नष्ट - वडा नं ६ मा गहुवालीमा ठूलो नष्ट
	२०७९	वडा नं २	-दशरथवस्ती तथा अग्रिया वस्तीमा बाखा खाएको
	२०७९	वडा नं ६	-पूर्णिमा सुनारको घर भत्काइदिएको
	२०८०	वडा नं ७,१०,६	-हात्तिले वडाको अधिकांश घरको खेतीपाती नष्ट गरिदिएको -वडा नं १० को भिमवस्तीमा १ जना व्यक्तिको बाघको आक्रमणबाट मृत्यु -वडा नं ६ मा ४ वटा बाखा, २ वटा कुकुर खाएको
असिना	२०७०	वडा नं ३	-करिव २० विघा क्षेत्रमा लगाइएको गहुँवाली नष्ट
	२०७४	वडा नं ३ वडा नं ४	-करिव ४० विघा क्षेत्रमा लगाइएको मकैवाली नष्ट -वडा नं ४ का विभिन्न स्थानमा केरा,फलफूल,मकै आदिको ठूलो क्षति भएको
	२०७८	वडा नं ९	-करिव ५ विघा क्षेत्रमा लगाइएको तोरी, धानमा क्षति
	निरन्तर	प्राय सबै क्षेत्र	-हरेक वर्ष आउने असिनाले खेतीपाती, फलफूल, तरकारीमा क्षति पुर्याउने गरेको
सडक दुर्घटना	२०७२	वडा नं ३	-सडक दुर्घटनामा ३ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०७७/०७८	वडा नं ४	-सवारी दुर्घटनामा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०७८	वडा नं १	-वडा नं १ को बलभद्र वस्तीमा १ जना व्यक्तिको मोटरसाइकल दुर्घटनामा मृत्यु
	२०७९	वडा नं २ वडा नं ६	-वडा नं २ मा जिप दुर्घटनामा १ जना व्यक्तिको मृत्यु -वडा नं ६ मा मोटरसाइकल दुर्घटनामा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
	२०८०	वडा नं २ वडा नं ४	-वडा नं २ को मोती वस्तीमा १ जना तथा माइली बजारमा १ जना व्यक्तिको सवारी दुर्घटनामा मृत्यु -सवारी दुर्घटनामा वडा नं ४ काफ्लेचौरमा १ जना व्यक्ति गम्भीर घाइते
	नियमित	वडा नं ८	-वडा नं ८ मा विभिन्न समयमा गरी ३२ जना व्यक्तिहरुको मृत्यु
	नियमित	फरक ठाउँमा	-सवारी दुर्घटनामा व्यक्तिको मृत्यु तथा घाइते हुने गरेको
	२०८१	वडा नं ४	सवारी दुर्घटनामा वडा नं ४ घ गाउमा १ जना व्यक्तिको मृत्यु
सुख्खा/खडेरी	२०५२	वडा नं ११	-वडा नं ११ मा सुख्खा/खडेरीका कारण कूल उत्पादनको करिव ८० प्रतिशतले गिरावट भइ खाद्यान्नको अभाव भएको
	२०७८	वडा नं ७	-वडा नं ७ को परासन च गाउँमा करिव २५ विघामा लगाइएको उखु वाली नष्ट
	हरेक वर्ष	सबै वडा	-सुख्खा/खडेरीले गर्दा खेतपाती, तरकारी खेती तथा फलफूलमा क्षति हुने गरेको
शीतलहर	नियमित	सबै वडा	-वर्षेनी पर्ने शीतलहरका कारण खेतीपाती, उखुवाली, केराखेती, फलफूल तथा तरकारीमा क्षति हुने गरेको
कृषि वालीमा लाग्ने रोग किरा	नियमित	सबै वडा	-कृषि वालीमा लाग्ने विभिन्न प्रकारका रोगकिराहरुका कारण खेतीपाती, फलफूल तथा तरकारीमा क्षति हुने गरेको

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

यस नगरपालिकाको सेवाक्षेत्र भित्रमा विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण गर्दा सवैभन्दा बढि आर्थिक तथा मानवीय क्षती गर्ने प्रकोपमा बाढी/डुवान देखिन्छ भने घर गोठ, विद्यालय, फलफूल, तरकारी, खेतियोग्य जमिन तथा अन्नबालीमा पुर्याएको क्षतीलाई विश्लेषण गर्दा क्रमशः हावाहुरी र वन्यजन्तुको आतंक पर्दछन । भूकम्प केही समयको अन्तरालमा आउने गरेको, हालसम्म ठुलो क्षति नगरेको भएता पनि क्षतिको अनुमान गर्न गाह्रो देखिन्छ । बाढी, हावाहुरी, वन्यजन्तुको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चट्याड, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि बालीमा लाग्ने रोगकिरा, सर्पको टोकाई तथा शीतलहर आदि मुख्य प्रकोपका रूपमा देखिएका छन । वन्यजन्तुहरुमा बाघ, निलगाई, बादर, बदेल, दुम्सी, हात्तीबाट प्रत्येक वर्ष लाखौको क्षती हुने गरेको छ ।

३.३. प्रकोप पात्रो

स्थानीय मौसममा जलवायु परिवर्तनका कारणले बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन थाह पाउनको लागि मौसमी पात्रोको प्रयोग गरिएको छ । यस विधिमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, जनप्रतिनिधीहरू, युवा तथा बुद्धिजीवीहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरूप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप आदिमा आएको परिवर्तनमा आधारित भएर यो पात्रो तयार गरिएको छ । विगत ३० वर्ष पहिले र हालको अवस्थाबारे तुलनात्मक अध्ययनका आधारमा प्रकोप, तापक्रम, बाली आदिका समयमा परिवर्तन आए/नआएको प्रस्ट रूपमा देखिएको छ ।

तालिका नं ९ : प्रकोप पात्रो

प्रकोप	पहिले (३० वर्ष)	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फाल्गुण	चैत्र
भूकम्प	पहिले												
	अहिले												
कोभिड	पहिले												
	अहिले												
बाढी/डुवान	पहिले												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												
वन्यजन्तुको आतंक	पहिले												
	अहिले												
असिना	पहिले												
	अहिले												
सर्पदंश	पहिले												
	अहिले												
सडक दुर्घटना	पहिले												
	अहिले												
चट्याड	पहिले												
	अहिले												
शीतलहर	पहिले												
	अहिले												

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा प्रकोप हुने समय पहिले र अहिलेमा केहि परिवर्तन भएको छ । पहिला बाढीको प्रकोप असार, साउन र भदौमा हुने गर्दथ्यो भने हाल आएर साउन, भदौ र असोजमा पनि हुने गरेको छ । त्यसैगरि सर्पको टोकाई पहिले असार र साउनमा हुने गर्दथ्यो भने अहिले असार, साउन र भदौमा हुने गरेको पाइन्छ । समयमा पानी नपर्ने, कि त बढि पानी पर्ने गर्दछ भने पहिलेको तुलनामा भाडापखला, महामारीहरु कम हुन थालेको छ ।

३.४. परिवर्तित मौसमी पात्रो

जाडो, गर्मी, वर्षात लगायत मौसम अनुसारका प्रकोपहरु कुन कुन समयमा हुने गरेका छन र पहिले र अहिले मौसममा परिवर्तन भएको छ या छैन भन्ने थाह पाउन समुदायसँग छलफल गरी कम्तिमा ३० वर्ष पहिले र हालको अवस्था विश्लेषण गरी यो मौसमी पात्रो तयार गरिएको छ । तीस वर्ष अगाडीको मौसम र हालको मौसममा धेरै अन्तर आएको स्थानीय बासिन्दाहरुको अनुभव रहेको छ । जाडोहुने समय र गर्मी हुने समय समेत बढेको देखिन्छ । जसले गर्दा हिउँदे तथा वर्षा यामका खेतीमा प्रतिकुल असर परेको देखिन्छ ।

तालिका नं १० : परिवर्तित मौसमी पात्रो

क्षेत्रहरु	सूचकहरु	पहिले (३० वर्ष)	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फाल्गुण	चैत्र
वर्षा तथा यामको स्वरूप	मनसुन वर्षा	पहिले												
		अहिले												
	हिउँदे वर्षा	पहिले												
		अहिले												
तापक्रम	गर्मी	पहिले												
		अहिले												
	जाडो	पहिले												
		अहिले												
प्रकोपको स्वरूप	असिना तथा चट्याड	पहिले												
		अहिले												
	खडेरी	पहिले												
		अहिले												
	शीतलहर	पहिले												
		अहिले												
वाढी	पहिले													
	अहिले													
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	मकै छर्ने	पहिले												
		अहिले												
	गहुँ छर्ने	पहिले												
		अहिले												

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

प्रकोप पात्रोका विषयमा छलफल गर्ने क्रममा विगत ३० वर्ष देखि हालसम्म ठुलो परिवर्तन नदेखिए पनि सहभागीहरुको अनुभव तथा विश्लेषणका आधारमा निम्न परिवर्तन/अनुभव गर्न सकिन्छ ।

- वर्षा हुने समय पहिलाको तुलनामा कहिले बढि र कहिले कम हुने गरेको ।
- गर्मीको समय पहिला भन्दा वृद्धि भइरहेको र एककासी गर्मी बढ्ने गरेको छ ।
- मुख्य जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरु सुख्खा/खडेरी, असिना पर्ने समयमा परिवर्तन देखिएको छ भने अन्य प्रकोपहरु पनि पहिलेभन्दा बढी र दोहरीएको देखिन्छ ।
- मनसुनी वर्षा र हिउँदे वर्षा हुने समयमा पनि परिवर्तन आएको छ ।
- खडेरी पनि पहिलेको तुलनामा धेरै बढि समय हुने गरेको छ ।
- चट्याड अहिले जुनसुकै बेलामा पर्ने र नोक्सान बढी गर्ने गरेको छ ।

- जाडो हुने समयावधिमा ठुलो परिवर्तन नरहे तापनि जाडोपनको मात्रा घटेको छ ।
- हावाहुरी हुने समयमा पनि वृद्धि भएको पाईन्छ ।
- खडेरी तथा हावहुरीले गर्दा आगलागीको प्रकोपलाई बढावा दिएको देखिन्छ ।
- वाली लगाउने समय पारम्पारिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाईदैन ।
- यी विपद्हरूका अलावा महामारी तथा जनस्वास्थ्यजन्य खतराहरु पनि बढेका छन् ।
- पानीको सतह घटदै गइरहेको छ ।

३.५. वाली र वनस्पति पात्रो

जलवायु परिवर्तनले कृषि क्षेत्रमा पारेको प्रभाव पत्ता लगाउन यो विधि प्रयोग गरिएको छ । यस विधिको प्रयोग गर्दा समाजमा जेष्ठ नागरिक, कृषकहरू, युवा तथा बुद्धिजीवीहरूको भूमिका उल्लेख्य रहेको थियो । यसका अलावा किसानहरूलाई जलवायु परिवर्तनसँग अनुकूलन हुने गरी गरिने खेती प्रणालीमा बारेमा समेत जानकारी गराइएको थियो । नगरपालिकाका विभिन्न स्थानहरूमा गरिएको छलफल अनुसार हालको कृषिवाली पात्रो तालिका ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं ११ : वाली तथा वनस्पति पात्रो

वाली	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फाल्गुण	चैत्र
धान												
मकै												
गहुँ												
तोरी												
आलु												
दलहन												
भट्टमास												
उखु												
बेसार												
फलफूल												
तरकारी												

लगाउने समय वाली थन्काउने समय वर्षेभरी उत्पादन गरिने

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

नगरपालिका भित्र वाली र वनस्पति पात्रोको विश्लेषण गर्दा खेती गर्ने पुरानो चलनमा कुनै परिवर्तन आएको देखिदैन । पानी पर्ने अवधि, मनसुनको अवधि, जाडो तथा गर्मीमा आएको परिवर्तनले गर्दा खेती गर्ने प्रणालीमा असर पर्न थालेको छ । समुदायसँग छलफल गर्दा मौसममा परिवर्तन आएको तर स्थानीयको खेती गर्ने समयमा खास परिवर्तन नभएको बताएका छन् । समयमा नै खेती गरेपनि उत्पादनमा भने ह्रास महशुस हुनथालेको छ ।

३.६ प्रकोप/विपद् जोखिम न्युनीकरण एवम् व्यवस्थापन तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

पुनर्वास नगरपालिकामा मुख्य रूपमा ११ वटा प्रकोपले वर्षेनी जनधनको क्षति गरेको देखिन्छ । जसमा भूकम्प, कोभिड-१९, बाढी/डुवान, हावाहुरी, बन्यजन्तुको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चटयाड, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि वालीमा लाग्ने रोग किरा, सर्पदंश र शीतलहर रहेका छन् । यी प्रकोप मध्ये भूकम्पको जोखिम नेपालको सबै ठाउँहरूमा रहेकोले यसलाई अन्य प्रकोपहरूसँग तुलना गरिएको छैन भने कोभिड-१९ पनि फेरी दोहोरिने वा नदोहोरिने भन्ने अनुमान गर्न नसकिएकोले यसलाई पनि अन्य प्रकोपसँग तुलना नगरि प्राथमिकता क्रममा राखिएको छ । यस नगरपालिकामा हरेक प्रकोपको ऐतिहासिक पात्रो, सामाजिक स्रोत नक्शा तथा लक्षित समूहसँगको छलफल लगायतका विधिहरू प्रयोग गरी पहिचान गरिएका प्रकोप र प्रकोपको आवृत्तिका आधारमा तिनको मूल कारण तथा कारक तत्व तथा सम्भावित समाधानका उपायहरू तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ को अनुसूची ५ (४) अन्तर्गत प्रकोप जोखिम तथा सामाजिक श्रोत नक्साङ्कन, जोखिम र समस्या विश्लेषण खाका, संस्थागत विश्लेषण तथा सम्बन्ध चित्र, तापक्रम वा वर्षाको विश्लेषण, लक्षित समूह छलफल भु-उपयोग जोखिम विश्लेषण लगायतका औजारहरूको सहयोगले मुख्य समस्या वा प्रकोप, प्रकोपको कारण, प्रभाव र जोखिम न्यूनीकरणका लागि पहिचान भएका उपायहरू प्रकोप विश्लेषण अन्तर्गत राखिएको छ। प्रकोपवाट हुने मुख्य प्रभाव भनेको नै मानिसको मृत्यु, अङ्गभंग तथा घाइते हुनु मनोसामाजिक असर पर्नु, संरचनाहरूमा क्षति पुग्नु, उत्पादनमा ह्रास आउनु, स्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव पर्नु, जीविकोपार्जनका उपायहरूमा असर पर्नु आदि हुन्। यी सबै तथ्यहरूलाई विश्लेषण गर्दा विभिन्न जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू पहिचान भएका छन् जसमध्ये मुख्य उपायहरूमा संरचना निर्माणमा प्राविधिकको निरीक्षणमा संरचना निर्माण गरी भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अंगाल्नु, बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण, चेक ड्यामहरू निर्माण गर्नु, सम्भावित, बाढी तथा भासिन सक्ने जमिनमा संरचना निर्माण नगर्ने, जनचेतना फैलाउनु, वृक्षारोपण गर्नु, वन फडानी रोक्नु, त्यस्तै कृषि तथा पशुमा लाग्ने रोगको लागि जैविक विषादीको प्रयोग, र भ्याक्सिनको व्यवस्था तथा पशु शिविर संचालन गर्ने जस्ता पूर्वतयारी तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता विकास गर्नु, प्रतिकार्य टोलीहरू गठन गरी सकृय राख्नु, विकाससंग विपद् व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नु आदि रहेका छन्। प्रकोप विश्लेषणको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं १२ : प्रकोपको कारण र असर विश्लेषण

क्र.स	प्रकोप	प्रकोपको कारण	प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
१	भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> भौगर्भिक कारण धरातलीय प्लेटहरू कमजोर हुनु तथा एक-आपसमा ठोक्किनु पृथ्वी भित्र रहेको अत्यधिक ताप र चाप भवन निर्माण संहिताको पूर्ण पालना नहुनु भूकम्प प्रतिरोधी भवनहरू निर्माण हुन नसक्नु घर बनाउदा गुणस्तररहित समग्रीको प्रयोग ले कमजोर संरचना बनाउनु समुदायस्तरमा प्राविधिक ज्ञान सीप नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> मानिसहरू घाइते, अपाङ्ग तथा मृत्यु हुने खानेपानीको अभाव हुने मनोवैज्ञानिक असर खाद्यान्नको अभाव लैङ्गिक हिंसा, लुटपाट लगायतका घटना हुन सक्ने महामारी तथा स्वास्थ्य समस्याहरू बढ्न सक्ने ठुलो संख्यामा स्वास्थ्य उपचार चाहिन सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> भूकम्पीय सुरक्षाको विषयमा जनचेतना फैलाउने घरघरमा भटपट भोलाको व्यवस्था गर्ने, समुदायमै विभिन्न कार्यदलहरू तयार गरि खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, सञ्चार आदि विषयमा जनचेतना आवश्यक हुने भवन निर्माण संहिताको पालना गरी भौतिक संरचनाहरू बलियो बनाउने, समुदायमा विपद् व्यवस्थापनका लागि सबै कार्यदललाई आवश्यक सामग्री सहित तयारी अवस्थामा राख्ने ,
२	कोभिड-१९	<ul style="list-style-type: none"> मानवीय कारण 	<ul style="list-style-type: none"> मानिसको मृत्यु हुने संक्रमितहरू बढ्ने मनोवैज्ञानिक असर थप महामारी तथा स्वास्थ्य समस्याहरू बढ्न सक्ने जीविकोपार्जनमा सहस्रा हुने 	<ul style="list-style-type: none"> कोभिड-१९को विषयमा जनचेतना फैलाउने, क्वारेन्टाइन/आइसोलेसन सेन्टरहरू बनाउने स्वास्थ्यकर्मीहरू औषधि, अक्सिजन, वेड तयारी अवस्थामा राख्ने ,
३	बाढी/डुवान	<ul style="list-style-type: none"> भिरालो जमिन हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> धनजनको क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> वृक्षारोपण गर्ने,

क्र.स	प्रकोप	प्रकोपको कारण	प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
		<ul style="list-style-type: none"> ज्ञानको अभाव नदी तथा खोलामा पानीको निकास नहुनु जङ्गल फडानी वा आगलागी अधिक वर्षा नदी किनारमा वस्ती 	<ul style="list-style-type: none"> मलिलो तथा उर्वरायुक्त माटो कटान/पटान आवत जावतमा समस्या हुनु महामारी फैलिने उर्वरा भूमिमा वालुवा गिटी थुप्रै उब्जनी कम हुने वनजङ्गलको क्षति वस्तीहरू विस्थापित हुनु सर्पको जोखिम बढ्नु 	<ul style="list-style-type: none"> कुलोको मर्मत गर्नुपर्ने जोखिमपूर्ण स्थानमा तारजाली तथा मेशिनेरी वाल लगाउने, भिरालो जमिनमा गरा बनाई खेती गर्ने बाँध बाध्ने, बाढी आएको बेला अपनाउनुपर्ने सावधानीका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने , खाली स्थानमा वृक्षारोपण गर्ने, खोलामा तटबन्ध लगाउने, वनजङ्गल संरक्षण गर्ने सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने
४	हावाहुरी	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन र मौसमी कारण जस्ताको छाना, कच्ची तथा अव्यवस्थित घरहरू जङ्गल विनाश हुनु सुख्खा मौसम हुनु भौगोलिक भू-बनावट पुराना कमजोर तथा फुसले छाएका संरचना र घरहरू हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> घर,गोठ तथा विद्यालयहरूमा क्षति भौतिक संरचनामा क्षति गुग्ने खेतीपाती तथा बोटविरुवामा क्षति पुग्नु घाइते तथा चोटपटक लाग्ने खाद्यन्नको अभाव हुन सक्ने स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक संरचना,औजार,विद्युत आदिमा क्षति भइ स्वास्थ्य सेवा अवरुद्ध हुन सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> वृक्षारोपण गर्ने पक्की संरचना निर्माण गर्ने हुरीवतासले पुऱ्याउन सक्ने असर तथा क्षतिको बारेमा समुदायलाई जानकारी गराउने, वनजङ्गलको संरक्षण गर्ने घर गोठका छाना बलियो बनाउने होचा घरहरू निर्माण गर्ने आपतकालीन योजना निर्माण गर्ने वस्ती वरपर अग्ला रुखहरू, विद्युतको तार, पोल, होडिङ्ग बोर्डहरूको उचित व्यवस्थापन गर्ने
	बन्यजन्तुको आतंक	<ul style="list-style-type: none"> विवाह तथा उत्सव हरुमा ठुलो ठुलो आवाजमा साउण्ड बजाउदा जनावरहरू तर्सिनु पर्याप्त चरन क्षेत्रको अभाव वनजङ्गल मासिनु छेकवार नलागाउनु खेती गर्ने स्थान जङ्गल नजिक हुनु नजिकै खोला, खोल्सा तथा भाडी हुनु जथाभावी छाडा चौपाया छोडने चलन 	<ul style="list-style-type: none"> वालीनाली नष्ट हुनु अपाङ्गता हुने तथा ज्यानै समेत ज्यान सक्ने घर पालुवा पशुहरूमा आक्रमण गर्ने फलफूलका बोट विरुवामा क्षति गर्ने सडक दुर्घटनाको जोखिम बढ्ने संक्रमण फैलिन सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> चरन क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन गर्ने संरक्षण क्षेत्र निर्माण गर्ने जङ्गलको संरक्षण गर्ने गाईवस्तु जथाभावी रुपमा छाडा छोडने चलन नियन्त्रण गर्न वुख्याचाहरू, हुँड राख्ने वाली हेरालुहरूको व्यवस्थापन गर्ने नगदे वालीहरूमा घेरवार गर्ने स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक तयारी गर्ने बीमा प्रवर्द्धन कार्यक्रम
	सडक	<ul style="list-style-type: none"> असावधानी पूर्ण सवारी 	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनामा क्षति, 	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यक ठाँउमा रोड ब्रेकरहरू

क्र.स	प्रकोप	प्रकोपको कारण	प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
	दुर्घटना	<ul style="list-style-type: none"> साधन हाँक्ने, मादक पदार्थ सेवन हतार गर्ने वानी साँघुरो सडक, सवारी साधनको चाप पुराना सवारी साधन 	<ul style="list-style-type: none"> मानिसको मृत्यु तथा घाइते मानिसहरु सडकबाट आतंकित हुनु पशुचौपायामा क्षति आर्थिक क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> निर्माण गर्ने ट्राफिक नियम कडाइका साथ लागुगर्ने सडक सूचना बोर्ड हरुको व्यवस्थापन गर्ने लाईसेन्स प्रणालीमा कडाई गर्ने ।
४	आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> खडेरी तथा जमिन सुख्खा हुनु लापरवाही जनचेतनाको कमी चुरोट तथा विभिन्न ज्वलनशील पदार्थको जथाभावी प्रयोग वनजङ्गलमा डडेलो लगाउने चलन चट्याड पर्नु विद्युतीय तार शट हुनु हुरी आएको वेलामा आगो बाल्नु खेतवारीमा घाँस जलाउने चलन 	<ul style="list-style-type: none"> धनजन तथा मानवीय क्षति वन जङ्गल तथा पशुपंक्षी विनास, जङ्गलमा आगो लगाउँदा विरुवाको उत्पादनमा कमी खाद्यन्नको अभाव हुने स्वास्थ्यमा समस्या देखिन सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आगो कम लाग्ने छााना प्रयोग गर्ने वनजङ्गलमा आगोलागी नियन्त्रण गर्ने विजुली बत्तीको राम्रो वाईरिङ्ग गर्ने सलाइ लाईटर जस्ता वस्तुहरु बच्चाहरुको पहुँच भन्दा टाढा राख्ने चुरोटका ठुटाहरु जथाभावी नफाल्ने आगलागी सम्बन्धी जनचेतना आगो निभाउने यन्त्रहरु जडान गर्ने जङ्गलमा आगो लगाउने व्यक्तिलाई दण्डित गर्ने
	चट्याड	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण सन्तुलन नहुँदा वादल एक आपसमा ठोक्किएर चट्याड सम्बन्धी ज्ञानको कमी जलवायु परिवर्तन, असावधानी 	<ul style="list-style-type: none"> मानिस तथा पशुको मृत्यु वा घाइते हुने विद्यालय, घर, मठ मन्दिर आदिमा नोक्सान पुग्ने आगलागी हुने विरुवा नष्ट हुने टिभी, रेडियो जस्ता इलेक्ट्रोनिक्स सामग्रीमा क्षति पुग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> घरमा लाईटिङ्ग रड प्रयोग गर्ने अग्लो रुख, टावरको तल नबस्ने पानी परेको बेला विद्युतीय बस्तुहरु वा उपकरणहरु बन्द गरी राख्नुपर्ने चट्याडजाट जागिने उपायहरुका वारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने
६	असिना	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु र मौसम परिवर्तन भौगोलिक अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> अन्नवाली, तरकारी फलफूल वालीमा हानी नोक्सानी भई खाद्यन्नको अभाव हुन सक्ने मानवीय र पशु चौपयामा क्षति मानिसहरु घाइते भइ स्वास्थ्य उपचार आवश्यक हुन सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने असिना सहन सक्ने क्षमताका वालीनाली लगाउने पर्याप्त अन्न भण्डारण गर्ने बाली चक्रमा परिवर्तन गर्ने छिटो पाक्ने बाली खेती गर्ने तरकारी खेतीमा बलियो टनेल प्रविधिको प्रयोग गर्ने पोलिहाउस बलियो बनाउने बीउ संरक्षण गर्ने बालीनालीको बीमा गर्ने राहत कोषको परिचालनलाई

क्र.स	प्रकोप	प्रकोपको कारण	प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
				<ul style="list-style-type: none"> प्रभावकारी बनाउने पर्माकल्चरको प्रवर्धन गर्ने
	सुख्खा/खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> समयमा वर्षा नहुँदा 	<ul style="list-style-type: none"> विश्वव्यापी तापमान वृद्धि, जलवायु परिवर्तन वन विनाश आगालागी आर्थिक क्षति बिभिन्न रोगको संक्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> पिउने पानीको अभाव मानिस तथा पशुपन्छीमा संक्रमण फैलिने घाँस दाउराको अभाव बोटबिरुवा मर्ने खेतीवालीको नाश उत्पादनमा ह्रास गुणस्तरमा ह्रास आउने जमिनमा पानीको सतह घटने
	कृषि बालीमा लाग्ने राग किराहरु	<ul style="list-style-type: none"> रासायनिक मलको अधिक प्रयोग, मौसम परिवर्तन, किराहरुको लागि सुहाउदो अनुकूल वातावरण, हाइब्रिड जातको बीउ विजनको प्रयोग सरसफाइको कमि रैथाने बालीहरुको बीउ नलगाई अन्य जातको बीउमा भरपर्नु पर्याप्त सचेतनाको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> बालीनालीमा क्षति, कृषकमा मनोवैज्ञानिक असर, उत्पादनमा कमि, कृषि प्रतिको आकर्षणमा कमि आउने सम्भावना पशुचौपायामा क्षति, शारीरिक वृद्धि विकासमा समस्या मानिसको स्वास्थ्यमा असर, उत्पादित अन्न स्वादिलो नहुनु कृषिमा आधुनिकीकरणको अभाव रासायनिक मल तथा किटनाशक औषधीको अब्यवस्थित प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> अर्गानिक खेतीमा जोड, राम्रो बिउको प्रयोग, कृषकहरुलाई तालिम किटनाशक औषधी, कृषि प्रणालीमा सुधार, जैविक मल, कम्पोस्ट मलको प्रयोगमा जोड कृषि प्राविधिक, विज्ञको सल्लाहमा खेति गर्ने, बाली बीमा प्रवर्द्धन गर्ने दक्ष प्राविधिकबाट माटोको परिक्षण गर्ने, कम्पोस्ट मलको प्रयोगमा जोड, स्थानीय जातको बीउ र स्थानीय हावापानी सुहाउदो बीउको प्रयोग गर्ने, रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता भएका बीउको सहज उपलब्धता र प्रयोग मौसम अनुकूल खेती गर्ने, शत्रुजिव र मित्रुजिव पहिचान गरी विषादीको प्रयोग गर्ने मिश्रित बाली लगाउने सरसफाइका कार्यक्रम, औषधी उपचारमा सहजता, खोपको व्यवस्था बीउ परिवर्तन गर्ने उत्पादकत्वमा कमि खेतीमा क्षति पुर्नलाभका लागि कृषि बीमालाई लागु गर्ने, उन्नत जातको बीउ लगाउदा सकेसम्म निश्चित स्थानमा परिक्षण गरेर मात्र किसानलाई बीउ वितरण गर्ने

क्र.स	प्रकोप	प्रकोपको कारण	प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
७	सर्पको टोकाइ	<ul style="list-style-type: none"> वाढी, डुवान हुनु घर वरपर सरसफाइमा ध्यान नदिनु खुल्ला दिशा पिशाव गर्ने बानी । घरबाहिर तथा खेत वारीको काम गर्दा कम सावधानी अपनाउनु । खाली खुट्टा हिड्ने बानी हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> मानिसहरुको मृत्यु तथा घाईते हुने । समुदायमा त्रास फैलिन सघन उपचार चाहिन सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पालिका/वडा स्तरमा सर्पदंश उपचार केन्द्र स्थापना गर्ने घर तथा काम गर्ने खेतवारी, जङ्गल, खोला तथा बगैचाहरुमा विशेष सावधानी अपनाउने घर वरपर सफा सुगंध राख्ने
११	शीतलहर	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक कारण 	<ul style="list-style-type: none"> मानिसहरुको मृत्यु तथा घाईते हुने । पशु चौपायाहरु मर्ने बच्चावच्ची तथा जेष्ठ नागरिकको स्वाशप्रश्वासमा समस्या हुने 	<ul style="list-style-type: none"> घरलाई न्यानो बनाउने चोकचोकमा दाउरा बितरण गर्ने प्रभावित परिवारलाई राहत वितरण सचेतनामूलक कार्यक्रम

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

३.७. जोखिम तथा जीविकोपार्जनका श्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

नगरपालिकामा समग्र प्रकोपको जोखिम विश्लेषण तथा स्तरीकरण गर्दा बाढी, हावाहुरी, वन्यजन्तुको आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी, चट्याङ, असिनापानी, सुख्खा/खडेरी, कृषि वालीमा लाग्ने रोगकिरा, सर्पको टोकाइ तथा शीतलहर आदि मुख्य प्रभाव पार्ने प्रकोपमा पर्दछन् । प्रकोपले विगत २५-३० वर्षमा जीविकोपार्जनका श्रोतहरुमा पारेको प्रभाव र आगामी दिनमा गर्न सक्ने सम्भाव्य क्षतिलाई विश्लेषण गरी योजना निर्माण गरिएको छ । यी प्रकोपहरुको बढी असर कृषि, पशुपालन, प्राकृतिक श्रोत-साधन, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जमिन, पिउने पानी आदिमा परेको देखिन्छ । विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको असर सबै वर्ग, क्षेत्र र समुदायमा पर्दछ तर असरको प्रकृति र मात्रा भने फरक पर्न सक्दछ । समुदायमा असरको सामना गर्न सक्ने विद्यमान अनुकूलन क्षमताले पनि असर कम वा बढी हुने गर्दछ । पानीको सतह घट्दै गइरहेको अवस्था छ भने पानी भासिने, सुक्ने, पुराना धारा पधेराहरु हराउदै गइरहेका छन् । पानी पर्ने समय र मात्रामा फरक हुँदा सुख्खा/खडेरीका कारण वालीनाली समयमा लगाउन तथा थन्काउन नपाउने तथा विभिन्न रोगकिराहरुको संक्रमण देखिने गर्दछ । हावाहुरी, आगलागी, चट्याङ, असिनापानी तथा नयाँ नयाँ रोहरुको संक्रमणले गर्दा विशेषगरी सडकटासन्न समुदाय, एकल महिला, भूमिहीन, दलित, अपाङ्गता भएका वर्गहरु बढि प्रभावित भएका छन् । असिना र चट्याङले पनि मानिस, पशुपन्छी तथा मेसिन तथा औजाररुमा क्षति गर्ने गरेको छ । योजना निर्माण गर्दा विद्यमान परिवेश तथा प्रकोपले पार्ने प्रभावलाई मध्यनजर गरिएको छ ।

सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका विभिन्न औजारको प्रयोबाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको पुनरावलोकन, स्थलगत अनुगमन तथा छुटेका विषय पत्ता लगाउन लक्षित समूह छलफल तथा मुख्य सूचनादाता सँगको अन्तर्वाता जस्ता विधिको प्रयोग गरिएको थियो । छलफलमा महिला, बालबालिका, सीमान्तकृत वर्ग, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, जनजाति र अल्पसङ्ख्यक व्यक्ति/वर्ग आदिको उपस्थिति रहेको थियो । छलफलमा सहभागीहरुलाई समान रूपले आफ्ना बिचार तथा धारणाहरु राख्न प्रोत्साहित गरिएको थियो र विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण कृषि, पशुपालन तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलवायुजन्य प्रकोप, जलस्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वाधार, मानव स्वास्थ्य आदि क्षेत्रहरुमा केन्द्रित भई ३० वर्ष पहिले र हाल महसुस गरिएका असर तथा प्रभाव एवम् भविष्यमा पर्न सक्ने सम्भाव्य असरका वारेमा छलफल गरी प्राप्त निष्कर्षलाई तालिका नं १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं १३ : विषयगत क्षेत्रमा परेका प्रभाव तथा असरहरूको विश्लेषण

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महशुस गरिएको प्रभाव	कारण	सम्भावित समाधानका उपाय
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा			
<ul style="list-style-type: none"> माटोको उर्वराशक्ति राम्रो कम्पोष्ट मलको प्रयोग अनुकूल हावापानी पशुपन्छीमा लाग्ने रोगमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> माटोको उर्वराशक्ति घट्दै गैरहेको समयमा पानी नपर्ने बाली छिटो पाक्ने रोगकिराको संक्रमणमा वृद्धि हुदै गइरहेको अर्गानिक खेतीमा कमी खाद्यन्नको अभाव उत्पादकत्व घट्दै गइरहेको घाँसपातमा कमी उत्पादनमा कमी हुँदा महंगी वृद्धि हुदै गइरहेको पशुपन्छीमा लाग्ने रोगमा वृद्धि 	<ul style="list-style-type: none"> रासायनिक मलको बढी प्रयोग जलवायु परिवर्तन उन्नत जातका बीउ बिजनको प्रयोग परिक्षण नगरिएका बीउ बिजनको प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> माटो परिक्षण गर्ने जैविक मल तथा विषादीको कम प्रयोगमा जोड दिने कम्पोष्ट मलको प्रयोग बढाउने आधुनिक खेती प्रणाली विस्तार गर्ने सिचाई कुलो तथा नहरको व्यवस्था गर्ने जलवायु अनुकूलित बीउबिजनको प्रयोग रेथाने प्रजातिका बीउबिजनको संरक्षण तथा प्रयोग
बन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण			
<ul style="list-style-type: none"> घना बनजङ्गल खोला नालाहरूमा पानीको मात्रा धेरै प्रसस्त जडिबुटी वन्यजन्तुको सङ्ख्या धेरै घास दाउराको प्रचुरता 	<ul style="list-style-type: none"> बनजङ्गल विनाश कतिपय वनस्पति लोपोन्मुख अवस्थामा पानीका मुहान सुक्दै गइरहेका खोला नालामा पानीको मात्रा घट्दै गइरहेको सुख्खा/खडेरी 	<ul style="list-style-type: none"> जथाभावी वन फडानी खोलाहरूमा जथाभावी उत्खनन वन्यजन्तुको चोरी सिकारी 	<ul style="list-style-type: none"> बनजङ्गलको संरक्षण गर्ने वृक्षारोपण पानीका मुहानहरूको संरक्षण गर्ने जलाधारहरूको संरक्षण गर्ने वन्यजन्तुको संरक्षण गर्ने पूर्वाधारको निर्माण गर्दा वातावरणीय प्रभाव

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महशुस गरिएको प्रभाव	कारण	सम्भावित समाधानका उपाय
	<ul style="list-style-type: none"> अतिवृष्टि, अनावृष्टि वन्यजन्तु लोप हुँदै गइरहेका जडिबुटीहरु हराउदै गएका छन नयाँ बिरुवाहरु उम्रने दर कम रहेको प्राकृतिक श्रृंखला परिवर्तन भएको मनसुन ढिलोचाँडो भइरहेको 		<ul style="list-style-type: none"> मूल्याङ्कन गर्ने जैविक तटबन्धनहरु बनाउने
जलश्रोत तथा उर्जा			
<ul style="list-style-type: none"> पानीका मुहान र श्रोतहरु प्रशस्त रहेको समयमा मनसुन हुने विद्युत लाईन नभएको सौर्य उर्जा नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> पानीका मुहान सुक्दै र घट्टै गइरहेको नदी,खोलामा पानी घट्टै गइरहेको लघु जलविद्युतहरु रहेको सोलार प्रणाली जडान भएको पानीको सतह घट्टै गइरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> पानीका मुहान संरक्षण नहुनु नदी,खोला अतिक्रमण नदी, खोला नजिक वस्ति विस्तार जथाभावी नदी, खोलामा उत्खनन अव्यवस्थित पूर्वाधार निर्माण 	<ul style="list-style-type: none"> पानीका मुहान संरक्षण जथाभावी नदी तथा खोलामा भइहेको उत्खनन नियन्त्रण नदी खोला किनारमा वृक्षारोपण पानीका मुहान रहेका क्षेत्रमा वृक्षारोपण वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन सिंचाइ पोखरीहरुको प्रवर्द्धन जलासयहरु निर्माण कृतिम पोखरीहरु निर्माण गर्ने
ग्रामीण र शहरी बसोवास			
<ul style="list-style-type: none"> जनसङ्ख्या कम पातलो बस्ती ग्रामीण जनजीवन न्यून बसाइँसराइ 	<ul style="list-style-type: none"> बसाइँसराइ तिव्र प्रदूषित वातावरण विकृती, विसंगती बढ्दै गइरहेको पानीको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> बजार क्षेत्रमा बसोवासको आकर्षण जनसङ्ख्या वृद्धि अव्यवस्थित बसोवास 	<ul style="list-style-type: none"> बजार क्षेत्रलाइ व्यवस्थित गर्ने भु-उपयोगको नीति लागु गर्ने ग्रामीण क्षेत्रहरुमा पूर्वाधार निर्माण स्थानीय स्तरमा रोजगारीको सृजना

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महशुस गरिएको प्रभाव	कारण	सम्भावित समाधानका उपाय
<ul style="list-style-type: none"> न्यून बजारक्षेत्र 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्नको अभाव उत्पादनशील जमिनको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् जोखिम बढिरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> बसाइँसराइ रोक्ने ग्रामीण र शहर बिचको अन्तरसम्वाद बढाउने
पर्यटन, एवं प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदा			
<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान हुन नसकेको स्थानीय कला संस्कृति विद्यमान आफ्नो कला संस्कृतिमा गौरव गर्ने प्रवृत्ति कला संस्कृतिको संरक्षण गर्नुपर्छ भन्ने भावना 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान तथा व्यवस्थित हुने क्रममा रहेको स्थानीय कला संस्कृति लोप हुदै गइरहेको पर्यटकमा कमी प्राकृतिक सम्पदाको ह्रास ताल, तलैयाहरु सुक्दै गइरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> बाध्य संस्कृतिको प्रभाव पर्यटकीय क्षेत्रमा पर्याप्त पूर्वाधारको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कला संस्कृतिको संरक्षण पर्यटकीय स्थलको पहिचान, प्रचार प्रसार प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण
मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा महामारी			
<ul style="list-style-type: none"> महामारी बढी स्वास्थ्य केन्द्रहरुको कमी स्वास्थ्य कर्मीहरुको कमी सरसफाईमा कमी पानी संकलन गर्न टाढा टाढा सम्म जानुपर्ने नसर्ने रोगहरु कम 	<ul style="list-style-type: none"> महामारी घटदै गइरहेको खानेपानिको सुविधा स्वास्थ्य केन्द्रहरुको विस्तार मानिसको औषत आयु बढ्दै गइरहेको भाइरल रोगहरु फैलने गरेको बिभिन्न नयाँ रोगहरुको बृद्धि पानी दुषित हुने मुहान सुक्ने पानीको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> जनसङ्ख्या वृद्धि आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सरसफाइमा चेतना अभिवृद्धि फोहरमैला वृद्धि कृषि जन्य उत्पादनमा विषादीको प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य संस्थाहरुको सेवा प्रवाहमा गुणस्तरीयता कायम गर्ने शुद्ध खानेपानीको आपूर्ति फोहरमैला व्यवस्थापन सरसफाइ सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि महामारीको जोखिमका लागि तयारी

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महशुस गरिएको प्रभाव	कारण	सम्भावित समाधानका उपाय
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार			
<ul style="list-style-type: none"> • भौतिक पूर्वाधार कम • उद्योग धन्दाहरु कमी • यातायातको सुविधामा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> • पर्याप्त भौतिक पूर्वाधारको कमी • साना तथा घरेलु उद्योगहरु संचालनमा रहेका • यातायातमा पहुँच • प्रदुषित वातावरण • वाढी पहिरोले यात्रामा जोखिम बढाएको • कच्चा पदार्थको अभाव • बायु प्रदुषण भई रोगहरु देखिन थालेको । 	<ul style="list-style-type: none"> • श्रोत र साधनको कमी • लगानीको वातावरण नभएको • भौगोलिक विकटता • उत्पादन लागत बढी • वजारको समस्या 	<ul style="list-style-type: none"> • पूर्वाधार निर्माणमा जोड • उद्योग स्थापनाका लागि प्रोत्साहन • घरेलु तथा लघु उद्योगहरुको स्थापना • यातायातको पहुँच बृद्धि
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सवाल			
<ul style="list-style-type: none"> • विपद्वाट धेरै क्षति • महामारीको प्रकोप बढि • जलवायु अनुकूलन • वन्यजन्तुको प्रकोप कम 	<ul style="list-style-type: none"> • धनजनको क्षति • विपद्का घटना बृद्धि • अव्यवस्थित वसोवास तथा पूर्वाधार निर्माणको कारण वाढी पहिरोको जोखिम बढिरहेको • गरिबी वृद्धि हुदै गइरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> • अव्यवस्थित वसोवास • भवन मापदण्डको पर्याप्त पालना नहुनु • विपद् व्यवस्थापनमा कम लगानी • पर्याप्त वातावरणीय प्रभाव मूल्याडकन बिना सडक निर्माण 	<ul style="list-style-type: none"> • भूकम्प प्रतिरोधी घर र संरचना निर्माण • वृक्षारोपण • विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि योजना निर्माण र कार्यान्वयन • सडक मापदण्डको पालना • विपद् व्यवस्थापनमा लगानी बृद्धि • वनजङ्गल संरक्षण गर्ने
अन्य			
<ul style="list-style-type: none"> • शिक्षा तथा स्वास्थ्य पर्याप्त 	<ul style="list-style-type: none"> • शिक्षा निःशुल्क भएको छ 	<ul style="list-style-type: none"> • शिक्षा र चेतनाको स्तर 	<ul style="list-style-type: none"> • सामाजिक एकता र भाइचारा बढाउने

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महशुस गरिएको प्रभाव	कारण	सम्भावित समाधानका उपाय
<p>थिएन ।</p> <ul style="list-style-type: none"> सामाजिक मिलाप र एकता थियो एकीकृत बस्ती थियो । चिउरा कुट्ने, ढिकीमा धान कुट्ने चलन थियो चाडबाडको महत्व बढी थियो । आयआर्जनको स्रोत व्यापार र परम्परागत कृषि थियो । घरेलु कपडा उत्पादन गरिन्थ्यो । 	<ul style="list-style-type: none"> आधारभूत स्वास्थ्य सेवा विस्तार भइरहेको छ । सामाजिक एकता कम छ । बस्ती विस्तार भएको छ । किनेर खाने चलन बढेको छ, फास्ट फुड र जङ्ग फुडको प्रयोग बढेको छ । चाडपर्वलाई कम महत्व दिन थालिएको छ आयआर्जनका स्रोतहरु परम्परागत कृषिबाट नोकरी, वैदेशिक रोजगार र व्यवसाय तर्फ रुपान्तरण भइरहेको छ । घरेलु उद्योगहरु बिस्थापित हुदै गइरहेका छन् । 	<p>बढिरहेको छ</p> <ul style="list-style-type: none"> प्रविधिको विकाससँगै एकलकाटे स्वभावको विकास भइरहेको छ जीवनशैलीमा परिवर्तन आइरहेको छ आर्थिक अवस्थामा सुधार सांस्कृतिक विचलन रेडिमेड कपडाको आगमन आधुनिक जीवनशैली 	<p>अभियान</p> <ul style="list-style-type: none"> चेतनामुलक कार्यक्रम नैतिक शिक्षा प्रवर्द्धन वातावरणीय सरसफाइ र फाहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी अभियान जीविकोपार्जनमा अवसरहरु प्रदान कला,संस्कृतिको संरक्षण पर्यटन प्रवर्धन विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमहरुमा जोड

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८०

३.८ स्थानीय ज्ञान,सिप, प्रविधि तथा प्रयासहरूको अवस्था विश्लेषण

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि स्थानीय ज्ञान, सिप तथा प्रविधि महत्वपूर्ण हुने गर्दछ । सहभागितात्मक विधिको माध्यमबाट नगरपालिकामा भएका ज्ञान, सिप र प्रविधिहरूको अवस्था कस्तो रहेको छ र आपतकालीन अवस्थामा विपद्को सामना कसरी गर्ने गरिएको छ भन्ने थाह पाउन लक्षित समूह छलफल तथा मुख्य सूचनादाताहरूसँग छलफलहरू गरी प्राप्त निष्कर्षलाई तालिका नं १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं १४ : जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका स्थानीय प्रयासहरू

प्रकोप/विपद्	प्रभाव र असरहरू	समुदायबाट भए गरेका अनुकूलनका उपाय र प्रयास	गर्न सकिने वा गर्नुपर्ने अनुकूलनका उपाय तथा प्रयासहरू
भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> संरचनामा क्षति मानसिक तनाव 	<ul style="list-style-type: none"> सुरक्षित स्थानमा बस्ने टोलछिमेकमा खबर गर्ने, घाइते भए उपचारमा सहयोग गर्ने नयाँ बन्ने संरचनाहरू भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिकोणले मजबुत बनाउन थाल्नु यद्यपि भवन निर्माण संहिताको पूर्ण पालना भने नगरिनु । 	<ul style="list-style-type: none"> भूकम्पीय सुरक्षाको विषयमा जनचेतना फैलाउने, सम्पूर्ण घरघरमा भटपट भोलाको व्यवस्था गर्ने, समुदायमै विभिन्न कार्यदलहरू तयार गर्ने (खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार आदि) जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने, भवन निर्माण संहिता अनुसार भौतिक संरचनाहरू बनाउने, आपतकालीन सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने,
कोभिड	<ul style="list-style-type: none"> मानवीय क्षति मानसिक त्रास आर्थिक नोक्सानी जीविकोपार्जनमा समस्या 	<ul style="list-style-type: none"> दुरी कायम गर्ने मास्क लगाउने भिडभाडवाट टाढै बस्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आइसोलेसन सेन्टर बनाउने, स्वास्थ्य संस्थालाई सुविधा सम्पन्न बनाउने जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
बाढी / डुवान	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाहरूमा क्षति, विद्युत, खानेपानी अवरुद्ध, कच्ची सडकमा माटो पटान हुने वन तथा वन्य जन्तुको नोक्सानी, जमिन तथा कुलो/नहरमा क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> जैविक तटबन्धन लगाउने गरेको, भल तर्काउने, सडक सफा गर्ने , पून सुधार गरी खेत प्रयोग गरेको, ढुंगाको पर्खाल,काठको साँगु आदि निर्माण गर्ने गरेको बाढीमा डुवेकाको खोज तथा उद्धार गर्ने गरेको सुरक्षित स्थलमा जाने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> वृक्षारोपण, बायो ईन्जिनियरिङ्ग, ग्याविन वाल तथा तटबन्धन निर्माण नदी तथा खोलाहरूमा उत्खनन रोक्ने चुरेक्षेत्र संरक्षण पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना क्षमता विकास
हावाहुरी	<ul style="list-style-type: none"> घर, गोठ तथा विद्यालयहरूका छाना उडाउने, खेतीपाती, फलफूल, केराखेती आदिमा क्षति रुख विरुवाका 	<ul style="list-style-type: none"> खोज तथा उद्धारका लागि सहयोग गर्ने, घाइतेको प्रथमिक उपचारमा सघाउने, पुननिर्माण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> छत स्तरोन्नती, टनेल प्रविधि अपनाउने वैकल्पिक फलफूल तथा खेती गर्ने, हावाहुरी रोक्नसक्ने खालका रुख विरुवाको प्रवर्द्धन गर्ने कृषिभूमि बाभो नराख्ने

प्रकोप/विपद्	प्रभाव र असरहरू	समुदायबाट भए गरेका अनुकूलनका उपाय र प्रयास	गर्न सकिने वा गर्नुपर्ने अनुकूलनका उपाय तथा प्रयासहरू
	<ul style="list-style-type: none"> हाँगा भाच्चिने विद्युतका पोलहरू ढल्ने मानिस तथा पशुपन्छीको मृत्यु तथा घाइते हुने 		<ul style="list-style-type: none"> छानो बलियो बनाउने
वन्यजन्तुको आतंक	<ul style="list-style-type: none"> खेतीपातीमा क्षति, घर गोठमा क्षति मानिसहरू घाइते तथा मृत्यु हुने मानसिक त्रास घरपालुवा पशु चौपायाहरूमा आक्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक वनको नजिक घरपालुवा जनावर नछोड्ने बलियो गोठको निर्माण गर्ने बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरीकलाई सामुदायिक वन नजिक एकलै जान नदिने जनावरलाई नियन्त्रण गर्ने प्रहरी प्रशासनलाई खबर गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> अर्थिकको व्यवस्था गर्ने, समुदायलाई सुरक्षा विधि बारे सचेत गराउने सामुदायिक वन घेरवार गर्ने, गोठ बलियो बनाउने, वनजङ्गलमा एकलै नजाने, पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना गर्ने
सडक दुर्घटना	<ul style="list-style-type: none"> मानिसहरू घाइते तथा मृत्यु हुने आर्थिक क्षति संरचनाहरूमा क्षति मानसिक त्रास 	<ul style="list-style-type: none"> बेकरहरू बनाउने गरेको, प्रहरीलाई खबर गर्ने गरेको, घाइतेहरूको उद्धार गर्ने तथा विरामीलाई अस्पताल पठाउने सम्बन्धित परिवारलाई खबर गर्दिने 	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यक ठाँउमा ब्रेकरहरू निर्माण गर्ने ट्राफिक नियमको कडाइका साथ पालना गर्ने सडक सूचना बोर्डहरूको व्यवस्थापन गर्ने लाईसेन्स प्रणालीमा कडाई गर्ने । सडक संचालन सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड तयार गर्ने सडकहरूको स्तरोन्नती गर्ने जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने
आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> संरचनामा क्षति हुने आर्थिक क्षति हुने अन्नपात, गरगहना, कागजपत्र, कपडा आदि जल्नु खेतीपाती, घाँसपात, पराल आदिमा क्षति मानिस घाइते तथा मृत्यु हुने पशुपन्छीहरू घाइते तथा मृत्यु हुने प्राकृतिक श्रोत साधनमा क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> उपाभेक्ताहरू मिलेर आगो निभाउने गरेको, अग्निपिडितहरूका लागि राहत संकलन/वितरण गर्ने, घर गोठ बनाउन सहयोग गर्ने, वनजङ्गलमा अग्निरेखाहरू बनाउने गरेको सलाइ, लाइटर जस्ता वस्तुहरू वच्चावच्चीको पहुँच भन्दा टाढा राख्ने गरेको सुरक्षा निकायलाई खबर गर्ने गरेको सामुदायिक वनमा हेरालुहरूको व्यवस्था गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने खरको छानो मुक्त अभियान संचालन गर्ने पर्याप्त मात्रामा पानीको संचित गर्ने ताल पोखरीहरू संरक्षण गर्ने आगलागीको जोखिम क्षेत्र नक्साङ्कन अग्निरेखा मर्मत तथा निर्माण आगलागी नियन्त्रण गर्ने यन्त्र तथा उपकरण खरिद तथा प्रयोग आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम वनजङ्गलमा आयो लगाउने व्यक्तिलाई दण्डित गर्ने खेतवारीमा आगो लगाउदा हुरी बतास नलागेको समयमा होसियारीपूर्वक गर्ने

प्रकोप/विपद्	प्रभाव र असरहरू	समुदायबाट भए गरेका अनुकूलनका उपाय र प्रयास	गर्न सकिने वा गर्नुपर्ने अनुकूलनका उपाय तथा प्रयासहरू
चटयाड	<ul style="list-style-type: none"> मानिसहरू घाइते तथा मृत्यु हुने घर र विद्युतीय सामग्रीमा क्षति पुग्ने रुख विरुवामा क्षति पुग्ने पशु चौपायाको क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> घाइतेको उपचारमा सहयोग क्षति भएको घरमा आर्थिक सहयोग 	<ul style="list-style-type: none"> अर्थिकको व्यवस्था गर्ने, समुदायलाई सुरक्षा विधि बारे सचेत गराउने सम्भव भएसम्म चटयाड छल्ने यन्त्र जडान गर्ने
असिनापानी	<ul style="list-style-type: none"> खेतीपाती क्षति गर्ने घर,गोठ तथा संरचनाहरूमा क्षति फलफूल, तरकारीमा क्षति आर्थिक क्षति भौतिक क्षति चोटपटक लाग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> बालीनाली घोप्टो पारेर राख्ने खेतीपाती सुरक्षित स्थानमा राख्ने 	<ul style="list-style-type: none"> बालीनालीको बिमा गर्ने राहात कोषको परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउने पर्माकल्चरको प्रवर्धन गर्ने
सुख्खा/खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> पिउने पानी तथा सिंचाइको लागि पानीको अभाव हुने आगलागी हुने घासपात सुक्ने बस्तुभाउलाई घासपातको अभाव, अन्नवाली, फलफूल, तरकारीको उत्पादनमा कमी, रोगकिराहरूको संक्रमण खाद्यन्नको अभाव हुने आर्थिक क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> मूल संरक्षण, कुलो मर्मत गरी पून प्रयोग गर्ने गरेको बोरिड प्राणलीको प्रयोग आकासे पानीमा भर परेर बस्ने गरेको (बैकल्पिक उपाय नखोज्ने) बृक्षारोपण खेती गर्ने समयमा फेरबदल 	<ul style="list-style-type: none"> मूल संरक्षणमा निरन्तरता, बाली लगाउने पद्धतिमा हेरफेर, आकोशे पानी संकलन पोखरी, रिजर्भ ट्याङ्कीको निर्माण, बृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम बीउ बैंक स्थापना सिंचाई कुलो मर्मत तथा निर्माण पोखरी मर्मत तथा निर्माण जलाशय निर्माण गरी लिफ्ट सिंचाई घरघरमा पानी सङ्कलन सुख्खा सहनसक्ने प्रजातिका बालिनालीको खेति वाली बीमा
कृषि वालीमा लाग्ने रोगकिरा	<ul style="list-style-type: none"> खेतीपाती, फलफूल तथा तरकारी उत्पादनमा कमी आर्थिक क्षति मानवीय स्वास्थ्यमा असर 	<ul style="list-style-type: none"> खरानी,तितेपाती, गहुँतको प्रयोग जैविक भोलमलको प्रयोग कृषि प्राविधिकको परामर्श 	<ul style="list-style-type: none"> बाली लगाउने प्रविधिमा हेरफेर उन्नत बीउ विजनको प्रयोग मौरी पालन,च्याउ खेती,सुन्तला खेती गर्ने समय समयमा माटो परीक्षण गर्ने जैविक मलको प्रयोगमा बृद्धि जलवायु अनुकूलित खेतीप्रणाली अपनाउने परीक्षण गरिएका बिउको प्रयोग गर्ने बीउ बैंक स्थापना जैविक विषादी वनाउने तथा जैविक

प्रकोप/विपद्	प्रभाव र असरहरू	समुदायबाट भए गरेका अनुकूलनका उपाय र प्रयास	गर्न सकिने वा गर्नुपर्ने अनुकूलनका उपाय तथा प्रयासहरू
			खेति प्रणाली विकास <ul style="list-style-type: none"> मिश्रित खेति प्रणालीको प्रवर्द्धन गर्ने जोखिम हस्तान्तरण (बीमा) गर्ने
सर्पदंश	<ul style="list-style-type: none"> मनिसहरु घाइते तथा मृत्यु हुने मानसिक त्रास मानवीय क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> सुत्ने ठाउँ उच्च स्थानमा बनाउने गरेको खेतबारीमा काम गर्दा बुट लगाएर जाने गरेको सर्पलाई प्रज्वलनशिल पदार्थ (मट्टितेल) छर्केर भगाउने गरेको सर्पले टोकेको व्यक्तिलाई तत्काल अस्पताल पुर्याउने गरेको घरायसी उपचार 	<ul style="list-style-type: none"> सर्पदंश उपचार केन्द्र स्थापना गर्ने घर तथा खेतबारी, जङ्गल, खोला तथा वगैचाहरुमा विशेष सावधानी अपनाउने घर वरपर सफा राख्ने जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने प्राथमिक उपचार
शीतलहर	<ul style="list-style-type: none"> खेतीपाती, फलफूल तथा तरकारीमा क्षति जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिकाहरुको स्वास्थ्यसमा समस्या हुने पशुपन्छीहरु घाइते तथा मृत्यु हुने 	<ul style="list-style-type: none"> चोकचोकमा आगो बालेर ताप्ने स्थानीय निकायले काठ वितरण गर्ने गरेको घरलाई न्यानो बनाउने गरेको पशुचौपायहरुलाई सुरक्षित गर्ने, कपडाहरुले घर गोगमा भएका द्वारहरु (पवाल) बुझ्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> बीमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्ने अनुकूलित छाना प्रयोग गर्ने राहत वितरण गर्ने जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने जोखिम हस्तान्तरण (बीमा) प्रवर्द्धन

श्रोत : सडकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०८१

३.९ सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ-संस्थाहरुको विवरण

नगरपालिकामा जलवायु अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा विभिन्न सरकारी कार्यालय, गैरसरकारी संघ-संस्था, निजी क्षेत्र आदिले यागदान पुर्याई रहेका छन । आपतकालीन अवस्थामा पनि सहयोग गर्न सक्ने ती सेवा प्रदायक निकायहरु को को हुन र ती निकायहरुमा के कस्तो क्षमता रहेको छ भन्ने थाह पाउन यो विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका नं १५ : सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ संस्थाको विवरण

क्र.सं.	सेवा प्रदान गर्ने संस्था	वडा	प्रदान गर्ने सेवा	सेवा लिने प्रक्रिया	सम्पर्क व्यक्ति (सम्पर्क माध्यम)
१	पुनर्वास नगरपालिकाको कार्यालय	सबै	प्रशासन कार्यालय, मालपोत, नापी, वन, सिँचाई र खानेपानी बाहेकका जिल्लामा पहिला रहेका विषयगत कार्यालयहरुले दिने सबै प्रकारका सेवाहरू	योजना तर्जुमामा सहभागी, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत, योजना तर्जुमामा प्रतिनिधित्व	तोय प्रसाद शर्मा नगर प्रमुख ९८५८७३६९९९, ९८४८९९२६९२ भुलिया कुमारी राना नगर उप-प्रमुख ९८९४६९२५६३
२	पुनर्वास नगरपालिका वडा १ को कार्यालय	१	पञ्जीकरण,सिफारिस/प्रमाणित विकास निर्माण, सामुदायिक विकास, आर्थिक विकास, समन्वय र सहकार्य	सहभागी, निवेदन तथा योजना माग	मोहन लाल राना वडा अध्यक्ष, ९८०९४३७९८९

क्र.सं.	सेवा प्रदान गर्ने संस्था	वडा	प्रदान गर्ने सेवा	सेवा लिने प्रक्रिया	सम्पर्क व्यक्ति (सम्पर्क माध्यम)
३	पुनर्वास नगरपालिका वडा २ को कार्यालय	२	पञ्जीकरण, सिफारिस/प्रमाणित विकास निर्माण, सामुदायिक विकास, आर्थिक विकास,समन्वय र सहकार्य	सहभागी, निवेदन तथा योजना माग	डम्बर बहादुर थापा वडा अध्यक्ष, ९८२५७५४५३८
४	पुनर्वास नगरपालिका वडा ३ को कार्यालय	३			कृष्ण बहादुर तामाङ्ग वडा अध्यक्ष, ९८१०६२१९२९
५	पुनर्वास नगरपालिका वडा ४ को कार्यालय	४			मनोज जैसी वडा अध्यक्ष, ९८६७२७१११२
६	पुनर्वास नगरपालिका वडा ५ को कार्यालय	५			पदम बहादुर रोकाया वडा अध्यक्ष, ९८१८०९०३८०
७	पुनर्वास नगरपालिका वडा ६ को कार्यालय	६			मित्र सिंह लामा वडा अध्यक्ष, ९८४८६३१००४
८	पुनर्वास नगरपालिका वडा ७ को कार्यालय	७			मुल चन्द्र राना वडा अध्यक्ष, ९८०५७४२३५६
९	पुनर्वास नगरपालिका वडा ८ को कार्यालय	८			राना श्रवण वडा अध्यक्ष, ९८०६४८९७६८
१०	पुनर्वास नगरपालिका वडा ९ को कार्यालय	९			नर बहादुर वि.क वडा अध्यक्ष, ९८६४५५२५९५
११	पुनर्वास नगरपालिका वडा १० को कार्यालय	१०			शुक देव राना वडा अध्यक्ष, ९८०४६२१३७५
१२	पुनर्वास नगरपालिका वडा ११ को कार्यालय	११			तुलसी अर्याल वडा अध्यक्ष, ९८०१७१४४७१
१३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कञ्चनपुर	सबै	नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचय पत्र, नाता प्रमाणित तथा सुरक्षा प्रदान	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन, सर्जिमिन मुचुल्का	०९९-५२११०९, ०९९-५२०७०८ ०९९-५२३४५५
१४	नेपाल रेडक्रस	सबै	प्रकोप व्यवस्थापन एवम् प्राथमिक उपचार, जनचेतना, उद्धार तथा राहत वितरण,	निवेदन, उपस्थिति, आवश्यकतामा आधारित	०९९-५२३९८३ ०९९-५२५३७९ ncrskanchanpur@gmail.com
१५	विभिन्न सहकारीहरू	सबै	कृषकलाई सहूलियतमा ऋण प्रदान, मल तथा बिउबिजन वितरण		
१६	महिला, आमा तथा युवा समूह/क्लब	सबै			
१७	डिभिजन खानेपानी कार्यालय	सबै	खानेपानीको लागि प्रविधिक तथा आर्थिक सहयोग	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरी निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय	
१८	डिभिजन वन कार्यालय	सबै	वन समूह गठन, वन श्रोत सर्वेक्षण, वन पैदावारको सङ्कलन तथा छुटपुर्जा प्रदान	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरी निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय	०९९-५२११२७ dfokanchnpur@gmail.com
१९	डिभिजन सिँचाई कार्यालय	सबै	सिँचाई कुलो, नहर तथा सामुदायिक बोरिङ्ग मर्मत तथा निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन, जल उपभोक्ता समूह गठन	
२०	प्रहरी कार्यालय	सबै	शान्ति सुरक्षा, जनचेतना	उजुरी र निवेदन	
२१	सामुदायिक वनहरू	सबै	सामुदायिक वनहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन, वन पैदावार संकलन तथा वितरण, अन्य विकासका	उपभोक्ता बन्ने, सक्रीय सहभागिता, उपस्थिति	सम्बन्धित सामुदायिक वनका अध्यक्षहरू

क्र.सं.	सेवा प्रदान गर्ने संस्था	वडा	प्रदान गर्ने सेवा	सेवा लिने प्रक्रिया	सम्पर्क व्यक्ति (सम्पर्क माध्यम)
			कार्यक्रमहरू		
२२	सामुदायिक विद्यालयहरू	सबै	शैक्षिक क्रियाकलाप, पठनपाठन	उपस्थिति	सम्बन्धित विद्यालयका प्र.अ.हरू
२३	स्वास्थ्य चौकी	सबै	प्राथमिक उपचार, औषधि वितरण, उपचारका लागि थप सल्लाह सुझाव	उपस्थिति	
२४	पशु सेवा केन्द्र	सबै	पशुहरूको उपचार, सल्लाह सुझाव, जनचेतना	निवेदन, सहभागिता	
२५	कृषि ज्ञान केन्द्र	सबै	वीडो वितरण, सल्लाह सुझाव, योजना तर्जुमा, जनचेतना	निवेदन, सहभागिता	
२६	जनता आवास कार्यक्रम	सबै	सुरक्षित आवास निर्माण सहयोग		
२७	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	सबै	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी तालिम, जनचेतना अभिवृद्धि, विपद्को घटना हुनासाथ त्यस्ता घटनाबाट असर पर्न सक्ने क्षेत्रमा रहेका व्यक्तिलाई उद्धार, गर्ने गराउने र विपद् प्रभावित बासिन्दाको जीउधनको सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्ने		अध्यक्ष तथा प्र. जि. अ. ०९९-५२९९०९ ९८५८७३७७७७
२८	उद्योग, पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सुदूरपश्चिम प्रदेश	सबै	वन संरक्षण र विकासका लागि नीतिगत तथा प्राविधिक सहयोग		
२९	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाई विकास डिभिजन	सबै	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाई सम्बन्धी कार्यक्रमहरू		

पुनर्वास नगरपालिकामा अग्नि नियन्त्रणका लागि तयारी अवस्थामा राखिएको दमकल

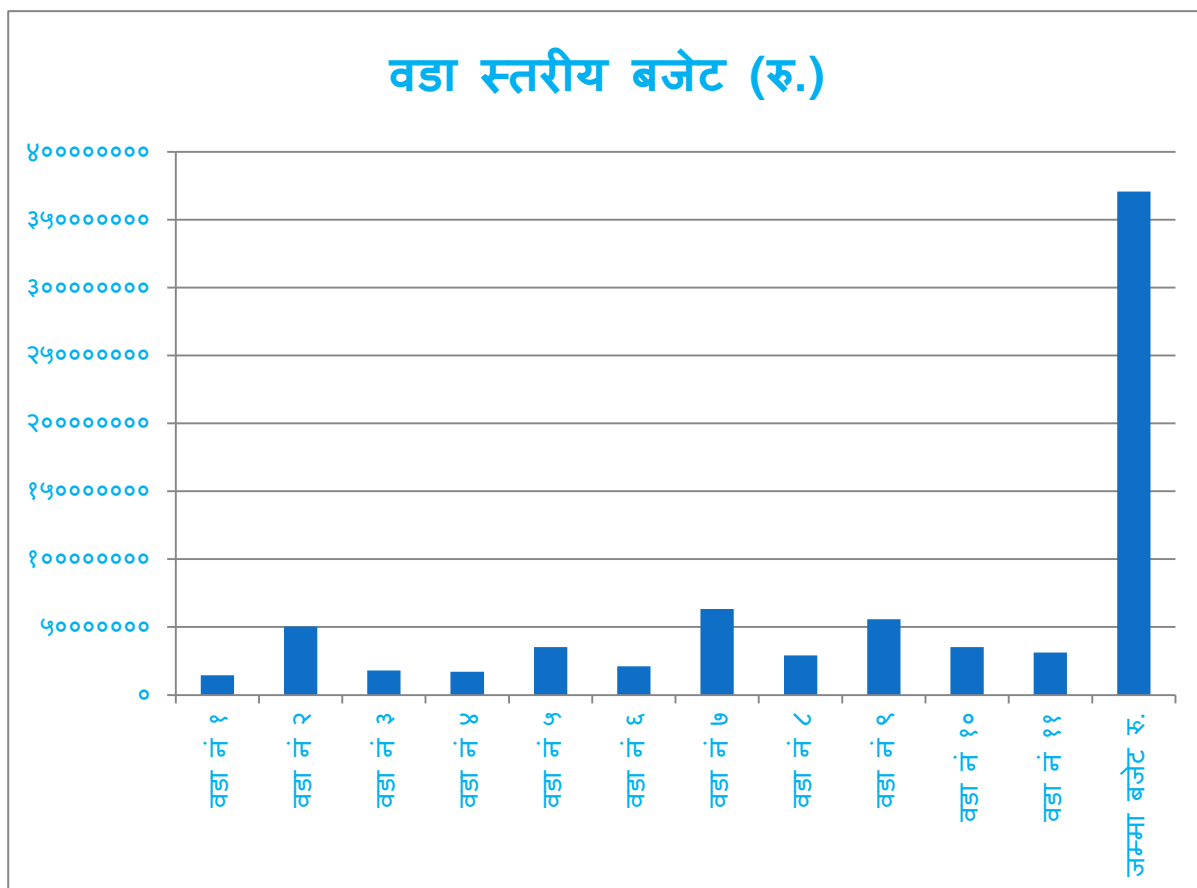
परिच्छेद : वार

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (समग्र विपद् व्यवस्थापनका सन्दर्भमा)

पुनर्वास नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माणको क्रममा यहाँको विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको विद्यमान अवस्थालाई सूक्ष्म तरिकाबाट विश्लेषण गरी आगामी पाँच वर्ष (आ.व २०८१/०८२-२०८५/०८६) अवधिका लागि स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गरिएको छ । अध्ययन-अनुसन्धानका आधुनिक विधि तथा प्रक्रियाहरू पार गर्दै योजना तयार गरिएको छ । योजनालाई सर्वस्वीकार्य र तथ्यपरक बनाउन सहभागितात्मक छलफल, विद्यमान प्रणालीको अध्ययन, लक्षित समूह छलफल, मुख्य सूचनादातासँग छलफल, ऐतिहासिक समय रेखा, स्थलगत अवलोकन समाजका अनुभवी तथा जानिफकार व्यक्तिहरूसँग सुभाब-सल्लाह लगायतका विभिन्न विधिहरू मार्फत यो योजना तयार गरिएको छ । योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापहरू नगरपालिकामा विद्यमान विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको अवस्थालाई ख्याल गरेर समग्र योजना तयार गरिएको छ । स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको ५ वर्षका लागि **वडाको रु.३७,०७,६०,०००** तथा नगरपालिकाको **रु.७२,१७,००,०००** गरी कुल **१,०९,२४,६०,०००** लागत लाग्ने अनुमान गरिएको छ । पहिलो, दोस्रो, तेस्रो, चौथो र पाँचौ वर्षका लागि मोटामेटी योजना तथा कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरिएका छन् । योजना तयार गर्दा विपद् जोखिमको विद्यमान परिदृश्यका आधारमा आगामी ५ वर्षको मार्गदर्शन तय गरिएको छ र सोही अनुसारका लक्ष्य, उद्देश्य तथा कार्यान्वयन रणनीतिहरू पनि रहेका छन् । योजनामा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको खाका पनि प्रस्ताव गरिएको छ जसले गर्दा योजनाको नतिजा मापन गर्न र समयसापेक्ष योजनालाई अद्यावधिक गर्न पनि मद्दत पुग्नेछ । योजना कार्यान्वयन गर्दा तलका बुँदाहरूलाई निर्देशिकाका रूपमा लिनुपर्दछ ।

१. यो योजना नगरपालिकाको कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन भइ औपचारिक रूपमा कार्यान्वयनमा जानेछ र कार्यान्वयनका क्रममा नगरपालिका स्थित शाखा/महाशाखा, इकाइ तथा वडा कार्यालयहरूले यसलाई निर्देशिकाका रूपमा प्रयोग गर्नेछन् ।
२. योजना नगरपालिकाको नियमित कार्यक्रमहरू भन्दा भिन्न हुने छैन र नगरपालिकाले आफ्ना वार्षिक, क्षेत्रगत तथा रणनीतिक योजनाहरू बनाउदा यस योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापहरूलाई समावेश गर्न यथासम्भव कोसिस गर्ने ।
३. योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाको सीमित श्रोत-साधनले मात्रै पर्याप्त नहुने भएकाले प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, विकासका साभेदारहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, निजी क्षेत्र, समुदाय आदिसँग बहुपक्षीय सहकार्यको अपेक्षा गरिएको छ र आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यमा जोड दिइनेछ ।
४. नगरपालिकामा कार्यक्षेत्र भइ कार्यरत संघ-संस्था तथा विकासका साभेदारहरूलाई यस योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा सघाउन प्रेरित गरिनेछ ।
५. योजनामा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरू मध्ये कतिपय क्रियाकलाप बहुवर्षीय प्रकृतिका, विस्तृत प्रतिवेदन तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन आदि गर्नुपर्ने खालका हुनसक्छन् ।
६. योजनाको क्रियाकलापहरूमा उल्लेखित लागत रकम अनुमानित भएको हुँदा यसलाई निर्देशिकाको रूपमा लिदै योजनाको वास्तविक लागत तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७. दीर्घकालीन प्रकृतिका, नगरको गौरव बढाउने, अर्को पालिका/जिल्ला तथा देशसँग सिमाना जोडिएका योजनाहरु नगर स्तरीय योजनामा राखिएको छ, र सोही अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८. योजनामा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरु समग्र विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका लागि तय गरिएका योजनाहरु हुन र यी योजनाहरु विषयगत उपक्षेत्रहरु, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण, जलस्रोत तथा ऊर्जा, ग्रामीण तथा सहरी बसोबास, उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार, पर्यटन एवम् प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ, विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावशीकरण र शुसासन आदि सँग जोडिएका छन् ।

पुनर्वास नगरपालिका
४.१ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (वडा स्तर)
 [आ.व २०८१/०८२ - २०८५/०८६]

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं १								
१	वडामा भएका तालहरुको पहिचान र संरक्षण गर्ने	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, समुदाय	पहिलो वर्ष
२	सार्वजनिक स्थल तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण	ओटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सडक डिभिजन कार्यालय	पहिलो वर्ष
३	जलवायु अनुकूलित खेती प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्ने	इभेन्ट	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र	पहिलो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
४	डुवान क्षेत्रमा पूर्वसूचना प्रणाली (साइरन) वितरण	वटा	२	०.३	०.६	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
५	नदि तथा तालको सरसफाइ (वर्षमा एक पटक)	पटक	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सुरक्षा निकाय, समुदाय	प्रत्येक वर्ष
६	जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
७	बन्यजन्तु संरक्षणका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय, सुरक्षा निकाय, आरक्ष	दोस्रो वर्ष
८	पर्यटकीय स्थल निर्माण गर्ने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
९	छाडा पशुचौपायको व्यवस्थापन	इभेन्ट	५	०.२	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, पशुसेवा कार्यालय, सुरक्षाकर्मी	प्रत्येक वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१०	वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी जनतेनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष
११	वडाका बजारउन्मुख स्थानहरुमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	वटा	५	५	२५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष एक एक वटा
१२	मृत पशु व्यवस्थापन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सरसफाइ शाखा	पहिलो वर्ष
१३	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने (विपद् प्रभावित समुदायमा)	वटा	२	०.२	०.४	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१४	विपद् सम्बन्धी जनचेतनामूलक सडक नाटक	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, क्लव	प्रत्येक वर्ष
१५	ताललाई सडकसँग जोडने	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, पूर्वाधार शाखा,	तेस्रो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१६	आपतकालीन उद्धार सामग्रीको व्यवस्थापन	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सुरक्षाकर्मी, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
१७	हुलाकी सडक खण्डमा वृक्षारोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र, डिभिजन वन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
१८	गंगाताल र नैनीतालमा व्यवसायिक माछापालन	इभेन्ट	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
१९	कालीका स्वास्थ्य चौकीको स्तरउन्नती	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
२०	कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको क्षमता विकास	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा	पहिलो वर्ष
वडा नं १ को जम्मा रु.					१४४			

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं २								
१	सामुदायिक वन तथा सार्वजनिक खाली जग्गामा बहुमूल्य जडिबुटी लगाउने	वटा	२०००	१००	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र, आयुर्वेदिक कार्यालय	पहिलो वर्ष
२	पार्क निर्माण गर्ने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३	ढल निकास सहितको सडक चौडा	कि.मि	२	२५	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
४	विद्युतीय आर्यघाट निर्माण	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
५	विद्युतीय सिँचाईको निर्माण	वटा	२	३०	६०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सिँचाई डिभिजन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
६	प्रदुषण न्यूनीकरणका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
७	विपद् सम्बन्धी होडिङ्ग बोर्ड	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सूचना शाखा	पहिलो वर्ष
८	व्यवसायिक उखु उत्पादन प्रोत्साहन कार्यक्रम (व्यवसायिक कृषकलाई अनुदान)	इभेन्ट	१	१५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, उखु मिल सञ्चालक	दोस्रो वर्ष
९	विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी वडास्तरीय नीति निर्माण	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	पहिलो वर्ष
१०	जैविक तटवन्धन निर्माण	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
११	सडक किनारमा पक्की नाला निर्माण	कि.मि	२	३०	६०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
१२	नदी किनारमा वृक्षारोपण	वटा	२०००	५०	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
१३	पूर्वसूचना प्रणालीको स्थापना (साइरन)	वटा	२	०.३	०.६	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१४	नाला संरक्षण	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
१५	कल्भर्ट निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ, प्रदेश	पाँचौ वर्ष
१६	भोलुङ्गो पुल निर्माण	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
१७	वडाका बजार तथा मुख्य चोकहरुमा डष्टबिन वितरण	वटा	५००	१०००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१८	बातावरण तथा फाहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पत्येक वर्ष
१९	सार्वजनिक स्थलहरुमा खानेपानीको सुबिधा सहितको शौचालय निर्माण	वटा	३	१०	३०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
२०	फोहर व्यवस्थापन सम्बन्धी वडा स्तरीय मापदण्ड तयार	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२१	सार्वजनिक स्थलहरुमा वृक्षारोपण (एक व्यक्ति-एक विरुवा वृक्षारोपण अभियान)	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२२	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष
२३	पशु तथा बाली बीमा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२४	भवन निर्माण संहिताको बारेमा अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२५	वडाका मुख्य स्थानहरुमा ट्राफिक सचेतना सम्बन्धी होडिङ्गबोर्ड लगाउने	इभेन्ट	१	१.५	१.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२६	सडक बत्ती जडान	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
२७	स्वास्थ्य संस्थाको स्तरउन्नती	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
२८	सामुदायिक वन वरिपरि घेरावार	कि.मि	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२९	वन तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी नीति	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
३०	भानु क्लवको खेल मैदान देखि बलभद्र वस्ती सम्म हरित सडक निर्माण	कि.मि	१.५	१०	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
३१	ग्रिन बेल्टमा पर्ने हुलाकी सडक किनारमा पार्क निर्माण	इभेन्ट	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पाँचौ वर्ष
वडा नं २ जम्मा					५०३.१			

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ३								
१	जैविक विविधता सहितको पर्यटकीय पार्क बनाउने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पर्यटन शाखा, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२	सामुदायिक वन तथा सार्वजनिक खाली जग्गामा बहुमूल्य जडिबुटी लगाउने	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, आयुर्वेद कार्यालय	पहिलो वर्ष
३	निजी वन प्रोत्साहन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
४	पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम (अगुवा कृषकलाई अनुदान)	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पशुसेवा कार्यालय	दोस्रो वर्ष
५	वृक्षारोपण	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
६	पलाष्टिकजन्य वस्तुहरुको बिक्रि वितरण तथा ओसार पसारमा रोक	अभियान	१	१५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सरसफाइ शाखा, क्लवहरु, विद्यालय	प्रत्येक वर्ष
७	जलाधार तथा भूसंरक्षण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, भूसंरक्षण कार्यालय	पत्येक वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
८	किटनाषक औषधि तथा जैविक मलको प्रयोग सम्बन्धी जनचेतना	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
९	IPM पाठशाला निर्माण गर्ने	वटा	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र	तेस्रो वर्ष
१०	सडक किनारमा वृक्षारोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
११	माटो परिक्षण	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र	चौथो वर्ष
१२	फोहर व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	वटा	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सरसफाइ शाखा	पहिलो वर्ष
१३	वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थानमा डष्टविन वितरण	वटा	१०००	५००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सरसफाइ शाखा	दोस्रो वर्ष
१४	ढल निकास	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पूर्वाधार शाखा, सडक डिभिजन कार्यालय	पाँचौ वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१५	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक संरचना तथा नीति निर्माण गर्ने	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सरसफाइ शाखा, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१६	विपद व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन (समुदाय स्तरमा)	वटा	२	०.२	०.४	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा	पहिलो वर्ष
१७	विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा	प्रत्येक वर्ष
१८	भवन निर्माण संहिताको बारेमा अभिमुखीकरण	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पूर्वाधार शाखा	पहिलो वर्ष
१९	बहुप्रकोपको पूर्वसूचना प्रणालीको स्थापना	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
२०	IBRD पार्कलाई व्यवस्थित गर्ने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पर्यटन शाखा, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
२१	विद्युतीय सिचाईको व्यवस्थापन	वटा	२	३०	६०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सिंचाई डिभिजन कार्यालय, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
वडा नं ३ को जम्मा					१८१.४			

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ४								
१	बृक्षारोपण	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
२	सामुदायिक वन वरपर तारवार	कि.मि	३	१	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३	शहिद गोविन्द गौतम पार्कको स्तरोन्नती	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु,	दोस्रो वर्ष
४	विश्वकल्याण कोटीहोमको विकास तथा पर्यटन प्रवर्द्धन	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
५	ढल निकास	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
६	माध्यमिक विद्यालयमा बाल उद्यान (वडाका बाल उद्यान बनाउने संभावना भएका विद्यालयमा)	वटा	५	१	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, शिक्षा शाखा, विद्यालयहरु	दोस्रो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
७	जैविक मलको प्रयोग सम्बन्धी अभिमुखीकरण	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
८	वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थानहरुमा डष्टबिन वितरण	वटा	५००	५००	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
९	फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सरसफाइ शाखा	प्रत्येक वर्ष
१०	विपद् सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा	प्रत्येक वर्ष
११	जलासय निर्माण	वटा	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सिंचाई डिभिजन कार्यालय, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
१२	प्यारातालको पानी लिफ्ट गरी सिंचाइ गर्ने	योजना	१	७०	७०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पाँचौ वर्ष
१३	घर वनाउदा काठ कम खर्चिलो हुने प्रविधिका बारेमा अभिमुखीकरण	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पूर्वाधार शाखा	दोस्रो वर्ष

क्र.स	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१४	रासायमिक मल,बीउ तथा विषादीको सहज व्यवस्थापन (सुपथ मूल्य पसल)	वटा	२	२	४	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सहकारी शाखा,निजी क्षेत्र	दोस्रो वर्ष
१५	रेशम खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र	पहिलो वर्ष
वडा नं ४ को जम्मा					१७१.५			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ५								
१	वृक्षारोपण गर्ने	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२	निजी वन प्रोत्साहन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका,संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३	सामुदायिक वन तथा सार्वजनिक खाली जग्गामा बहुमूल्य जडिबुटी लगाउने	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय, आयुर्वेद कार्यालय	पहिलो वर्ष
४	वन तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी नीति तयार गर्ने	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय	पहिलो वर्ष
५	ग्रिन पार्क निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
६	जैविक तटबन्धन निर्माण	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
७	जैविक मलको प्रयोग सम्बन्धी अभिमुखीकरण	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
८	रातो तालको संरक्षण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
९	दोदा नदीमा भइरहेको अवैध वालुवा उत्खनन रोक्ने,	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सुरक्षाकर्मी	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१०	फोहर संकलन तथा व्यवस्थापन (ट्रयाक्टर मार्फत ढुवानी गर्ने)	इभेन्ट	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	चौथो वर्ष
११	कृषि बालीमा लाग्ने रोगकिरा नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम	जना	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
१२	व्यवसायिक कृषि खेति प्रवर्द्धन कार्यक्रम (अगुवा कृषकलाई अनुदान)	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
१३	भुल बितरण (बिपन्न समुदायको लागि)	वटा	२०००	१०००	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, विपद् शाखा	पहिलो वर्ष
१४	उद्योग सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड तयार गर्ने	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
१५	फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	प्रत्येक वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१६	विपद जोखिम व्यवस्थापनका लागि आपतकालीन सामग्रीहरु खरिद	इभेन्ट	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
१७	विपद व्यवस्थापनको लागि वडास्तरमा प्राथमिक उपचार, खोज तथा उद्धार आदि जनशक्ति तयार गर्ने	इभेन्ट	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सुरक्षाकर्मी	पहिलो वर्ष
१८	विपद पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापना (साइरन)	वटा	२	०.३	०.६	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१९	बालीबिमा तथा पशुबिमा कार्यक्रम प्रवर्द्धन	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, पशु सेवा कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२०	उद्विखोला संरक्षण	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
२१	जलवायु अनुकूलित विरुवा लगाउने	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२२	ढल निकास	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२३	सिम्रीखोलाका विभिन्न स्थानहरुमा ह्युमपाईप	इभेन्ट	१	१५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
२४	रातो ताल संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
२५	भैरव मन्दिरलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२६	शिवटोलमा अवस्थित सिद्धेश्वर महादेवको क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा भौतिक संरचना निर्माण गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
२७	फोहर संकलनका लागि ट्रयाक्टर खरिद	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु	पाँचौ वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२८	आपतकालीन अवस्थाका लागि सुरक्षित भवन निर्माण	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पाँचौ वर्ष
वडा नं ५ को जम्मा					३५१.६			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ६								
१	बन्यजन्तु रोकथामका लागि बिद्युतीय तार जडान	कि.मि	२	५	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
२	पशु विमा कार्यक्रम	इभेन्ट	१	२.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, पशु सेवा कार्यालय, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३	बाली विमा कार्यक्रम	इभेन्ट	१	२.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
४	जैविक मल सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
५	विपद् सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष
६	रासायनिक मल,बीउ तथा विषादीको सहज व्यवस्थापन (सुपथ मूल्य पसल)	इभेन्ट	२	२	४	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, सहकारी शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
७	सडक बत्ती जडान	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु,संघ,प्रदेश	दोस्रो वर्ष
८	सडक संचालन सम्बन्धी मापदण्ड	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, डिभिजन सडक कार्यालय, निजी क्षेत्र	तेस्रो वर्ष
९	भू-क्षय नियन्त्रणका लागि बासका रुख लगाउने	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
१०	वनभोजस्थल स्तरोन्नती	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
११	अग्निसो लगाउने	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
१२	वडाका मुख्या चौक तथा सार्वजनिक स्थानमा डष्टबिन वितरण	वटा	५००	१०००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, टोल विकास संस्था, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१३	सडक किनारमा वृक्षारोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
१४	सामुदायिक वनमा साल लगाउने	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
१५	कृषि मिटरको व्यवस्थापन	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विद्युत कार्यालय, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा	दोस्रो वर्ष
१६	विद्युतको पावर वृद्धि	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विद्युत कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
१७	विद्युतिय सिंचाइ बोरिङ्ग	वटा	२	३०	६०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१८	व्यवसायिक तरकारी तथा फलफूल खेती प्रवर्द्धन (अगुवा कृषकलाई अनुदान)	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
१९	व्यवसायिक च्याउ खेती प्रवर्द्धन	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, कृषि समूह	पहिलो वर्ष
२०	तालको संरक्षण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२१	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२२	स्वास्थ्य चौकीको भवन निर्माण	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
२३	विपद् सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष
वडा नं ६ को जम्मा					२१०.५			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ७								
१	पोखरी निर्माण	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
२	बिद्युतिय सिचाईको व्यवस्था	वटा	२	३०	६०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सिंचाइ डिभिजन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
३	भू-क्षयको जोखिमयुक्त क्षेत्रमा तटबन्धन निर्माण	कि.मि	०.५	१०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, भूसंरक्षण कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
४	जैविक मल तथा अर्गानिक खेती प्रवर्द्धन	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु, कृषि समूहहरु	पहिलो वर्ष
५	वृक्षारोपण	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
६	वोटविरुवा संरक्षण गर्न तारवारको व्यवस्था	मि	२०००	१००	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
७	वन तथा जैविक विविधताको महत्वको बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	दोस्रो वर्ष
८	वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,समुदाय	पहिलो वर्ष
९	वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी नीति निर्माण	वटा	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१०	बहुमूल्य औषधिजन्य जडिबुटी वनस्पति रोप्ने	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	दोस्रो वर्ष
११	लोपोन्मुख चरा तथा जिवजन्तु संरक्षण	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१२	सडक किनारमा वृक्षारोपण गर्ने	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन सडक कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
१३	वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थानमा डष्टबिन बितरण	वटा	५००	१०००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१४	वनको घेरवार तथा संरक्षण	कि.मि	२	५	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	तेस्रो वर्ष
१५	विद्युतीय बोरिङ्गको व्यवस्था	वटा	३	३०	९०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सिंचाइ डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, विद्युत कार्यालय	तेस्रो वर्ष
१६	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१७	खाद्य पदार्थको अनुगमन तथा नियमन	पटक	५	०.३	१.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष
१८	सरसफाइ तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी वडा स्तरीय मापदण्ड बनाउने	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१९	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति तथा कार्यदल तयार गर्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२०	परिवार तहमा विपद् जोखिम सुरक्षा योजना निर्माण	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२१	स्वास्थ्य केन्द्रलाई स्तरउन्नती गर्ने	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
२२	पशुबिमा र बालीबिमा कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, पशु सेवा कार्यालय, संघ संस्थाहरु, निजी संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२३	सडक चौडा तथा कालोपत्रे	कि.मि.	३	८०	२४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु	चौथो वर्ष
२४	सडकबत्ती जडान	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२५	जैविक तटबन्धन	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२६	प्रकोप सम्बन्धी समुदाय स्तरमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
२७	सडकमा ट्राफिक संकेत तथा सिसिटिभि जडान	इभेन्ट	१	१५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय,सूचना तथा प्रविधि शाखा, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
२८	पुर्वसूचना प्रणाली स्थापना (साइरन)	वटा	२	०.३	०.६	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२९	बन्यजन्तुको आतंकवाट सुरक्षित रहन विद्युतीय तारको व्यवस्था	कि.मि	३	५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, विपद् शाखा	दोस्रो वर्ष
३०	भुल वितरण (बिपन्न समुदायको लागि)	वटा	२०००	१०००	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३१	भू-क्षय नियन्त्रणको लागि ग्याविन तार तथा जाली	कि.मि	०.५	५०	२५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३२	आपतकालीन सम्पर्क नम्वरहरुलाई वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थलमा लगाउने	वटा	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सूचना शाखा, संघ संस्थाहरु, क्लव	पहिलो वर्ष
३३	वडामा आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना	वटा	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	चौथो वर्ष
३४	पलाष्टिकजन्य वस्तुहरुको बिक्रि वितरण तथा ओसार पसारमा प्रतिबन्ध	अभियान	१	१५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विद्यालय, क्लव, वडा नं ३, निजी क्षेत्र, संघ, प्रदेश	प्रत्येक वर्ष
वडा नं ७ को जम्मा					६३३.१			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ८								
१	वृक्षारोपण	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र, टोल विकास संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२	सामुदायिक वनको घेराबार	कि.मि	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
३	डढेलो रोकथाम	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
४	वन तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धि आवश्यक नीति निर्माण	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
५	वन्यजन्तु संरक्षण तथा चोरीनिकासी सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
६	वन पैदावार रोकथाम सम्बन्धी कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय, सुरक्षाकर्मी	पहिलो वर्ष
७	बन्यजन्तुको आतंक रोकथाम सम्बन्धी कार्यक्रम	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
८	वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	दोस्रो वर्ष
९	लोपोन्मुख वनस्पती संरक्षण कार्यक्रम	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१०	बहुमूल्य जडिबुटीको पहिचान तथा संरक्षण	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
११	जडिबुटी प्रशोधन तथा व्यवसायिकरण (प्रशोधन केन्द्र स्थापना)	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, आयुर्वेदिक कार्यालय	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१२	भ्यू पार्क व्यवस्थित कार्यक्रम	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१३	सामुदायिक वनमा वनभोज स्थल वनाउने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
१४	फोहोर व्यवस्थापनको सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१५	वडास्तरीय जलाधार क्षेत्र समिति गठन तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, भूसंरक्षण कार्यालय, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१६	जलाधार क्षेत्र व्यवस्थापनका वारेमा अध्ययन अवलोकन	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका	दोस्रो वर्ष
१७	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा,	प्रत्येक वर्ष
१८	भू-क्षय जोखिम क्षेत्रमा वृक्षारोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, डिभिजन वन	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
							कार्यालय, सामुदायिक वन,	
१९	भू-क्षय हुने स्थानमा तारजाली,	कि.मि.	०.५	५०	२५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
२०	पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२१	जैविक तटबन्धन निर्माण	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
२२	जैविक संग्रहालय निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२३	फोहोरको वर्गीकरण गरि पुनःप्रयोगमा ल्याउने नीति अबलम्बन	वटा	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, खानेपानी डिभिजन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
२४	ढल निकासको व्यवस्था	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
२५	वडाका मुख्य चोक तथा	वटा	५००	१०००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
	सार्वजनिक स्थानमा डष्टबिन बितरण						शाखा, संघ संस्थाहरु, खानेपानी उपभोक्ता समितिहरु	
२६	सरसफाइ सम्बन्धी टोल स्तरीय समिति गठन तथा परिचालन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्था	पहिलो वर्ष
२७	पार्क निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
२८	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सडक नाटक	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, क्लव, विद्यालय	प्रत्येक वर्ष
२९	होडिङ्ग बोर्ड	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सूचना शाखा, संघ संस्थाहरु,	पहिलो वर्ष
३०	आपतकालीन सामग्रीहरु खरिद गर्ने	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
३१	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति गठन (विपद् प्रभावित समुदायमा)	वटा	२	०.२	०.४	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३२	विपद् तथा जलवायु उत्थानशील सम्बन्धी वडा स्तरीय रणनीतिक योजना निर्माण	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३३	भू-क्षय हुने स्थानमा वृक्षारोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, भूसंरक्षण कार्यालय	पहिलो वर्ष
३४	आपतकालीन अवस्थाका लागि सुरक्षित भवन निर्माण गर्ने	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
३५	वन्यजन्तुको आतंक रोक्नका लागि विद्युतीय तारको व्यवस्था	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, डिभिजन वन कार्यालय सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
३६	जनजागरण सामुदायिक वन भित्र जैविक पार्क निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३७	वडा भित्रका सबै सडकहरुलाई हरित सडक बनाउने	वटा	२००००	५०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
३८	भवन निर्माण संहिता सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३९	निजी तथा कबुलियति वन प्रोत्साहन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
४०	जडिबुटीको संभावित अध्ययन तथा व्यवसायिक उत्पादन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, आयुर्वेदिक कार्यालय	पहिलो वर्ष
४१	सडकवत्ती जडान	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
४२	कुर्सानाला व्यवस्थापन	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पूर्वाधार शाखा, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
४३	विपद् सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	प्रत्येक वर्ष
वडा नं ८ को जम्मा					२९१.४			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ९								
१	सामुदायिक वनमा रिङ्गरोड निर्माण	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय	तेस्रो वर्ष
२	वन नियमावली अनुसार समितिहरुको पुनर्गठन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि भ्यु टावरको निर्माण	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
४	जीवजन्तु तथा पशुपञ्छीहरुको लागि पानी पोखरी निर्माण	वटा	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
५	प्यारातालको संरक्षण तथा पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि गुरुयोजना निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, प्याराताल संरक्षण समिति, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
६	वैज्ञानिक वनको अवधारणा लागु गर्ने	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
७	प्यारातालमा रहेका लोपोन्मुख जीवजन्तु तथा वनस्पतीहरुको संरक्षण	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
८	भु-क्षय हुने क्षेत्रमा तटबन्धन	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, भूसंरक्षण कार्यालय	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
९	वनमा नयाँ प्रजातिका विरुवा तथा जडिबुटीको वृक्षारोपण	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
१०	सामुदायिक वन घेरवार	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
११	वृक्षारोपण	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१२	जैविक तटबन्धन	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
१३	ढल निर्माण	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१४	भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, भूसंरक्षण कार्यालय	तेस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१५	नदी किनारमा बालुवाको चोरी निकासी तथा जथाभावी उत्खनन रोक्ने	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सुरक्षाकर्मी	पहिलो वर्ष
१६	फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, खानेपानी उपभोक्ता समिति	पहिलो वर्ष
१७	वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थलमा डष्टबिन बितरण	वटा	५००	१०००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, खानेपानी उपभोक्ता समिति	पहिलो वर्ष
१८	यातायात संचालन सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सडक डिभिजन कार्यालय, निजी क्षेत्र	तेस्रो वर्ष
१९	पूर्ण सरसफाइ अभियान सम्बन्धी नीति तथा अभियानको निरन्तरता	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, खानेपानी डिभिजन कार्यालय, क्लब, विद्यालयहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२०	फोहोरमैला संकलन तथा व्यवस्थापनको लागि ट्र्याक्टरको व्यवस्था	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२१	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति निर्माण	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
२२	फोहोरमैला व्यवस्थापन समिति गठन	वटा	१	०.२	०.२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२३	विपद् पूर्वसूचना प्रणालीको स्थापना(साइरन)	वटा	१	०.३	०.३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सूचना शाखा, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, मिडिया	दोस्रो वर्ष
२४	विपद् सम्बन्धी होडिङ्गबोर्ड	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा, सूचना शाखा	पहिलो वर्ष
२५	खोज तथा उद्धार सामग्री खरिद	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
२६	प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम तथा आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२७	विपद् व्यवस्थापन तथा जोखिम न्युनीकरणको लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२८	सिमसार क्षेत्रको पहिचान गरी संरक्षण गर्ने	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
२९	हरित सडक निर्माण	कि.मि	२	१०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	तेस्रो वर्ष
३०	ढल निकास	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सडक डिभिजन कार्यालय सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
३१	खानेपानि टंकी निर्माण	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, खानेपानी डिभिजन कार्यालय, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३२	वन्यजन्तु नियन्त्रणको लागि विद्युतीय तारवारको व्यवस्था	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, निकुञ्ज कार्यालय	पहिलो वर्ष
३३	बहुप्रकोप साईरनको व्यवस्था	वटा	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पाँचौ वर्ष
३४	विद्युतीय सिचाई व्यवस्थापन	वटा	२	३०	६०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, सिचाई डिभिजन कार्यालय	चौथो वर्ष
३५	विद्युतको क्षमता वृद्धि	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विद्युत कार्यालय, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
३६	स्वास्थ्य संस्थाको स्तरउन्नती	वटा	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ,प्रदेश	तेस्रो वर्ष
३७	पशु तथा कृषि बिमा	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
वडा नं ९ को जम्मा					५५८			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं १०								
१	लोपोन्मुख जीवजन्तुको संरक्षण	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२	सामुदायिक वन जोड्ने सडक स्तरोन्नती गर्ने	कि.मि	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	चौथो वर्ष
३	पौडीपोखरी तथा अन्य सुविधा सहितको पार्क निर्माण	वटा	१	३०	३०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
४	वनमा बहुमूल्य जडिबुटी बृक्षारोपण	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, आयुर्वेदिक कार्यालय	दोस्रो वर्ष
५	वन संरक्षण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
६	विपद् प्रभावित समुदायको लागि सिपमुलक तालिम	इभेन्ट	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, उद्योग शाखा, सिपविकास तालिम केन्द्र, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
७	खाली जमिनमा तरकारी खेती, फलफुल तथा जडिबुटीहरु लगाउने	इभेन्ट	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
८	वनको खाली ठाउँमा विपद् प्रभावित व्यक्तिहरुको लागि आय आर्जन गर्नसक्ने व्यवस्था मिलाउने	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
९	वनको खाली ठाउँमा खानेपानी टंकी निर्माण गरी आपतकालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने व्यवस्था मिलाउने	वटा	१	३०	३०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
१०	जैविक मलको प्रवर्द्धन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु,	पहिलो वर्ष
११	विपद् पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापना गरी LEOC सँग जोडने	वटा	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१२	लमया नालालाई व्यवस्थित गर्ने	कि.मि	१	२०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
१३	भवन निर्माण संहिताको पालना सम्बन्धी अभिमुखीकरण	अभियान	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, पूर्वाधार शाखा, विपद् शाखा,	पहिलो वर्ष
१४	सडक किनारमा राखिने पशुचौपाया व्यवस्थापन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, क्लव, विद्यालय, टोल विकास संस्था	पहिलो वर्ष
१५	सामुदायिक वन घेरवार	कि.मि	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१६	सडक किनारमा वृक्षारोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
१७	मुख्य सडकमा नालाको निर्माण	कि.मि	१.५	३०	४५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१८	नदि कटान क्षेत्रमा वृक्षरोपण	वटा	५०००	५०	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१९	फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति निर्माण	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु,	पहिलो वर्ष
२०	नदि नालामा विषादी प्रयोगमा रोक	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु,	पहिलो वर्ष
२१	श्रेसरको व्यवस्थित प्रयोग सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, कृषि समूह	दोस्रो वर्ष
२२	खेतियोग्य जमिनको बाटो जथाभावी उत्खनन गर्नबाट रोक्ने	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, कृषि शाखा,	पहिलो वर्ष
२३	खोज तथा उद्धार टोलीलाई आवश्यक तालिम	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सुरक्षा निकाय	पहिलो वर्ष
२४	विपद् सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, विपद् शाखा	प्रत्येक वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२५	नदीमा वर्षा मापन केन्द्र जडान गर्ने	वटा	२	०.५	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	दोस्रो वर्ष
२६	सिकर्मि, डकर्मि, निर्माण व्यवसायी आदिलाई भवन संहिताको वारेमा तालिम	इभेन्ट	१	१.५	१.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, निर्माण व्यवसायि संघ	पहिलो वर्ष
२७	स्वास्थ्य संस्थाको स्तरोन्नती	इभेन्ट	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	तेस्रो वर्ष
२८	स्वास्थ्य संस्थाको बर्थिङ्ग सेन्टरमा सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण	वटा	१	७०	७०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन	चौथो वर्ष
२९	जलवायु अनुकूलन खेती प्रणाली	अभियान	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
३०	जंगली जनावर प्रवेश गर्ने मुख्य नाकाहरुमा पक्की पर्खाल निर्माण	कि.मि	१	३०	३०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
३१	वन तथा वातावरण संरक्षणको लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३२	वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थलमा डष्टबिनको व्यवस्था	वटा	५००	१०००	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सरसफाइ शाखा, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
वडा नं १० को जम्मा					३५१.५			

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
वडा नं ११								
१	वनमा बहुमूल्य जडिबुटी तथा विरुवाहरु बृक्षारोपण	वटा	१०००	१००	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, आयुर्वेदिक कार्यालय	पहिलो वर्ष
२	वन संरक्षणको लागि तारवारको व्यवस्था	कि.मि	२	१०	२०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३	वनमा कृतिम ताल तथा पोखरीहरुको निर्माण	वटा	५	५	२५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष
४	विपद् सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
५	जडिबुटी प्रसोधन केन्द्र स्थापना	वटा	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, आयुर्वेदिक कार्यालय	तेस्रो वर्ष
६	पर्यटकीय क्षेत्र निर्माण	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
७	दुर्लभ तथा लोपोन्मुख वन्यजन्तुको संरक्षण	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
८	वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी नीति	वटा	१	३	३	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
९	सामुदायिक वन संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम	वटा	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय,संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१०	विपद् प्रभावित समुदायका लागि सिपमुलक कार्यक्रम सञ्चालन	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सिप विकास तालिम केन्द्र, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
११	जथाभावी माटो उत्खनन रोक्ने	अभियान	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१२	भु-संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणमा नीतिगत व्यवस्था	वटा	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, भूसंरक्षण कार्यालय, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१३	बृक्षारोपण	वटा	१००००	५०	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, टोल विकास संस्था	पहिलो वर्ष
१४	विरुवा संरक्षण तथा उचित स्याहारका लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
१५	जैविक मल प्रवर्द्धन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
१६	वडाका मुख्य चोक तथा सार्वजनिक स्थलमा	वटा	५००	१०००	५	वडा	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु,	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
	डष्टबिनको व्यवस्था					कार्यालय	सरसफाइ शाखा, निजी क्षेत्र	
१७	सरसफाइ तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, क्लव खानेपानी उपभोक्ता समितिहरु	प्रत्येक वर्ष
१८	पानी निकासको लागि नालाको व्यवस्था	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, पूर्वाधार शाखा, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
१९	पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी अभियान	इभेन्ट	१	२	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु, क्लव, विद्यालयहरु, खानेपानी डिभिजन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
२०	बन्यजन्तु नियन्त्रणका लागि विद्युतीय तारको व्यवस्था	कि.मि	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२१	सडकमा वक्तिको व्यवस्था	इभेन्ट	१	५	५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सूचना प्रविधि शाखा, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु,	तेस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२२	विपद् पुर्वतयारि सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	५	०.५	२.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	प्रत्येक वर्ष
२३	जैविक तटबन्धन	कि.मि	२	२०	४०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
२४	अमर श्रीकृष्ण सामुदायिक वनको देउराली नालामा ड्याम निर्माण गर्ने र सिमसार क्षेत्रलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने	हेक्टर	१	३०	३०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	चौथो वर्ष
२५	गंगा जमुना, कोपिला महिला, अमर गोकुल सामुदायिक वन भित्र वनभोज स्थल बनाउने	वटा	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, पर्यटन शाखा, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
२६	वन घेरवार	कि.मि	२	१	२	वडा कार्यालय	नगरपालिका, डिभिजन वन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पहिलो वर्ष
२७	सडक किनारमा तारजाली निर्माण	इभेन्ट	१	१०	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	दोस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर (रु.लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२८	सामुहिक तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	१	१	१	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	पाँचौ वर्ष
२९	भारतसँग सिमाना जोडिएका खेतियोग्य जमिनमा बिद्युतीय तारको व्यवस्था	कि.मि	२	५	१०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, निकुञ्ज, संघ संस्थाहरु, डिभिजन वन कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सामुदायिक वन	पहिलो वर्ष
३०	विभिन्न महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा, संघ संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	पहिलो वर्ष
३१	वडाका मुख्य सडक तथा चोकमा सिसि क्यामरा जडान गर्ने	इभेन्ट	१	१५	१५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सामुदायिक वन,	दोस्रो वर्ष
३२	मोहना नदीमा लिफ्ट सिचाई	योजना	१	५०	५०	वडा कार्यालय	नगरपालिका, संघ संस्थाहरु, सिंचाइ डिभिजन कार्यालय, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
३३	वडा स्तरमा सडक दुर्घटना न्युनिकरण तथा ट्राफिक व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	इभेन्ट	१	०.५	०.५	वडा कार्यालय	नगरपालिका, ट्राफिक प्रहरी, संघ संस्थाहरु, क्लब, विद्यालय	पहिलो वर्ष
वडा नं ११ को जम्मा					३११.५			
वडा स्तरको जम्मा					३७०७.६			

पुनर्वास नगरपालिका

४.२. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (नगर स्तर)

[आ.व २०८१/०८२-२०८५/०८६]

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने	वटा	१	०	०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू	पहिलो वर्ष
२	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका वारेमा साभ्का बुझाइ गर्ने	वटा	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, योजना शाखा	पहिलो वर्ष
३	पालिका तथा वडास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरूलाई सक्रिय गर्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	पहिलो वर्ष
४	राहत तथा मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड (Relief standard) तयार गर्ने	वटा	१	२	२	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	पहिलो वर्ष
५	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तयार गर्ने	वटा	१	३	३	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, महिला तथा बालबालिका शाखा, संघ संस्थाहरू	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
६	जोखिम नक्साङ्कन सहितको भू-उपयोग नीति (Risk sensitive land use planning) तयार गर्ने	वटा	१	१०	१०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,भूमि शाखा,नापी कार्यालय,संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
७	आकस्मिक टेलिफोन डायरी तयार गर्ने	वटा	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,सूचना शाखा,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
८	पालिका तथा वडा स्तरीय वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको लिखित कार्यशर्त विवरण (ToR) वनाई कार्यान्वयन गर्ने ।	वटा	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा	पहिलो वर्ष
९	पिपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनका वारेमा जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास गर्ने	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१०	प्र.अ., वि.व्य.स., शि.अ.सं. तथा अभिभावकहरुको लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने	इभेन्ट	११	३	३३	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
११	सूचना, शिक्षा र सञ्चार (IEC) का माध्यमबाट सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	नियमित

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१२	विद्यालय स्तरीय विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्यका लागि स्वयंसेवक/कार्यदलहरुको गठन तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	इभेन्ट	११	१	११	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,शिक्षा शाखा,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१३	जोखिमयुक्त क्षेत्रका विद्यालयहरुमा अल्पीकरणका क्रियाकलापहरु लागु गर्ने	इभेन्ट	११	१०	११०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,शिक्षा शाखा, पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु,संघ,प्रदेश	दोस्रो वर्ष
१४	नगरपालिका भित्र भएका विभिन्न मानवीय क्षमता (प्राथमिक उपचार, खोज तथा उद्धार, मनोसामाजिक परामर्श सेवा आदि) पहिचान गरी विवरण अद्यावधिक गरी आपतकालीन अवस्थामा प्रयोग हुने सुनिश्चित गर्ने ।	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१५	विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागि स्वयंसेवकहरु, द्रुत प्रतिकार्य टोली, प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने प्रशिक्षकहरु तयार गर्ने	इभेन्ट	३	२	६	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,स्वास्थ्य शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी,संघ संस्थाहरु,क्लवहरु	पहिलो वर्ष
१६	आपतकालनि अवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरु अलगगै भण्डारण कक्ष बनाइने । त्यस्तो भण्डारणमा कम्तिमा १ महिनाका लागि आवश्यक	इभेन्ट	१	३०	३०	नगरपालिका	विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु,संघ, प्रदेश,विकासका साभेदारं	तेस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
	सामग्री स्टक रहने							
१७	नगरपालिका तथा वडा कार्यालयका भवनमा सर्वसाधारणको लागि सुरक्षा सम्बन्धी संकेत चिन्हहरु सबैले प्रष्ट देखेगरी राख्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा	पहिलो वर्ष
१८	नगरपालिका तथा वडा कार्यालयका भवनमा चट्याङ्ग छल्ने (Anti-Lightning) प्रविधिको जडान गर्ने, बैकल्पिक आपतकालीन द्वार, आगो निभाउने यन्त्रको जडान, अटो फायर अलार्म तथा स्मोक डिटेक्टर जडान गर्ने	इभेन्ट	१२	१	१२	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
१९	आकस्मिक अवस्थाको प्राथमिक उपचार,प्रारम्भिक ल्याव सेवा तथा अन्य एकीकृत उपचार सेवालाई तयारी अवस्थामा राख्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,स्वास्थ्य शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
२०	पालिकामा विपद् सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने	वटा	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा, सूचना शाखा, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
२१	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र उत्सर्जन हुने फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नीति निर्माण गर्ने	वटा	१	३	३	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२२	नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित उद्योग, व्यावसायिक केन्द्र तथा अन्य सार्वजनिक निकायहरूलाई फोहोरमैला व्यवस्थापनको योजना तयार गर्न लगाउने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू, निजी क्षेत्र	दोस्रो वर्ष
२३	नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि फोहोरमैला सङ्कलन, वर्गीकरण, ढुवानी तथा प्रशोधन केन्द्रको व्यवस्था मिलाउने	इभेन्ट	१	५०	५०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, सरसफाइ शाखा, संघ संस्थाहरू	चौथो वर्ष
२४	फोहोरमैलाको वर्गीकरण, पुनःप्रयोग र प्रशोधन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	वटा	११	१	११	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	पहिलो वर्ष
२५	प्लाष्टिक भोला (नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार) को प्रयोगलाई न्यूनीकरण गर्न विकल्पमा जुट, कपडा वा कागजका भोला उत्पादन गर्ने उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्ने तथा स्थानीयलाई यसको प्रयोगका लागि प्रोत्साहन गर्ने	इभेन्ट	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू, निजी क्षेत्र	तेस्रो वर्ष
२६	जलाधार तथा पानीका श्रोतहरूको संरक्षण गर्ने	इभेन्ट	१	१०	१०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू, भूसंरक्षण कार्यालय	दोस्रो वर्ष
२७	जलवायु अनुकूलित कृषि प्रणाली प्रवर्द्धन	इभेन्ट	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरू	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
२८	आकाशे पानीको संकलन तथा सिंचाई	इभेन्ट	१	२०	२०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सिंचाई डिभिजन कार्यालय	दोस्रो वर्ष
२९	वैकल्पिक उर्जाका साधनको प्रयोग	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
३०	आपतकालीन अवस्थाका लागि खुल्ला क्षेत्रको पहिचान तथा संरक्षण	वटा	११	२	२२	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, सघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
३१	आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको सवलीकरण	वटा	१	३	३	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३२	समुदाय तहमा स्वयंसेवक गठन, परिचालन तथा क्षमता विकास	वटा	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३३	खडेरी अनुकूलित बालीनालीको लागि क्षमता विकास तालिम	वटा	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३४	सुक्ष्म सिंचाई प्रविधिको प्रयोग (थोपा सिंचाई, फिरीफिरे सिंचाई र अन्य सिंचाईहरु)	इभेन्ट	१	२०	२०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
३५	बहुवाली,फलफूल खेती तथा बेमौसमी खेती सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३६	संरक्षण कृषि प्रणाली (कम खनजोत प्रणाली, छाप्रो (Mulching),वाली चक्र पद्धति र पर्माकल्चर खेति आदि) को प्रवर्द्धन	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३७	जैविक विषादीको प्रयोग, पशुमुत्रको संकलन र प्रयोग, बाली विविधिकरण प्रवर्द्धन सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
३८	ICT मा मौषममा आधारित कृषि सेवाको विस्तार तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	११	१	११	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र,संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
३९	कृषि तालिम (जैविक मल, जैविक विषादी तथा प्राङ्गारिक मल बनाउने सम्बन्धी)	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र,संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
४०	वालीको अनुवांशिक विविधताको संरक्षण तथा बिउ विकास	इभेन्ट	१	२	२	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
४१	बालीनालीमा लाग्ने रोगकिराको रोगथाम	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
४२	वैकल्पिक उर्जा प्रणाली (सोलार) जडित सिंचाई प्रवर्द्धन	इभेन्ट	५५	१	५५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
४३	कृषि बाली बिमा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	१०	१०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, बिमा कम्पनीहरु	पहिलो वर्ष
४४	व्यवसायिक कृषि तथा साना उद्यम विकासका कार्यक्रमहरुका लागि सिपमुलक तालिम	वटा	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
४५	कृषकहरुलाई मौसम सम्बन्धी पूर्वसूचना दिने संयन्त्रको विकास र सोही अनुरूप बालीनाली लगाउने कार्य प्रवर्द्धन	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, जल तथा मौसम विभाग, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
४६	परम्परागत रुपमा रहेका ताल, पोखरीहरुको संरक्षण	इभेन्ट	५	१०	५०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पहिलो वर्ष
४७	ढुंगा, गिटी तथा बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थको अनियन्त्रित संकलनलाई नियन्त्रण गर्न वातावरणीय अध्ययन गरी संकलन तथा उत्खनन	इभेन्ट	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
	गर्ने							
४८	बीउ बैङ्क स्थापना	वटा	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
४९	चिस्यान केन्द्र सञ्चालन	वटा	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी क्षेत्र	पहिलो वर्ष
५०	नर्सरी स्थापना, व्यवस्थापन तथा सञ्चालन	वटा	५	१	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
५१	व्यवसायिक जडीबुटी प्रबर्द्धन कार्यक्रम	इभेन्ट	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
५२	पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष वृद्धि	वर्ष	५	२०	१००	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश, विकास साभेदार	हरेक वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
५३	नगरपालिकाका वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित शाखाहरूको सवलीकरण तथा सूचना व्यवस्थापन	इभेन्ट	१	२	२	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
५४	आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु, विद्यालय, क्लव	पहिलो वर्ष
५५	महिलाहरूको जीविकापार्जनमा सहयोग गर्ने सीप तथा क्षमता विकास तालिम सञ्चालन	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, महिला तथा बालबालिका शाखा, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
५६	दोदा नदीमा Reservoir निर्माण तथा बहुउपयोग	वटा	१	५०	५०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, डिभिजन सिंचाइ कार्यालय, संघ, प्रदेश, विकास साभेदार, संघ संस्थाहरु	चौथो वर्ष
५७	वन तथा जलाधार क्षेत्र संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि (रेडियो, टिभी आदि)	वटा	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, सूचना शाखा	नियमित

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
५८	खाली जमिन, सुख्खा क्षेत्र तथा जलाधार क्षेत्र वरिपरि वृक्षारोपण	इभेन्ट	५	१	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
५९	वन तथा जलाधार क्षेत्रमा पाइने रैथाने वनस्पति तथा जडिबुटी संरक्षण	इभेन्ट	५	१	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	तेस्रो वर्ष
६०	वन तथा जलाधार संरक्षण सम्बन्धी विद्यालय स्तरमा शिक्षा कार्यक्रम	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, शिक्षा शाखा, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
६१	खाली तथा सार्वजनिक क्षेत्र र नदी किनारामा डालेघास, जडिबुटी, जङ्गली फलफुलका विरुवा र फलफुल प्रजातिका विरुवाहरु रोप्ने	इभेन्ट	५	१	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु	चौथो वर्ष
६२	सामुदायिक वनहरुसँगको सहकार्यमा खुला पशु व्यवस्थापन	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु	नियमित

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
६३	जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापनमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको आवश्यकता, महत्व सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, महिला तथा बालबालिका शाखा, संघ संस्थाहरू	पहिलो वर्ष
६४	महिला तथा लक्षित वर्गको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न वित्तीय साक्षरता सञ्चालन	वटा	३३	०.५	१६.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, सहकारी शाखा, संघ संस्थाहरू, वित्तीय संस्थाहरू	तेस्रो वर्ष
६५	जलवायु परिवर्तनबाट सृजित महिलाको बढ्दो कार्यबोझ कम गर्ने प्रविधिको विकास र विस्तार गर्नुका साथै लैंगिकमैत्री कृषि औजारमा पहुँच पुऱ्याउने	इभेन्ट	१	१०	१०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	तेस्रो वर्ष
६६	दिगो वन व्यवस्थापन, जैविक विविधता र जलाधार संरक्षण जस्ता समिति तथा संयन्त्रहरूमा ५०% सम्म महिला तथा लक्षित समुदायका मानिसको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	दोस्रो वर्ष
६७	विपद्को समयमा हुन सक्ने महिला हिंसा रोक्नका लागि आवश्यक संयन्त्र वनाउने	वटा	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, महिला तथा बालबालिका शाखा, संघ संस्थाहरू	दोस्रो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
६८	सडक किनारा र सार्वजनिक स्थल, पार्क, नदी, मन्दिर, नाला आदिमा फोहरमैला विसर्जन गर्न प्रतिबन्ध लगाउने	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, सरसफाइ शाखा, विद्यालय, कलवहरु, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
६९	पानीजन्य रोग तथा रोगथाम सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	वटा	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
७१	विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका क्षेत्रका सरोकारवालाहरु नक्साङ्कन तथा सम्पर्क व्यक्तिको सूची अद्यावधिक गर्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
७२	पानीजन्य रोग तथा रोगथाम सम्बन्धी सचेतनामूलक सन्देश प्रसारण गर्ने	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
७३	जलवायु अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापन शिक्षालाई विद्यालयको स्थानीय पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने	वटा	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
७४	विद्यालय स्तरीय विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्यका लागि स्वयंसेवक/कार्यदलहरुको गठन तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	सबै वडा	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, शिक्षा शाखा, विद्यालय, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
७५	विद्यालय सुधार योजनमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई समावेश गरी सो बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने	सबै वडा	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
७६	विपद् प्रतिरोधी र वातावरणमैत्री संरचना निर्माण गर्न स्थानीय निर्माणकर्मीहरुलाई सिपमुलक तालिम दिने	इभेन्ट	१	१.५	१.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
७७	कमजोर भौतिक पूर्वाधारको मर्मत सम्भार गर्न सक्ने जनशक्ति तयार गर्न Retrofitting सम्बन्धी तालिम	इभेन्ट	१	२	२	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,पूर्वाधार शाखा, संघ संस्थाहरु	दोस्रो वर्ष
७८	व्यवसायिक भवन, उद्योग प्रतिष्ठान, सार्वजनिक भवन आदिमा Fire Extinguisher, Smoke detector र Fire alarm system जडान गर्ने	इभेन्ट	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,निजी क्षेत्र, उद्योग वाणिज्य संघ	दोस्रो वर्ष
७९	खर वा फुसको छाना भएका घरहरुलाई आगलागीको जोखिम कम गर्नको लागि जस्ताको छानाहरुले विस्थापित गर्ने	इभेन्ट	१	२०	२०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	नियमित
८०	भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्डका वारेमा सचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु,विपद् शाखा,संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
८१	पालिका, वडा तथा समुदाय स्तरमा गठन गरिएका कार्यदल तथा समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	इभेन्ट	११	०.५	५.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
८२	वन डढेलो नियन्त्रणका लागि अग्नि रेखा, द्रुत प्रतिकार्य टोली र उपकरणको व्यवस्था	इभेन्ट	१	५	५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
८३	आधारभूत स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी कानून तथा योजना निर्माण गर्ने	वटा	१	३	३	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पहिलो वर्ष
८४	विपद्को समयमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा खोप कार्यक्रम, दीर्घ रोगीहरुको उपचार, आकस्मिक उपचार तथा औषधी व्यवस्थापन जस्ता स्वास्थ्य सेवाहरु सुचारु राख्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, स्वास्थ्य शाखा, संघ संस्थाहरु, निजी संस्थाहरु	नियमित
८५	दूषित खाना तथा पानीजन्य रोगहरुका बारमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
८६	जलवायु परिवर्तनले मानव स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने असरहरु बारे जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
८७	पालिका स्तरीय स्वास्थ्य द्रुत प्रतिकार्य टोलीको गठन तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम गर्ने	इभेन्ट	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, स्वास्थ्य शाखा, संघ संस्थाहरू, निजी संस्थाहरू	पहिलो वर्ष
८८	जोखिममा पर्ने सक्ने दीर्घ रोगी, महिला (सुत्केरी, गर्भवती, स्तनपान गराइ रहेका महिला सहित), बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिहरूको विवरण सङ्कलन तथा अध्यावधिक गर्ने	वटा	१	०.५	०.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	नियमित
८९	महामारीमा आवश्यक पर्ने औषधीहरूको विवरण तयार गरी सो औषधीहरूको न्यूनतम मौज्जात स्वास्थ्य संस्था तथा नगरपालिकामा भण्डारण गर्ने	इभेन्ट	१	२०	२०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू	नियमित
९०	सम्भावित महामारीलाई मध्यनजर राखी सचेतनामूलक सन्देश प्रकाशन, प्रसारण गर्ने	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू, मिडिया, पत्रकारहरू	हरेक वर्ष
९१	आपतकालीन विपद् प्रतिकार्य नमुना अभ्यास गर्ने	इभेन्ट	१	१	१	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरू, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरू, सुरक्षाकर्मी	हरेक वर्ष
९२	पर्यटन गुरुर्योजना निर्माण	वटा	१	१०	१०	नगरपालिका	संघ, प्रदेश, विकास साभेदार	पहिलो वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
९३	विपद् सम्बन्धी वार्षिक योजना तर्जुमा तथा समिक्षा गोष्ठी	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
९४	सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
९५	वार्षिक अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	इभेन्ट	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
९६	विपद् सम्बन्धीको वार्षिक प्रकाशन गर्ने	वटा	५	०.५	२.५	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	हरेक वर्ष
९७	दमकल थप गर्ने	वटा	१	८०	८०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु	पाँचौ वर्ष
९८	एम्बुलेन्स थप गर्ने	वटा	२	५०	१००	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पाँचौ वर्ष
९९	पिपद् प्रभावित क्षेत्रमा बहुप्रकोप साइरन जडा गर्ने	वटा	५	१०	५०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
१००	सर्पदंश उपचार केन्द्र स्थापना	वटा	१	५०	५०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	पाँचौ वर्ष

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	इकाइ	परिमाण	प्रति इकाइ दर रु. (लाखमा)	जम्मा बजेट रु.	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयनको प्राथमिकता
१०१	दादा नदीमा तटबन्धन निर्माण (दुवै तर्फ)	कि.मि	३०	२००	६०००	नगरपालिका	संघ, प्रदेश, विकास साभेदार	दोस्रो वर्ष
१०२	रानाथारु संग्रहालय निर्माण	वटा	१	३०	३०	नगरपालिका	वडा कार्यालयहरु, विपद् शाखा, संघ संस्थाहरु, संघ, प्रदेश	तेस्रो वर्ष
नगर स्तरको जम्मा					७२१७			

परिच्छेद : पाँच

योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

५.१ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन

नगरपालिका भित्रका सरोकारवाला, प्रभावित तथा सङ्कटासन्न समुदायको प्रत्यक्ष र समावेशीय सहभागिता सुनिश्चित हुने गरी नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरिएको हो । योजनालाई समावेशी, सहभागितामूलक र यथार्थपरक बनाउन सम्बन्धित सरोकारवाला व्यक्तिहरूसँग सामूहिक तथा व्यक्तिगत रूपमा पनि छलफल तथा परामर्श गरी तयार गरिएको छ । योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका क्षेत्रमा आगामी ५ वर्षका लागि योजना तथा कार्यक्रमहरू तोकिएका छन् । योजनामा प्रस्तावित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न बहुपक्षीय सहकार्यको परिकल्पना गरिएको छ भने स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम प्रयोग गर्ने र आवश्यक श्रोत व्यवस्थापनका लागि सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, विकासका साभेदार, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, निजी क्षेत्र, गैर सरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन भए/नभएको तथा योजनाको अपेक्षाकृत नतिजा मापन गर्नका लागि नगर तथा वडा स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति स्वयंले गर्नेछन् । साथै आवश्यकता अनुसार समिति तथा कर्मचारी सम्मिलित छुट्टै अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति पनि गठन गर्न सकिनेछ । समितिले अनुगमन गर्दा आवश्यक सूचक सहित अनुगमन गर्नेछ र अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिका बैठकमा पेश गरी आवश्यक सुधार गरिनेछ । समितिले वार्षिक रूपमा कम्तिमा १ पटक अनुगमन गर्नेछ । अनुगमन समितिले योजना कार्यान्वयनको प्रगति निरीक्षण गर्ने र कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा भएका राम्रा अभ्यासहरू, समस्या तथा कमी कमजोरी तथा चुनौतीहरूको सूक्ष्मतवरमा अवलोकन गर्ने र सुधारका लागि रचनात्मक पृष्ठपोषण दिनेछ ।

५.२ योजनाको अद्यावधिकता

योजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ, सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउन बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ । यो योजनाको कुल अवधि ५ वर्ष राखिए तापनि प्रत्येक वर्ष मूल्याङ्कन, समीक्षा तथा पुनरावलोकन र पाँच वर्षमा योजनाको बृहत पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१ : योजना तर्जुमा बैठकमा उपस्थित सहभागिहरूको विवरण

Page No.	
आजमिति २०८१ ज्येष्ठ १६ गतेका दिवा अप्पु पुस्ताले लगा (पारिवाहक) को स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक समितिका संयोजक तथा प्रमुखको तथै प्रसाद शर्मा ज्यू को संयोजकत्वमा दिव्यको उपस्थितिमा सिद्ध बहसबसि विभिन्न विचारहरू गरियो ।	
<u>उपस्थित</u>	
१	बना (प्रमुख) श्री तथै प्रसाद शर्मा
२	" उप-प्रमुख " उदयिशा कुमारी राणा
३	प्रमुख प्रशासकिय अधिकारी श्री (विद्या) बस्नेत
४	वडा अध्यक्ष (न) महिला लाल राणा
५	" " " " इन्द्र ब. थापा
६	" " " " स्वर्ण ब. तामा
७	" " " " मनोज जोशी
८	" " " " पद्म ब. रेग्मा
९	" " " " मित्र सिंह लामा
१०	" " " " प्रकाश राणा
११	" " " " राणा नावरा
१२	" " " " इन्द्र ब. विक
१३	" " " " लुकेन्द्र राणा
१४	" " " " उदयि (प्रधान)
१५	ने.रे.सो. उपशाखा (सहायक) श्री स्वर्ण ब. तामा
१६	महिला बालबालिका शाखा " रिया मल्ल
१७	समाज सेवक श्री धर्म प्रसाद चौडाला
१८	" " " " अरुण ब. विष्ट
१९	" " " " विभवनाथ विष्ट
२०	" " " " इविलाल खत्री
२१	" " " " इन्द्रेन्द्र विष्ट
२२	" " " " गणेश श्रेष्ठ
२३	विश्वमोक्ष खवाल, तलेज डेमलपमे-२ एण्ड हिस्सिय
२४	लाल खड्कर महारा, डेवा कलियुपोज कलकल
२५	शिव का. वि. क. क. क. महाश्वराम
२६	पंकज विपारी
MNSOM	

प्राथमिक	प्राथमिक बीवरा	NRLS
सुन्दर	दामरान शर्मा	पु.वा. इलका प्रहरी कार्यालय
सुन्दर	जर्ना व. राहो	संघ विकास शाखा
सुन्दर	ओमनाथ कोली	विपद सचेतक स्थिति
सुन्दर	चाटु शा. रा. रा. रा.	कार्यालय

निर्णय नं १. आजको बैठकमा पुनर्वासि नगरपालिकाको बालु भू. व. ०८०/०८१को संशोधित वार्षिक विपद योजना तथा कार्याक्रम अन्तर्गत परामर्श सेवा माफत तथा गरिबको तयारिका योजना हुको मन्त्रालयको इलाकाको विपद तथा जलवायु उल्लेख हुको प्रदान गरियो।

तयारिका

१. पुनर्वासि नगरपालिकाको स्थानिय विपद तथा जलवायु उल्लेखित योजना (LDCRP) निर्माण
  २. पुनर्वासि नगरपालिकाको वडा वलावली तथा विपद व्यवस्थापन डैगको डैगगत स्थानिय योजना निर्माण
- निर्णय नं २.

अनुसूची-२ : नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	श्री तोय प्रसाद शर्मा	अध्यक्ष	९८५८७३६९९९	नगर प्रमुख
२	श्री भुलिया कुमारी राना	सदस्य	९८१४६९२५६३	नगर उप-प्रमुख
३	श्री मोहन लाल राना	सदस्य	९८०९४३७१८१	वडा अध्यक्ष-१
४	श्री डम्बर बहादुर थापा	सदस्य	९८२५७५४५३८	वडा अध्यक्ष-२
५	श्री कृष्णबहादुर तामाङ	सदस्य	९८१०६२१९२९	वडा अध्यक्ष-३
६	श्री मनोज जैसी	सदस्य	९८६७२७१११२	वडा अध्यक्ष-४
७	श्री पदम बहादुर रोकाया	सदस्य	९८१८०९०३८०	वडा अध्यक्ष-५
८	श्री मित्र सिंह लामा	सदस्य	९८४८६३१००४	वडा अध्यक्ष-६
९	श्री मुल चन्द राना	सदस्य	९८०५७४२३५६	वडा अध्यक्ष-७
१०	श्री राना श्रवण	सदस्य	९८०६४८९७६८	वडा अध्यक्ष-८
११	श्री नर बहादुर बिक.	सदस्य	९८६४५५२५९५	वडा अध्यक्ष-९
१२	श्री सुकदेव राना	सदस्य	९८०४६२१३७५	वडा अध्यक्ष-१०
१३	श्री तुलसी अर्याल	सदस्य	९८०१७१४४७१	वडा अध्यक्ष-११
१४	श्री भानसिंह धामी	सदस्य	९८५१२२४४९९	प्राविधिक शाखा
१५	श्री धौलराम सार्की	सदस्य	९८५८७७७०४३	सहकारी तथा रोजगारी प्रवर्द्धन शाखा
१६	श्री सुवास पाठक	सदस्य	९८४२२४१४०६	वातावरण, विपद् व्यवस्थापन शाखा
१७	श्री कर्णबहादुर शाही	सदस्य	९८४८७८७२९०	कृषि शाखा
१८	श्री अनिता के.सी.	सदस्य	९८६८५२९८२७	पशु सेवा शाखा
१९	श्री रामबहादुर धामी	सदस्य	९८४५४६८८१८	स्वास्थ्य शाखा
२०	श्री रिता मल्ल	सदस्य	९८६७७५७४५१	महिला विकास शाखा
२१	श्री शिवराज भट्ट	सदस्य	९८४४८७०९६०	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
२२		सदस्य		सरसफाई व्यवस्थापन शाखा
२३	श्री शिवराज भट्ट	सदस्य	९८४४८७०९६०	सामाजिक विकास शाखा
२४	श्री लक्ष्मी दत्त भट्ट	सदस्य		प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
३२	श्री ओमनाथ ढकाल	सदस्य सचिव		विपद् शाखा

अनुसूची ४. विषय क्षेत्रगत कार्यसमूहहरूको विवरण

क्र.सं.	संस्था/कार्यालय	प्रमुख सम्पर्क व्यक्ति	जिम्मेवारी	सम्पर्क नं.
(क) समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार				
१	नगर कार्यपालिका नगरप्रमुख	श्री ताय प्रसाद शर्मा	संयोजक	९८२४६४०७५५
२	ईलाका प्रशासन कार्यालय	प्रमुख	सदस्य	०९९५६०१०६
३	न.पा.प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	लक्ष्मी दत्त भट्ट	सदस्य	९८५८७२६१११
४	ई.प्रहरी कार्यालय त्रिभुवनवस्ती	प्रमुख	सदस्य	
५	प्रहरी चौकी वडा नडा नं. ९	प्रमुख	सदस्य	
६	प्रहरी चौकी वडा नं.११	प्रमुख	सदस्य	
७	अस्थाई प्रहरी पोष्ट वडा नं.३	प्रमुख	सदस्य	
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	सदस्य	
९	वातावरण तथा विपद् व्य.शाखा	सदस्य	सदस्य	
१०	नेपाल दुर संचार कार्यालय		सदस्य	
११	दमकल ईकाई १०१ (टोल फ्रि)	सदस्य	सदस्य	
१२	नगर प्रहरी	सदस्य	सदस्य	
१३	सामाजिक विकास शाखा	कृष्णबहादुर तामाङ्ग	सदस्य	९८६७२७१००४
१४	प्रेस सल्लाहकार	सदस्य	सदस्य	
(ख) खाद्य तथा कृषि				
१	कृषि विकास शाखा	संयोजक	कर्णबहादुर शाही	९८४८७८७२९०
२	पशु सेवा शाखा	सदस्य	अनिता के.सि.	९८६८५२९८२७
(ग) स्वास्थ्य तथा पोषण				
१	स्वास्थ्य शाखा	संयोजक	श्री रामबहादुर धामी	९८४५४६८८१८
२	कालिका स्वास्थ्य चौकी	सदस्य	श्री जयबन्धु अर्याल	
४	परासन स्वास्थ्य चौकी		श्री नन्द कुमार देव	
(घ) खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन				
१	सामाजिक विकास शाखा	संयोजक	कृष्णबहादुर तामाङ्ग	
२	सरसफाई ईकाई	सदस्य		
४	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सदस्य		

अनुसूची ५. दमकलको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	तुलसीराम तिमिल्सेना	दमकल चालक	९८१२७२५१२१

अनुसूची ६. नगरपालिकामा संचालित एम्बुलेन्सहरूको विवरण

क्र.सं.	संचालक	ड्राईभर	सम्पर्क नम्बर
१	पुनर्वास पोलिक्लिनिक (आई.वि.आर.डी)		०९९५६०२५५
२	परासन स्वास्थ्य चौकी	रामबहादुर थापा	९८०६४७०२९९
३	पुनर्वास रेडक्रस	खडक ब. खडका	९८१०७४७४८७,
४	पुनर्वास पोलिक्लिनिक		९८०६४३४४६१
५	रेडक्रस उपशाखा (वडा नं. १०)	राजेन्द्र तामाङ्ग	९८६८८०५०२२

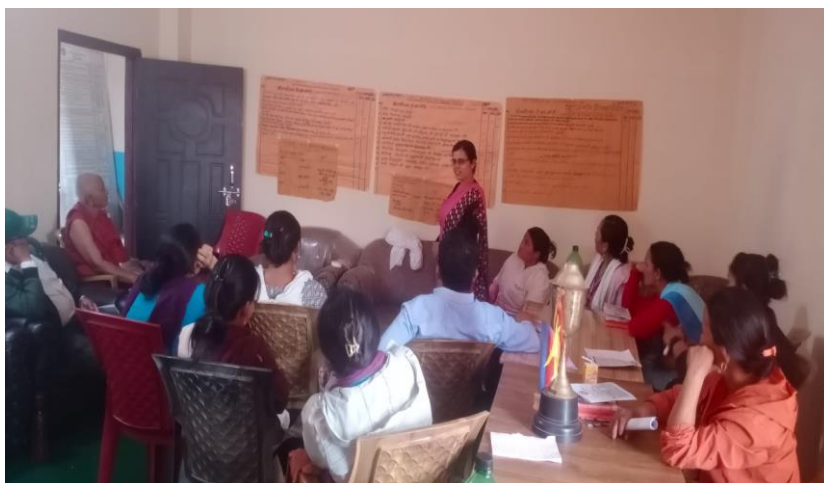
अनुसूची ७: तालिम लिएका जनशक्तिको विवरण

क्र.स.	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	निकाय/ठेगाना	सम्पर्क विवरण	तालिम लिएको विषय क्षेत्र
१	मोतिकला नाथ	पुनपा २ दशरथबस्ती	९८००८८२४७	प्राथमिक उपचार
२	राम जानकी चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	९८११६२९३४७	प्राथमिक उपचार
३	मिना ओली	पुनपा ९ सितावस्ती	९८४५५९००८०	प्राथमिक उपचार
४	राम चरण राना	पुनपा १ गणेशवस्ती	९८२१६९५९७९	प्राथमिक उपचार
५	सवादा राना	पुनपा ७ परासन	९८२५६७२३७०	प्राथमिक उपचार
६	नारद राना	पुनपा ५ उदरी	९८१४६६१९०३	प्राथमिक उपचार
७	कल्पना देउवा	पुनपा ५ रातोताल	९८१०६७४४७८	प्राथमिक उपचार
८	देबकि राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	९८०५७७८६४४	प्राथमिक उपचार
९	ममता राना	पु.न.पा. १० विकासवस्ती	९८४८७९९८२५	प्राथमिक उपचार
१०	राज कुमार चौधरी	पुनपा २ दशरथबस्ती	९८०६४२६८३२	खोज तथा उद्धार
११	राजेन्द्र चौधरी	पुनपा २ दशरथबस्ती	९८१०७२६४२६	खोज तथा उद्धार
१२	दिपा गिरी	पुनपा २ दशरथबस्ती	९८१०६२५३९०	खोज तथा उद्धार
१३	राधिका चौधरी	पुनपा २ दशरथबस्ती	९८२५६९६३६६	खोज तथा उद्धार
१४	ईश्वर थापा	पुनपा २ दशरथबस्ती	९८२४७७६९५०	खोज तथा उद्धार
१५	किशोर गिरी	पुनपा २ दशरथबस्ती	-	खोज तथा उद्धार
१६	मोती राम चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	९८०५७६०१५९	खोज तथा उद्धार
१७	धुप लाल चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	९८०९४८२१९८	खोज तथा उद्धार
१८	नरेश चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	९८१२७७७९९५	खोज तथा उद्धार
१९	हुर्मत चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	९८००६८८७८६	खोज तथा उद्धार
२०	असरानी चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	-	खोज तथा उद्धार
२१	रुपनी चौधरी	पुनपा १ भकुण्डा	-	खोज तथा उद्धार
२२	इमर्ति राना	पुनपा १ गणेशवस्ती	९८१३०८७२४१	खोज तथा उद्धार
२३	जंगी राना	पुनपा १ गणेशवस्ती	९८१२६०३१४०	खोज तथा उद्धार
२४	श्रीम राना	पुनपा १ गणेशवस्ती	९८०९४७३५६७	खोज तथा उद्धार
२५	धोके राना	पुनपा १ गणेशवस्ती	९८१८३५३३१८	खोज तथा उद्धार
२६	चन्द्रावती राना	पुनपा १ गणेशवस्ती	९८३६५६०३६१	खोज तथा उद्धार

२७	कैलाश चौधरी	पु.न.पा. १ गणेशवस्ती	९८१८९९८१०२	खोज तथा उद्धार
२८	अक्षय कुमार राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८०९४७५८४३	खोज तथा उद्धार
२९	हरदेव सिंह राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८१०७७८५४९	खोज तथा उद्धार
३०	शिवानी राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८०६४६५०८६	खोज तथा उद्धार
३१	अन्तरी राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८०९४३४९०७	खोज तथा उद्धार
३२	जय लाल राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८१४६०६३२०	खोज तथा उद्धार
३३	शालिक राम राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८०६४७९७४३	खोज तथा उद्धार
३४	राजेश राना	पु.न.पा. ५ उदरी	९८०६४२६८३२	खोज तथा उद्धार
३५	प्रवेश राना	पु.न.पा. ५ उदरी	९८१०७२६४२६	खोज तथा उद्धार
३६	रामकिशन राना	पु.न.पा. ५ उदरी	९८१०६२५३९०	खोज तथा उद्धार
३७	गोवर्धन राना	पु.न.पा. ५ उदरी	९८२५६९६३६६	खोज तथा उद्धार
३८	रुकमनी राना	पु.न.पा. ५ उदरी	९८२४७७६९५०	खोज तथा उद्धार
३९	राधिका राना	पु.न.पा. ५ उदरी	-	खोज तथा उद्धार
४०	करन ऐडी	पु.न.पा. ९ सितावस्ती	९८१०७२६५५२	खोज तथा उद्धार
४१	नरेश भुल	पु.न.पा. ९ सितावस्ती	९८००६४३०९४	खोज तथा उद्धार
४२	लालवहादुर कुवर	पु.न.पा. ९ सितावस्ती	९८६८७४१२८४	खोज तथा उद्धार
४३	मिना कुवर	पु.न.पा. ९ सितावस्ती	-	खोज तथा उद्धार
४४	निशा नेपाली	पु.न.पा. ९ सितावस्ती	९८००५०४२७४	खोज तथा उद्धार
४५	आरती सुनार	पु.न.पा. ९ सितावस्ती	९८२२६७६०७९	खोज तथा उद्धार
४६	रतना खडका	पु.न.पा. ५ रातो ताल	९७६२२८४८०१२	खोज तथा उद्धार
४७	नरेश रोकाया	पु.न.पा. ५ रातो ताल	९८०९४०९५७२	खोज तथा उद्धार
४८	भिम खडका	पु.न.पा. ५ रातो ताल	९७४८८७४०९४	खोज तथा उद्धार
४९	प्रकाश खडका	पु.न.पा. ५ रातो ताल	९७६५९०९१३२	खोज तथा उद्धार
५०	विकास खडका	पु.न.पा. ५ रातो ताल	९८०६४५८३४५	खोज तथा उद्धार
५१	सुशिला रोकाया	पु.न.पा. ५ रातो ताल	९८१०७०१८६३	खोज तथा उद्धार
५२	रामवृक्ष राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	९८०९४४२०६८	खोज तथा उद्धार
५३	गंगाराम राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	९८१५६३१८०३	खोज तथा उद्धार
५४	मंगी राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	९८०६४६७०९३	खोज तथा उद्धार
५५	रंगी राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	९८१०६१५८००	खोज तथा उद्धार

५५

५६	कौशिला राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	-	खोज तथा उद्धार
५७	लालमती राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	-	खोज तथा उद्धार
५८	कृष्ण प्रसाद दुलाल	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८२२६३०२८७	खोज तथा उद्धार
५९	राम खिलन राना	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८१२६४५४४९	खोज तथा उद्धार
६०	पवन बुढा	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८२५६२२९०८	खोज तथा उद्धार
६१	भक्तुवा राना	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८१३०८०५२४	खोज तथा उद्धार
६२	रामरती राना	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८११६२७३१०	खोज तथा उद्धार
६३	वम बहादुर रावत	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८२२६०२९५०	खोज तथा उद्धार
६४	जयदत्त भट्ट	पु.न.पा. १० विकासबस्ती	९८६७२७४४००	पूर्व सूचना
६५	लाल बोगटी	पु.न.पा. ५ रातोताल	९८१०६७६४१८	पूर्व सूचना
६६	सुनिता राना	पु.न.पा. ५ सिमरी	९८१२७५७९२८	पूर्व सूचना
६७	धर्मसिंह राना	पु.न.पा. १ गणेशबस्ती	९८०४६४८५२३	पूर्व सूचना
६८	कप्तान चौधरी संयोजक	पु.न.पा. १ भकुण्डा	९८६०३३२१२२	पूर्व सूचना
६९	अमृता राना	पु.न.पा. ५ उदरी	९८१२७६५५७८	पूर्व सूचना
७०	गणेश राना	पु.न.पा. ७ परासन	९८०६४२६५८८	पूर्व सूचना
७१	भिम सुनार	पु.न.पा. ९ सिताबस्ती	९८१२७९९५८५६	पूर्व सूचना
७२	धन बहादुर थापा	पु.न.पा. २ दशरथबस्ती	९८००६४१००६	पूर्व सूचना
७३	ओमनाथ ढकाल	पु.न.पा.	९८४८७४५७६७	QGIS/OSM mapping
७४	महेश प्रसाद भट्ट	पु.न.पा.	९८५८७८३३१०	QGIS/OSM mapping
७५	सन्तोष बोहरा	नेरेसो	९८५८०५८९१४	QGIS/OSM mapping

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- नेपाल सरकार, कानून सेवा आयोग (२०७५), जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ र नेपाल स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७५ नेपाल सरकार, कानून सेवा आयोग, काठमाण्डौ ।
- नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीति कार्ययोजना २०१८-२०३० नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।
- नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५) विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५ नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।
- नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७३) गोरखा भुकम्प-२०७२ अनुभव र सिकाई, नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।
- नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (प्रथम संशोधन २०७६), नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।
- नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
- वातावरण मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०६७), राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा)
- नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, (२०७६), पन्ध्रौ योजना २०७६/०७७-२०८०/०८१
- नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, (२०८१), सोह्रौ योजना २०८१/०८२-२०८५/०८६
- नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, २०७६, राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६, काठमाण्डौ। , २०७९
- पुनर्वास नगरपालिका, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९, पुनर्वास, कञ्चनपुर
- पुनर्वास नगरपालिका, नगर पार्श्वचित्र, २०७५, पुनर्वास, कञ्चनपुर
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९, कञ्चनपुर
- पुनर्वास नगरपालिकाका अन्य क्षेत्रगत तथा नीतिगत व्यवस्था/प्रावधानहरू
- सुदूरपश्चिम प्रदेश, विपद् प्रतिकार्य ढाँचा, २०८०
- नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०१८-२०३० नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

जोखिमको सूचना प्रत्येक व्यक्ति र समुदायसम्म पुग्ने नगरपालिकाको संयन्त्रलाई
थप प्रभावकारी बनाऔं ।

TOGETHR WE CAN

प्रकाशक

पुनर्वास नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
पुनर्वास, कञ्चनपुर (सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल)
सम्पर्क नं. : ०९९-४२००५४, ४२००५५
इमेल : info@punarbasmun.gov.np
वेब : <https://punarbasmun.gov.np>

सम्पर्क तथा समन्वयका लागि

ओमनाथ ढकाल
बिपद् शाखा/बिपद् सम्पर्क व्यक्ति
पुनर्वास नगरपालिका
सम्पर्क नं. ९७७-९८४८७४५७६७
इमेल : omnathd762@gmail.com